

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
ANA BİLİM DALI

GENEL VE YEREL SEÇİM FARKINA GÖRE MALATYA
SEÇMEN DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR ALAN
ARAŞTIRMASI: BATTALGAZİ VE YEŞİLYURT İLÇE
ÖRNEKLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Fatma AKSÜT

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR

EYLÜL 2023, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Genel ve Yerel Seçim Farkına Göre Malatya Seçmen Davranışlarını Üzerine Bir Alan Araştırması: Battalgazi ve Yeşilyurt İlçe Örnekleri “**Yüksek Lisans**” tezim tarafımda incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim. Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Fatma AKSÜT

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Anabilim Dalı : Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Program Adı : Tezli Yüksek Lisans

Tez Başlığı : Genel ve Yerel Seçim Farkına Göre Malatya
Seçmen Davranışları Üzerine Bir Alan Araştırması: Battalgazi ve Yeşilyurt İlçe
Örnekleri

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 106 sayfalık kısmına ilişkin 05/09/2023 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 12'dir.

Filtrelemeye **alıntılar dâhil** edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimeden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 05/09/2023

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR

Öğrenci: Fatma AKSÜT

KILAVUZA UYGUNLUK

“Genel ve Yerel Seçim Farkına Göre Malatya Seçmen Davranışları Üzerine Bir Alan Araştırması: Battalgazi ve Yeşilyurt İlçe Örnekleri” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Fatma AKSÜT

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR danışmanlığında **Fatma AKSÜT** tarafından hazırlanan “**Genel ve Yerel Seçim Farkına Göre Malatya Seçmen Davranışları Üzerine Bir Alan Araştırması: Battalgazi ve Yeşilyurt İlçe Örnekleri ”** adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans** tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

05/09/2023

JÜRİ:

Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR	(İmza)
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Kadriye OKUDAN DERNEK	(İmza)
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Celal Oral ÖZDEMİR	(İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /..... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Tez yazım sürecimde ve öncesinde her türlü bilgi birikimini ve tecrübelerini benimle paylaşan ve her türlü yardımda bulunan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Yazar'a çok teşekkür ederim. Tezim için seçtiğim araştırma yöntemim olan anket çalışmama gönüllü olarak katılım gösteren tüm katılımcılara çok teşekkür ederim. Ayrıca desteklerini her zaman arkamda hissettiğim anneme, babama ve kız kardeşlerime teşekkürü bir borç bilirim.

Fatma AKSÜT, ERZİNCAN, 2023

**GENEL VE YEREL SEÇİM FARKINA GÖRE MALATYA SEÇMEN
DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI: BATTALGAZİ VE
YEŞİLYURT İLÇE ÖRNEKLERİ**

Fatma AKSÜT

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Eylül 2023

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR

ÖZET

Demokratik yönetimler için seçimler önemlidir. Seçimler ile seçmenler bir siyasi tercihte bulunurlar. Seçmenler yaptıkları siyasi tercihleri ile kendilerini yönetecek kişi veya partileri seçerler. Seçmenler kendilerini yönetecek kişi veya partileri oy kullanarak belirlemektedirler. Seçmenlerin oy kullanmaları siyasi bir davranıştır. Seçmenler sahip oldukları siyasi kültürleri ile hangi siyasi davranışta bulunacaklarına karar veririler. Siyasi kültür, siyasi toplumsallaşma süreci ile öğrenilir. Siyasi toplumsallaşma süreci ise seçmenlerin içinde bulundukları toplumun siyasi olgu ve olaylara karşı tavrını, tutumunu ve davranışını öğrenmesidir. Seçmenler, seçim dönemlerinde oy verme davranışında bulunurlar. Seçimlerde seçmenlerin hangi faktörlerden etkilenerek oy verdikleri hep merak konusu olmuştur. Seçmenleri etkileyen faktörleri beşli bir sınıflandırma ile açıklayabiliriz. Bu faktörler; kişisel faktörler ve sosyoekonomik faktörler, Sosyo-kültürel faktörler, siyasi faktörler, iletişimsel faktörler ve durumsal faktörlerdir. Türkiye’de düzenli aralıklarla yapılan iki tür seçimden söz edilir. Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimleri olarak bilinen genel seçimlerdir. İkincisi il belediye başkanı ve meclis üyeleri, il genel meclisi, muhtarlık seçimi olarak bilinen yerel seçimlerdir. Bu araştırmada Malatya seçmenlerinin genel ve yerel seçim ayrımı yapılarak etkilendikleri faktörler anket veri toplama tekniği ile ortaya konulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre Malatya seçmenlerini genel seçimlerde sırasıyla; ekonomik gelişmeler, partinin demokrasi ve insan hakları görüşü, siyasi lider, siyasi gelişmeler etkilemektedir. Malatya seçmenlerini yerel seçimlerde ise sırasıyla; ekonomik gelişmeler, adayın tecrübeli olması, adayın eski hizmetleri, adayın kişiliği etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler; Seçmen, Seçmen Davranışları, Genel Seçim, Yerel Seçim.

**A FIELD STUDY ON MALATYA VOTER BEHAVIOUR ACCORDING TO
THE DIFFERENCE BETWEEN GENERAL AND LOCAL ELECTIONS:
BATTALGAZI AND YEŞİLYURT DISTRICT EXAMPLES**

Fatma AKSÜT

Erzincan Binali Yıldırım University

Graduate School of Social Sciences

Master Thesis, September 2023

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Ahmet YAZAR

ABSTRACT

Elections are crucial for democratic governments. Through elections, voters make a political choice. They select the individuals or parties that will govern them based on their political preferences. Voters determine who will govern them by casting their votes. Voting by the electorate is a political behavior. Voters decide on their political behavior based on their political culture. Political culture is learned through the process of political socialization. Political socialization is the process through which voters learn the society's political attitudes, values, and behaviors toward political phenomena and events. Voters engage in voting behavior during election periods. The factors influencing voters in elections have always been a subject of curiosity. We can categorize the factors influencing voters into five main groups: personal and socioeconomic factors, socio-cultural factors, political factors, communicational factors, and situational factors. In Turkey, two types of elections are regularly held: general elections, which include the presidential and parliamentary elections, and local elections, such as municipal mayors, council members, provincial council members, and muhtar (neighborhood head) elections. This research focuses on identifying the factors that affect Malatya's voters in general and local elections through survey data collection techniques. According to the research findings, during general elections, Malatya's voters are primarily influenced by economic developments, the party's stance on democracy and human rights, political leaders, and political events. In local elections, the factors that influence Malatya's voters are economic developments, the candidate's experience, the candidate's past services, and the candidate's personality.

Keywords; Voter, Voter Behavior, General Election, Local Election.

İÇİNDEKİLER

GENEL VE YEREL SEÇİM FARKINA GÖRE MALATYA SEÇMEN DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI: BATTALGAZİ VE YEŞİLYURT İLÇE ÖRNEKLERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ	xi
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SEÇMEN, SEÇMEN DAVRANIŞLARI KURAMLARI VE SEÇMEN DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1.1. Seçmen	5
1.2. Seçmen Davranışları.....	5
1.3. Seçmen Davranışları İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar.....	11
1.4. Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörler.....	14
1.4.1. Bireysel Faktörler ve Sosyo-Ekonomik Faktörler	14
1.4.2. Sosyo-Kültürel Faktörler	19
1.4.3. Siyasal Faktörler	22
1.4.4. İletişimsel Faktörleri.....	24

1.4.5. Durumsal Faktörler.....	28
1.5. Türkiye’de Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörler	30

İKİNCİ BÖLÜM

SEÇİM, GENEL SEÇİM VE YEREL SEÇİM

2.1. Seçim	33
2.1.1. Genel Seçim.....	34
2.1.2. Yerel Seçim	52

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MALATYA SEÇMEN DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

3.1. Araştırma Konusu.....	62
3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	62
3.3. Araştırma Modeli.....	63
3.4. Araştırmanın Hipotezleri	64
3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Ön Kabulleri.....	65
3.6. Araştırma Yöntemi	65
3.6.1. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması	66
3.6.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	66
3.6.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	66
3.6.4. Anketin Uygulanması ve Verilerin Toplanması	67
3.6.5. Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Yöntemler	67
3.7. Verilerin Analizi.....	67
3.7.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Bilgiler	67
3.7.2. Ki-Kare Testi	72
3.8. Malatya Seçmenlerinin Oy Verme Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Yorumlanması	91

3.8.1. Genel Seçimlerde Malatya Seçmenlerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi..	91
3.8.2. Yerel Seçimlerde Malatya Seçmenlerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi...	94
3.8.3. Malatya Seçmenlerinin Genel ve Yerel Seçim Tutumlarının Karşılaştırılması	97
SONUÇ	103
KAYNAKÇA.....	107
EKLER	115
ÖZ GEÇMİŞ	124

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AKP	:Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	:Anavatan Partisi
ANOVA	: Analysis of Variance
AP	:Adalet Partisi
CGP	:Cumhuriyetçi Güven Partisi
CHP	:Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	:Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
CMP	:Cumhuriyetçi Millet Partisi
DP	:Demokrat Parti
DSP	:Demokratik Sol Parti
DYP	:Doğru Yol Partisi
FP	:Fazilet Partisi
GP	:Güven Partisi
HADEP	:Halkın Demokrasi Partisi
HDP	:Halkların Demokratik Partisi
HDP	:Halkların Demokratik Partisi
HP	:Halkçı Parti
HP	:Hürriyet Partisi
HÜDAPAR	:Hür Dava Partisi
IDP	:İslahatçı Demokrasi Partisi
İP	:İşçi Partisi
İP	:İyi Parti
MÇP	:Milliyetçi Çalışma Partisi
MDP	:Milliyetçi Demokrasi Partisi

MHP	:Milliyetçi Hareket Partisi
MKP	:Milli Kalkınma Partisi
MP	:Millet Partisi
MSP	:Milli Selamet Partisi
RP	:Refah Partisi
SCF	:Serbest Cumhuriyet Fırkası
SHP	:Sosyaldemokrat Halkçı Parti
SP	:Saadet Partisi
SP	:Sosyalist Parti
TBP	:Türkiye Birlik Partisi
TCF	:Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
TİP	:Türkiye İşçi Partisi
VP	:Vatan Partisi
YDH	:Yeni Demokrasi Hareketi
YDP	:Yeniden Doğuş Partisi
YP	:Yenilik Partisi
YSK	:Yüksek Seçim Kurulu
YTP	:Yeni Türkiye Partisi
YTP	:Yeni Türkiye Partisi

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3. 1: Araştırmanın Cronbach Alpha Değeri.....	66
Tablo 3. 2: Katılımcıların Yaş Dağılımı.	68
Tablo 3. 3: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı.	68
Tablo 3. 4: Katılımcıların Medeni Durum Dağılımı.....	69
Tablo 3. 5: Katılımcıların Eğitim Durumlarının Dağılımı.....	69
Tablo 3. 6: Katılımcıların Meslek Dağılımı.	70
Tablo 3. 7: Katılımcıların İdeolojik Dağılımları.....	71
Tablo 3. 8: Katılımcıların Siyasi Parti Üyeliklerinin Dağılımı.....	72
Tablo 3. 9: Seçmenlerin Yaş Gruplarının Cinsiyete Göre Dağılımı.....	72
Tablo 3. 10: Katılımcıların İdeolojik Tanımlamaları ile Yaş Grupları Arasındaki Dağılım.	74
Tablo 3. 11: Katılımcıların Yaş Grupları ile Siyasi Parti Üyelikleri Arasındaki Dağılım.	76
Tablo 3. 12: Katılımcıların Cinsiyetleri ile Siyasi Parti Üyelikleri Arasındaki Dağılım.	77
Tablo 3. 13: Katılımcıların Siyasi Parti Üyelikleri ile Eğitim Durumları Arasındaki Dağılım.	78
Tablo 3. 14: Katılımcıların Yaş Grupları ile Genel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım.	79
Tablo 3. 15: Katılımcıların Yaş Grupları ile Yerel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım.	82
Tablo 3. 16: Katılımcıların Cinsiyetleri ile Genel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım.	84
Tablo 3. 17: Katılımcıların Cinsiyetleri ile Yerel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım.	85

Tablo 3. 18: Katılımcıların Genel Seçim için Parti Tercihi ile İdeolojik Tanımlama Arasındaki Dağılım.	88
Tablo 3. 19: Katılımcıların Yerel Seçim için Parti Tercihleri ile İdeolojik Tanımlama Arasındaki Dağılım.	90
Tablo 3. 20: Genel Seçimlerde Malatya Seçmenlerinin Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Sonuçlarının Veri Özeti.	92
Tablo 3. 21: Yerel Seçimlerde Malatya Seçmenlerinin Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Sonuçlarının Veri Özeti	95
Tablo 3. 22: Malatya Seçmenlerinin Genel ve Yerel Seçim Karşılaştırması.	101

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1: Araştırmanın Modeli.....	64
-------------------------------------	----

GİRİŞ

Antik Yunanda halk anlamına gelen “demos” ve egemenlik, yönetim anlamlarına gelen “kratos” kelimelerinin birleşimi ile oluşan demokrasi, halk egemenliği veya yönetimidir. Demokrasinin en yaygın tanımı ise halkın kendi kendini yönetmesidir. Bu anlamda demokrasilerde halk egemenliği, halkın veya vatandaşların kendi özgür iradeleri ile kullandıkları oylar ile kendilerini yönetme yetkisini vermeleri ile olmaktadır. Halkın bu yetki verme olayı seçimler ile olmaktadır. Seçimler, demokrasiler için büyük öneme sahiptir.

Aynı ülkenin yurttaşı olan halk, genel seçimler ile tüm ülkeyi yönetecek merkezi yönetim yöneticilerini seçmektedir. Aynı zamanda halk yerel seçimler ile de yereli yönetecek yöneticileri seçmektedir. Bir seçimde oy kullanma hakkı bulunan kişilere seçmen denir. Seçmenler oy kullanırken çok fazla faktörden etkilenmektedirler. Seçmenleri etkileyen faktörleri altılı bir sınıflandırma ile açıklayabiliriz (Güven,2019:28-84). İlki seçmenin yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu gibi kişisel faktörlerdir. İkincisi; aile, din, yerleşim yeri, sosyal çevre ve gruplar gibi sosyo-kültürel faktörlerdir. Üçüncüsü, sosyo-ekonomik faktörler yani meslek, gelir durumu gibi faktörlerdir. Dördüncüsü; siyasi parti, siyasi lider veya adayların etkilediği siyasal faktörlerdir. Beşinci faktör olarak siyasal seçim kampanyaları, kitle iletişim araçları, sosyal medya gibi iletişim faktörleridir. Sonuncusu durumsal faktörler yani seçim dönemine yakın siyasi ve ekonomik gelişmelerdir. Seçmenler etkilendikleri bu faktörlerden dolayı farklı davranışlarda bulunmaktadırlar. Genel seçimler ile milletvekili ve cumhurbaşkanı seçilir. Yerel seçimler ile de belediye başkanı, büyükşehir belediye başkanı, belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, muhtarlar ve ihtiyar heyetleri seçilir. Seçmenler yerel seçimlerde oy kullanırken genel seçimlerde etkilendikleri faktörlerden farklı faktörlerden etkilenebilmektedir. Bu yüzden seçmenler, yerel ve genel seçimlerde farklı seçim davranışlarında bulunabilirler. Yerel yönetimler, merkezi yönetimlerle karşılaştırıldığında daha demokratik olarak kabul edilmektedir. Çünkü yerel yönetimlerde halk ile yönetim arasındaki mesafe merkez ile halk arasındaki kadar uzak değildir.

Seçmen davranışlarına karşı teorik olarak üç yaklaşım modeli vardır (Akgün, 2007:27). Bunlar; sosyolojik yaklaşım, sosyo-psikolojik yaklaşım ve rasyonel tercih

(ekonomik) yaklaşımdır. Sosyolojik yaklaşıma göre seçmenin ait olduğu aile, din, iş ve arkadaş çevresi gibi durumları göz önüne alır. Seçmeni değil seçmenin içinde bulunduğu sosyal ve siyasal durumunu inceler. Sosyo-psikolojik yaklaşımı ise ilk yaklaşımın aksine birey, seçmen üzerine yoğunlaşmaktadır. Bireylerin siyasal davranışlarının temelinde psikolojik faktörlerin olduğunu savunmaktadır. Rasyonel tercih (ekonomik) yaklaşıma göre ise seçmenlerin kendi çıkarları doğrultusunda çıkarlarına en uygun aday veya partiye yönelik oy kullanmasıdır. Araştırmanın bu kavramsal ve teorik açıklamalarından sonra araştırmanın konusu, problemi, amacı, önemi ve yöntemine değinilecektir.

Araştırmanın temel sorusu; Malatya'daki seçmenlerin seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerin genel ve yerel seçimlerde farklı mıdır? Bu çalışma için belirlenen diğer araştırma soruları ise; Malatyalı seçmenler genel seçimlerde hangi seçmenleri etkileyen faktörlerden daha çok etkilenir? Malatyalı seçmenler yerel seçimlerde hangi seçmenleri etkileyen faktörlerden daha çok etkilenir? Bu araştırma soruları ile belirlenen araştırma problemi; Malatyalı seçmen, genel seçimlerde oy kullanırken hangi faktör veya faktörlerden etkilenecek tercihte bulunurlar. Yine Malatyalı seçmen, yerel seçimlerde oy kullanırken hangi faktör veya faktörlerden etkilenecek tercihte bulunurlar. Malatya seçmeni genel ve yerel seçimlerde sandık başında oy kullanmadan önce tercihte bulunurken neleri göz önünde bulundurarak oy kullanırlar.

Araştırmanın temel konusu seçmen davranışlarıdır. Seçmen davranışları, seçim dönemlerinde belirlenir. Ülkemizde düzenli aralıklarla yapılan iki tür seçim bulunur. Bunlardan ilki milletvekilliği seçimi olarak da bilinen genel seçimlerdir. İkincisi ise İl Büyükşehir belediye başkanı, il meclisi gibi alanların seçildiği yerel seçimlerdir. Bu çalışmada genel seçimlerde seçmenler tarafından seçilen milletvekillerin ve yerel seçimlerde seçmenler tarafından seçilen belediye başkanlarının seçilme nedenlerinin açıklanmasında seçmen davranışlarını etkileyen faktörler incelenmiştir. Bu çalışma ile Malatya seçmeninin genel ve yerel seçimde oy davranışında bulunurken nelerden etkilendikleri açıklanacaktır. Bu konunun çalışılması, seçmen davranışlarının açıklanmasında yapılacak alan araştırması için Malatya ilinin seçilmesi daha önce bu konuda yapılan çalışmalardan ayırmaktadır. Ayrıca bu çalışma için belirlenen varsayımlar, bu konuda daha önce yapılan çalışmaların varsayımlarından farklılık göstermektedir.

Araştırmanın alan araştırması için Malatya ilinin seçilmesinin ilk nedeni veri toplama kolaylığı sağlamasıdır. Ayrıca Malatya ilinden Türk siyasal hayatına iki önemli cumhurbaşkanı ve önemli siyasi şahsiyetler kazandırılmış. Yani demek istenilen diğer bir neden olarak son derece siyasetle alakalı bir seçmen olduğu düşünülmektedir. Bir başka neden olarak, seçim ittifakları ile 2019 yerel seçimlerinde ittifak adayı gösterilmeyen eski adayların bağımsız ve diğer partilerce aday olup kazanması gösterilebilir. Son seçimlerdeki bu durumun ortaya konulması için Malatya seçmen davranışlarının incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Çalışma için Malatya ilinin seçilme nedenlerine değindikten sonra çalışmanın varsayımları belirlenmiştir. Çalışmada; Malatyalı seçmenlerin genel ve yerel seçimlerde farklı faktörlerden etkilendikleri ana varsayımı belirlenmiştir. Alt varsayım olarak; genel seçimlerde Malatyalı seçmenlerin etkilendiği faktörlerde diğer faktörlere oranla parti, lider, medyanın ve dış politikanın etkili olduğu; yerel seçimlerde ise Malatyalı seçmenlerin etkilendiği faktörlerde diğer faktörlere oranla hizmetlerin, projelerin, yatırımların ve adayın partisinden çok kişiliğinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma nicel araştırma yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Nicel araştırma yöntemi olarak Malatya ili seçmenlerinin, seçmen davranışlarını etkileyen faktörler ve seçmen davranışlarındaki değişimin ölçüldüğü anket tekniği kullanılmıştır. Bu çalışma ile planlanan Malatyalı seçmenlerin yerel ve genel seçimlerde farklı faktörlerden etkilenerek oy tercihlerinde bulunduklarını anket ile ortaya konmaya çalışılacaktır. Malatyalı seçmenlerin genel ve yerel seçimlerde hangi faktörlerden daha çok etkilendikleri ve Malatyalı seçmenlerin demografik özellikleri ile bazı bilgilere ulaşmak alt amaçlar olarak belirlenmiştir.

Literatüre baktığımızda araştırmamızın konusu olan seçmen davranışları ile ilgili bazı çalışmalarla karşılaşmaktayız. Bu çalışmalar seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerin bazı diğer illerde yapılan çalışmalardır. Bu çalışmalara örnek olarak; Neval Şenbayram'ın (2019) yaptığı Seçmen Davranışlarına Yönelik Bir Alan Araştırması: Şanlıurfa Örneği isimli alan araştırmasıdır. Bu çalışmada seçmenin demografik özellikleri, parti ve lidere bakış açısı, aşiret bağlılığı, etnisite gibi faktörlerin seçmen davranışlarına etkisi incelenmektedir. Bir diğer araştırma Mehmet Şirin Çetin'in (2016) yaptığı Seçmen Davranışı ve Yerel Yönetimler: Yerel Seçimlerde Muş Merkez İlçedeki Seçmenlerin Oy Kullanma Davranışının İncelenmesidir. 380 kişiye yüz yüze anket

alışması yapılan bu çalışmada seçmenlerin belediye başkanını seçerken önce adayın kişiliğine daha sonra adayın dâhil olduğu siyasi partiye göre odaklanıldığı görülmüştür. Bir başka alan araştırması; Arif Tüner'in (2021) hazırladığı Yerel Seçimlerde Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörler: Niğde Örneğidir. Niğde'deki yerel seçimlerde seçmen davranışlarını etkileyen en önemli faktörlerin projeler, hizmetler, kişisel yararlar, adayın önemi, partizanlık, grup etkisi yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir diğer araştırma Gökhan Alptekin'in (2020) yaptığı Yerel Seçimlerde Parti İttifakları, Siyasal Bilgi ve Seçmen Tercihi: Eskişehir Örneğidir. Genel anlamda Eskişehir seçmeninin ittifaklara karşı olumlu bir tavır içinde olduklarını ve seçmenin oy kullanırken parti ve ittifak grubundan ziyade belediye başkanlığına kimlerin aday olduğu önemseddiği sonucuna varılmıştır.

Malatya ilinde bulunan seçmenlerin genel ve yerel seçimlerde gösterdikleri farklı seçmen davranışlarını konu alan bu araştırmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde seçmen kavramı, seçmen davranışlarını etkileyen faktörler ve seçmen davranışına yönelik teorik yaklaşımlar üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, demokrasi ve çalışma için önemli kabul edilen genel ve yerel seçim açıklamalarına yer verilmiştir. Tezin son bölümü olan üçüncü bölüm ise alan araştırmasıdır. Araştırmanın ana kütlesini oluşturan Malatya merkez ilçelerinde yaşayan seçmenlere yönelik anket çalışması uygulanmıştır. Anket ile elde edilen veriler çalışmanın son bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SEÇMEN, SEÇMEN DAVRANIŞLARI KURAMLARI VE SEÇMEN DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1.1. Seçmen

Demokratik rejimlerin olmazsa olmaz şartlarından biri seçimlerdir. Seçimler demokrasinin benimsendiği ülkelerde belirli aralıklarla yapılır. Bu seçim dönemlerinde oy kullanma hakkına sahip olan ülke vatandaşlarına ise seçmen denir. Seçmen, seçim dönemlerinde kendi hür iradesi ile bir tercihte bulunur. Seçmenler bu bulundukları tercihler ile kendilerini yönetecek yöneticileri seçerler. Ülkemizde seçmen olmak için anayasamızda belirtilen bazı şartlar vardır. Anayasamıza göre “on sekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı, seçme ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.”¹ Bu maddede de belirtildiği gibi ülkemizde seçmen olmak için ilk ve öncelikli şart Türk vatandaşı olmaktır. Daha sonraki şart ise Türk vatandaşı olan kişinin on sekiz yaşını doldurması gerekir. Ancak aynı zamanda silahaltında bulunan er ve erbaşlar ile askeri öğrenciler ve taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç cezaevlerinde bulunan hükümlülerin oy kullanamadıkları belirtilir.

1.2. Seçmen Davranışları

Demokrasilerde seçimler yöneticilerin ülkeyi yönetmesi için meşru bir araçtır. Seçimler belli aralıklarla yapılmaktadır. Ayrıca seçimler yerel ve genel seçim gibi ayrımlar yapılarak uygulanmaktadır. “Seçmenler, seçme iradesini seçim zamanlarında oy vererek dışa vurmaktadır.”² Bir ülke vatandaşı olarak seçmenlerin, seçim dönemlerindeki tercihleri veya oyları bir seçmen davranışdır. Daha açıklayıcı bir tanım ile “seçmen davranışı seçmenlerin siyasi olaylar karşısında oluşan duygu, düşünce ve

¹ TBMM, “Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 67. Madde”, (Erişim Tarihi 21.05.2022), https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tc_anayasasi.maddeler?p3=67.

² Kemal, Gözler, “İdare Hukuku” (Bursa: Ekin Kitabevi, 2003), 127-128.

kanaatlerinin eyleme dönüşmesidir.”³ Cumhurbaşkanlığı gibi önemli bir seçimde seçmenlerin davranışlarını neye göre belirlediği siyaset bilimi ve siyaset sosyolojisinde önemli bir konu olmaya devam etmektedir. Seçmenlerin oy tercihinde bulunurken neye dikkat ederek oy kullandıkları konusu karmaşık bir süreçtir. Yani bir ülkede bulunan tüm seçmenlerin tek tek oy verme davranışının nedeninin belirlenmesi zordur. Çünkü işin içine toplumsal süreçler, psikolojik süreçler ve daha birçok etken girmektedir. Seçmenin davranışlarını ekonomik, sosyolojik, psikolojik unsurlar ve seçim döneminde yaşanan gelişmeler gibi birçok öğenin etkisi bulunmaktadır.⁴

Seçmen davranışlarını açıkladıktan sonra seçmen davranışları konusuyla alakalı olan birkaç kavramın tanımını yapmanın faydalı olacağı düşünülmektedir. Bunlar siyasal kültür, siyasal toplumsallaşma, siyasal davranış ve siyasal katılımdır.

Seçmenler bir davranışta bulunurken siyasal kültürlerini göz önünde bulundururlar. Siyasal kültür nedir? Seçmen davranışlarında nasıl etkilidir? Bu sorulara cevap bulmak için önce kültürün tanımına bakmak gerekir. Kültür, toplumun geçmişten günümüze kuşaklar aracılığıyla taşıdığı gelenek, görenek, örf, adet gibi ortak değerleridir. Kültür siyasi, ekonomik, dini, askeri vb. toplum ile ilgili bütün konuların bir bileşimidir. Diğer bir deyişle siyasal kültür, kültürün bir alt birimidir. Siyasal kültür; toplumda herhangi bir toplumsal baskıya maruz kalmadan “ne ve nasıl, siyasal davranılır, siyasal konuşulur ve siyasal düşünülür”⁵ konularını belirleyen kuralların bütünüdür. Dar kapsamlı bir tanım yapacak olursak “Berger’e göre siyasi kültür, herhangi bir toplumun siyasi sistemini oluşturan inançlar, değerler ve tutumların bütünüdür.”⁶ Daha geniş kapsamlı bir tanımda ise;

*“Siyasal kültür, bir toplumun gerek o toplumun siyasal sistemi içinde yer alan, gerekse öteki siyasal oluşumlar dediğimiz, devlet, parlamento, hükümet, siyasi parti, [...] siyasal iktidar, demokrasi, seçim, anayasa vb. gibi kavramları konusunda bilgisi, alışkanlıkları, yaklaşımları, tutum ve davranışlarının tümüdür.”*⁷

³ Erol Turan ve Metehan Temizel, *Türkiye’de Seçmen Davranışları* (Konya: Kömen Yayınları, 2015), 15.

⁴ Robert S. Erikson, “Economic Conditions and The Presidential Vote”, *The American Political Science Review*, 83/2 (1989): 566.

⁵ Karl Rohe, *Politik; Begriffe und Wirklichkeiten, Eine Einführung in das politische Denken* (Germany, Stuttgart: Kohlhammer, 1994), 5-12.

⁶ Feride Acar ve H. Faruk Uslu, *Siyaset Sosyolojisi* (Ankara: Dipnot Yayınları, 2016), 299.

⁷ Ali Öztekin, *Siyaset Bilimine Giriş* (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2003), 210.

Tanımlara bakacak olursak kültürün, siyasal kültürü de içinde bulundurduğu daha geniş bir kavram olduğunu fark etmemiz mümkündür. Heraklitos'un "Aynı nehirde\rmakta ikinci kez yıkanmaz" sözünü hatırlayacak olursak toplum dinamik bir yapıdadır. Toplumsal bir olgu olan kültürde toplum gibi dinamik yani değişken yapıdadır. Kültürün bir parçası olan siyasal kültür de durağan değil, değişken bir olgudur. Toplumların şimdiki siyasal kültürleri, toplumların ilk kuruldukları zamanki gibi kalmamış sürekli değişmiş ve gelişmiştir. "Siyasal kültürün gelişmesi için eğitim en önemli faktördür."⁸ Bir toplumun insanlarının eğitim düzeyleri yükseldikçe siyaset ile ilgili yeniliklerin farkına varıp onları kendi siyasal sistemlerine uygulamak isteyeceklerdir. Böylelikle de siyasal kültürlerine yeni alışkanlıklar katarak siyasal kültürlerini geliştireceklerdir.

Siyasal kültür ile ilgili akıllara şu soru gelebilir; 'Bireyler siyasal kültürlerini nasıl edinir?' Bu sorunun cevabı tanımlanması gereken yeni bir kavram olan siyasal toplumsallaşmadır. Yine öncelikle toplumsallaşma ve daha sonra siyasal toplumsallaşma kavramlarını tanımlayalım. Toplumsallaşma, kişinin içine doğduğu toplumun mevcut değerleri olan gelenek, görenek, örf ve adet kurallarını öğrenmesidir. Daha basit bir anlatımla toplumsallaşmaya yeni doğmuş bir bireyin içine doğduğu toplumu öğrenmesi diyebiliriz. Toplumsallaşma tanımından yola çıkacak olursak "siyasal toplumsallaşma bireyin siyasal kültür edinmesi sürecidir."⁹ Yani bir bireyin içine doğduğu toplumun siyasi olaylara karşı tavrı, tutumu, davranışını (siyasi kültürünü) öğrenmesidir. Bireyler siyasal kültürlerini nasıl edinir sorusuna, bireyler siyasal kültürlerini siyasal toplumsallaşma süreci ile edinir cevabı verilebilir.

Peki, bir bireyin siyasal toplumsallaşma süreci ne zaman başlar? Öztekin'e göre siyasal bilinçlenme sırasıyla aile, okul ve iş hayatında şekillenir. "Siyasal toplumsallaşma süreci, bireylerin siyasal kültür konusundaki bilgilenmeleriyle birlikte başlar."¹⁰ Yani toplumun siyasi kültürü geliştikçe siyasal bilinçlenmesi artacaktır. Siyasal bilincin artmasıyla da toplum siyasallaşacaktır.

Yaptığı araştırmalar sonucunda Türker Alkan siyasal toplumsallaşmada üç boyutlu bir etkilenmenin olduğunu belirtir. Bu üçlü etmen aile (ve okul), toplumsal ve

⁸ Öztekin, *Siyaset Bilimine Giriş*, 211.

⁹ İlter Turan, *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış* (İstanbul: Der Yayınları, 1986), 47.

¹⁰ Öztekin, *Siyaset Bilimine Giriş*, 214.

siyasal çevre. Siyasal toplumsallaşmanın bu üç boyutundan her bir etmen kendinden önceki etmen ile aldığı siyasal bilincin biraz da olsa etkisizliğini ve hükümsüzlüğünü fark eden birey için farklı arayışlara itmektedir. Bu son derece doğal bir süreçtir.¹¹ Böylece bireylerin siyasal toplumsallaşma süreciyle siyasi kültürleri de şekillenmiş olur.

Siyasal toplumsallaşmayı, toplumsal değişme ve gelişmeler de etkilemektedir. Bu toplumsal değişme ve gelişmelere sanayileşme, kentleşme örnek verilebilir. Televizyon, radyo gibi kitle iletişim araçlarının ve günümüzde daha da yaygınlaşan bilgisayar ve internet kullanımının siyasal toplumsallaşmayı etkileyen önemli bir faktör olduğunu unutmamak gerekir. Teknolojik gelişmeler öncesi bireyler siyasi gelişmeleri televizyon, gazete gibi kitle iletişim araçları ile takip ederken teknolojinin gelişimi ile hayatımıza giren sosyal medya uygulamaları ile bireyler siyasi gelişmeleri kaynağından takip edebilmekte ve fikir belirtebilmektedir.

Rush ve Althoff, siyasal toplumsallaşma tanımlarından dört farklı boyutun olduğunu ortaya atmışlardır.¹² Birincisi; siyasal toplumsallaşma bir öğrenme sürecidir. Birey toplumsal değerlerini bu süreç ile öğrenir. İkincisi; siyasal toplumsallaşma süreci siyasal davranışın belirleyicisidir. Toplumsallaşma süreci ile birey öğrendiklerinin sonucu bir siyasal davranışta bulunur. Bulunacağı siyasal davranışın sıklığı ve çeşidi bu sürece bağlıdır. Üçüncüsü; siyasal toplumsallaşma, bir öğrenme süreci sonrası öğrenilen siyasi kültürün diğer kuşaklara aktarılması görevi de görür. Dördüncü ve son olarak siyasal toplumsallaşmanın bir önceki (üçüncü) maddedeki sonraki kuşaklara aktarım yapılırken bu aktarım sonucu gelecek neslin değerleri kendinden önceki neslinki gibi aynı olup korunacağı gibi farklılık da gösterebilir.

Bir ülkenin vatandaşları seçme ve seçilme hakkını (aynı zamanda bir sorumluluk olan) seçim dönemlerinde oy vererek kullanırlar. Oy kullanma bilinen en yaygın siyasal katılımdır. Ancak tek değildir. Ülke vatandaşları siyasal süreçlere sadece seçim dönemlerinde oy kullanarak katılmazlar. Farklı yollarla da siyasal süreçler katılırlar.

Kapani'ye göre “Siyasal katılma, toplum üyesi kişilerin (vatandaşların) siyasal sistem karşısında durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen bir kavramdır.”¹³ Toplumun üyeleri olan vatandaşların hepsinin siyasete karşı aynı ilgi ve katılımda

¹¹ Türker Alkan, *Siyasal Toplumsallaşma* (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1979), 8-12.

¹² Micheal Rush ve Phillip Althoff, *An Introduction to Political Sociology* (London: Nelson, 1971), 18.

¹³ Münci Kapani, *Politika Bilimine Giriş* (Ankara: BB101 Yayınları, 2016), 144.

bulunmadıkları bir gerçektir. Bazısı siyasete çok ilgi duyarken bazısı ise hiç ilgi duymaz veya daha az ilgi duyar. “Siyasal faaliyete katılma değişik düzeylerde ve çeşitli biçimlerde kendini gösterebilir”¹⁴ Bir merdiven basamakları gibi katılım düzeylerini ve biçimlerini açıklayacak olursak en alt basamakta televizyon, radyo, gazete, dergi, sosyal medya gibi kitle iletişim araçlarından siyasal konuları izleme, dinleme veya okuma gibi faaliyetler yer alır. Siyasal katılmanın orta basamağında ise siyasal olayları izleme, dinleme ve okuma faaliyetlerine ek olarak olaylar ve sorunlar karşısında açıkça yer alarak eylemde bulunmalarıdır. Bu düzeydeki kişiler gazete ve dergilerde yazı yazarak, televizyon ve radyoda yayınlar yaparak, konuşmalar yapmak, sosyal medyada aktif olarak yorum yazmak, paylaşımında bulunmak gibi eylemlerde bulunabilir. Merdivenin en üst basamağında, siyasal olaylara karşı ileri düzey katılım bulunmaktadır. Bu basamakta kişiler siyasal olaylarda aktif rol oynar ve doğrudan olayların içindedirler. Oy kullanmanın en yaygın siyasal katılım olduğuna daha önce değinmiştik. Az önce açıklanan siyasal katılım düzeyleri ile birey oy verme davranışında bulunur. Yani bireyler en alt basamakta katılım düzeyi olan siyasi olayları televizyondan, gazeteden takip ederek oy verebilir. Orta basamak olan siyasi olaylar hakkında yazı yazarak, yayın yaparak ya da sosyal medyadan yorum yaparak oy verebilir. En üst basamak olan siyasi kadrolarda yer alarak siyasi olayların içinde olarak oy verebilirler. Kısacası farklı katılım düzeyleri ile bireyler oy verme siyasal katılımında bulunurlar. Bahsedilen bu katılım düzeyleri demokratik katılımlar iken terör, darbe gibi her türlü şiddet ve silahlı eylemler demokratik olmamakla birlikte normal olmayan katılım süreçleridir.

Siyasal katılmayı etkileyen faktörleri Ali Öztekin iki ana gruba ayırmaktadır. Bunlar toplumsal ve kişisel faktörlerdir. Toplumsal faktörleri de kendi içinde toplumun tipi, aile, grup üyeliği, toplumsal sınıf, meslek ve statü olarak altı alt başlıkta açıklar. Kişisel faktörleri ise cinsiyet, yaş olarak iki başlık altında açıklar.¹⁵

Robert Dahl, siyasal katılmayla ilgili dörtlü bir sıralama yapmıştır. Bunlar; ilgi, önemseme, bilgi ve eylemdir. Yazara göre ilk olarak seçmenler siyasi olan olay ve olgulara ilgi duyarlar. Daha sonra seçmenler sadece ilgi duymakla kalmaz artık siyasi olan olay ve olgular hakkında bilgi edinmek ister. Böylece seçmenler ikinci aşama olan siyasal süreçleri önemsemeye başlarlar. Üçüncü aşama olarak seçmenler ilgi ve

¹⁴ Kapani, *Politika Bilimine Giriş*, 144-145.

¹⁵ Öztekin, *Siyaset Bilimine Giriş*, 148.

önemseme sonrası siyasi olay ve olgular hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak isterler. Son olarak seçmen bilgi sahibi olduğu siyasi olan olay ve olgulara katılarak, bizzat siyasi olay ve olguların içerisinde olarak eylemde bulunurlar.¹⁶

Toplumun siyasal katılma seviyesi, toplumun içinde bulunduğu siyasal rejimle yakından ilişkilidir. Demokrasilerde siyasal katılma hem daha yoğun hem de daha çeşitli yollarla yapılırken; otoriter ve totaliter rejimlerde siyasal katılım yolları yok denecek kadar azdır. Totaliter rejimlere kıyasla demokratik rejimlerde siyasal katılım bireysel veya sivil toplum kuruluşları aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Siyasal katılımda bulunmak isteyen bir seçmende siyasal etkinlik duygusu oluşur. Bu siyasal etkinlik kavramı, bireylerin içinde bulundukları siyasal sistem ve kurumları kendisine fayda, yarar sağlayabilecek şekilde işletme inancıdır.¹⁷ 1950'lerin yarısından itibaren siyasal etkinlik ile ilgili Batı Avrupa'da yapılan çalışmalara göre siyasal etkinliği yoğun olan kişilerin siyasal katılımının çok yüksek olduğu ortaya konmuştur.¹⁸ Siyasal etkinliği düşük olan kişilerin ise siyasal katılımları düşüktür.

Güncel olarak siyasal katılma ile ilgili yeni bir kavram olan depolitizasyon kavramı ortaya atılmıştır. Kavram batıda siyasete karşı toplumların ilgisizliğinden bahseder. Bu kavramın ana düşüncesi ise toplum olarak vatandaşların daha iyi yaşama şartlarına kavuştuklarında ve refaha ulaştıklarında politikadan uzaklaştığıdır. Münici Kapani'ye göre politikadan uzaklaşma varsayımı olan depolitizasyon kavramına çok yoğun bir ilgi duyulmasına rağmen deneysel araştırmalar ve siyasal hayattaki tam tersi yöndeki gelişmeler ile “temelden yoksun bir varsayım olarak boşlukta kalmıştır.”¹⁹

Bu kavram ile ilgili bazı yazarların çağımızda depolitizasyon yerine politizasyon (siyasallaşma)'dan söz etmenin belki daha doğru olduğu savunulur.²⁰ Çünkü içinde bulunduğumuz çağda siyasal katılma yollarında artan bir çeşitlilik vardır. Eskiden çok da etkili olmayan ama şimdi içinde bulunduğumuz çağda dernekler, sendikalar gibi sivil

¹⁶ Robert Dahl, *Modern Political Analysis* (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall Inc, 1984), 93-111.

¹⁷ Lester W. Milbrath, *Political Participation: How and Why do People Get Involved in Politics?* (Chicago: Rand McNally College Pub. Co, 1977), 58-60.

¹⁸ Gabriel Abraham Almond and Sidney Verba, *The Civic Culture; Political Attitudes and Democracy in Five Nations*, (New Jersey, Princeton: Princeton University Press, 1963), 139.

¹⁹ Kapani, *Politika Bilimine Giriş*, 149.

²⁰ (Aktaran Kapani, 2016.)

toplum kuruluşlarının etkililiği ile siyasal katılımın azaldığı değil sadece katılımın yeni şekillerde devam ettiği düşünülmektedir.

1.3. Seçmen Davranışları İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Seçmen davranışları ile ilgili yapılan kuramsal yaklaşımların kronolojik olarak sıralaması “Sosyolojik Yaklaşım, Sosyo-psikolojik Yaklaşım ve Ekonomik Yaklaşımı’dır.”²¹

Kronolojik olarak ilk sırada yer alan Sosyolojik yaklaşım, Columbia ekolü olarak da bilinir. Bu yaklaşım 1940’da seçmen davranışları ile ilgili incelemelerde kullanılmaya başlamıştır. Bu yaklaşımın verileri o tarihlerde hazır olarak bulunan nüfus sayımları ile elde edilmiş demografik bilgilerdir. Seçmenlerin nüfus sayımları ile elde edilen demografik bilgileri ile seçmenlerin niçin oy verdiği bulunmaya çalışılmıştır. Sosyolojik yaklaşımın temelini oluşturan araştırma Lazarsfeld ve diğerlerinin yaptığı çalışmadır.²² Söz konusu çalışma ABD’nin Ohio eyaletinde yapılmış bir çalışmadır. “Sosyolojik yaklaşım, seçmen davranışının temelde toplumdaki sosyal bölünmüşlük tarafından belirlendiğini iddia eder”²³ Sosyal bir varlık olan birey, toplumsal yapı içinde belli bir sosyal grubun üyesidir. Bu sosyal gruptan etkilenerek oy verme davranışını içinde bulunduğu sosyal grubun değer ve yargılarına göre kullanmaktadır. Bu yaklaşım toplumlardaki çeşitli bölünmelerin varlığını belirterek toplumsal bağlılığa vurgu yapmaktadır.

Yine bu araştırmanın bir sonucu olarak sosyo-ekonomik statü, dine bağlılık ve ikamet bu üç faktör bireylerin karar vermelerinde büyük rol oynamaktadır. Ayrıca yine bu araştırmanın sonuçları ailenin oy vermede etkili olduğunu, eşlerin ve çocukların birbirine benzer oy tercihinde bulunduklarını ortaya çıkarmıştır. Daha önce belirtildiği gibi araştırmanın en önemli sonuçlarından biri bireylerin içinde bulundukları gruplar bireylerin oy tercihlerini yönlendirmekte ve belirlemektedir. Son olarak aynı çalışmada seçmenlerin oy verme tercihleri üzerinde medyanın ve siyasi parti kampanyalarının etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

²¹ Birol Akgün, *Türkiye’de Seçmen Davranışı, Partiler ve Siyasal Güven* (Ankara: Nobel Yayınları, 2002), 25.

²² Paul F. Lazarsfeld, Bernard Berelson and Hazel Gaudet, *The People’s Choice How The Voter Makes Up His Mind In A Presidential Campaign* (New York: Columbia University Press, 1968),136-143.

²³ Akgün, *Türkiye’de Seçmen Davranışı*, 25.

Sosyolojik yaklaşıma göre seçmenlerin davranışları sanki takım tutar gibi asla vazgeçilemeyecek bir bağımlılık gibi tanımlamaktadır. Bu yüzden seçmenlerin kullandıkları oylar da bu vazgeçilemez bağımlılığın bir göstergesi olarak görülür.

Sosyolojik yaklaşım, toplumsal bölünme yöntemi ve demografik özelliklere bakarak seçmen davranışlarının nedenlerinin belirlenmesinde belki yardımcı olabilir. Ancak seçmenlerin davranışlarının nedenlerinin tamamının bu yaklaşım ile açıklanması doğru sonuç vermez. Çünkü bireyin içinde bulunduğu grup kadar bireyin psikolojisi gibi diğer faktörlerin etkisi göz ardı edilmemelidir.

Seçmen davranışlarına yönelik yaklaşımlardan ikinci sırada Michigan Ekolü olarak bilinen Sosyo-psikolojik yaklaşım bulunur. Bu yaklaşım 1950'li yıllarda yapılan araştırmalarda ortaya atılmıştır. Seçmenler hakkında bireysel bilgi miktarında artış olması ile o dönemlerde bu tür seçmen davranışları üzerine araştırmalar yaygınlık kazanmıştır. Michigan üniversitesindeki araştırmacı grubun yayınladığı Amerikan Seçmeni (The American Voter)²⁴ isimli çalışma bu alanda önemli bir adım olarak görülmüştür. Çünkü bu tarihlere kadar seçmen davranışlarının açıklanmasında sosyolojik yaklaşım kullanılırdı. Bu yaklaşım bir önceki yaklaşıma kıyasla toplumdaki sosyal gruplar yerine bireyler üzerinde durmuştur. Bu çalışmanın temeli bireylerin partiye yakınlık duyması bireyin oy verme yönünü etkilemesidir. Seçmenlerin daha küçük yaşlardan itibaren ailelerinin ve çevrelerinin gölgesinde oluşan siyasal toplumsallaşma sürecinde öğrendikleri siyasal tavır ve tutumları onların ileriki yaşlarındaki oy verme davranışı sırasındaki parti tercihinde önemli derecede etkili olduğunu vurgulanmaktadır.

Kısacası bu yaklaşım psikolojik etmenlerin seçmenlerin oy verme davranışını etkilediğini belirtmektedir. “Bu yaklaşımın literatüre kazandırdığı terim ‘parti kimliği’(party identification) kavramıdır”²⁵ Parti kimliği, seçmenler küçük yaşlardan itibaren gerek aile gerekse çevrelerinin yönlendirmeleri ile bir partiye bağlılık, yakınlık hissetmeye başlarlar. Daha sonraları seçmenin ileriki yaşlarında bu bağlılığın güçlendiği görülür. Parti kimliği sayesinde seçmenler bağlılık duyduğu partinin konuşmalarını, yorumlarını kendi düşünce sistemlerinde anlamlı hale getirirler.

²⁴ Angus Campbell and Cooper Hamer, *Cooper Group Differences In Attitudes And Votes* (Michigan: Michigan University Press, 1956).

²⁵ Akgün, *Türkiye’de Seçmen Davranışı*, 26.

Sosyo-psikolojik yaklaşım, o dönemlerde seçmen davranışlarının açıklanmasında kullanılmasına rağmen daha sonraları artık bu yaklaşımında yetersiz kaldığı fark edilmiş. Çünkü o dönemlerde patlak veren ikinci Dünya Savaşı sonrası ülkelerin girdikleri sıkıntılar sonucu seçmenlerin artan talepleri ile yeni bir yaklaşım ortaya çıkmıştır. Seçmenler artık parti kimliği ile parti tercihinde bulunmayıp kendi maddi refah ve çıkarları doğrultusunda oy verme davranışında bulunmaya başlamışlardır.

Seçmen davranışlarını açıklayan son yaklaşım Ekonomik yaklaşımdır. Bu yaklaşıma Rasyonel seçim ekolü de denir. Bu yaklaşım seçmenlerin merkeze kendi çıkarlarını koyduğunu gösterir. Bu doğrultuda seçmenler çıkarlarına en uygun düşen partiye oy vereceklerdir.²⁶ Demokrasinin İktisadi Teorisi isimli çalışmasında Downs'ın da belirttiği gibi “her bir vatandaş oyunu, kendisine diğer bütün partilerden daha fazla fayda sağlayacağına inandığı partiye verir.”²⁷

Seçmenlerin oy kullanması bu yaklaşıma göre bir araç niteliğindedir. Çünkü seçmenler oy kullanarak dolaylı yoldan da olsa kendi çıkarlarını gerçekleştirirler. Bu yaklaşıma göre seçmenler partiler ile duygusal olarak kurdukları bağ ile değil, kişisel olarak en çok fayda sağlayacak parti ya da adayı desteklemektedir.²⁸ Eğer çıkarları doğrultusunda oy kullandıkları parti çıkarlarını gerçekleştirmezse bu durumda bu yaklaşıma göre seçmen gelecek seçimde başka bir partiye oy verme²⁹ gibi cezalandırmalara başvurabilir.

Bu yaklaşımın “bir diğer versiyonu da ‘geçmişe dönük oy verme’ olarak bilinir”³⁰ Bu versiyona göre seçmenler oy vermeden önce iktidarda bulunan partinin çalışmalarına ve bu çalışmaların kendi ekonomik durumundaki çıkarını göz önünde bulundururlar.

²⁶ Ahmet Kalender, “Seçmen Tercihini Etkileyen Propaganda ve İletişim Faktörleri: Türk Seçmen Davranışı Üzerine Bir Araştırma” (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998),52-53.

²⁷ Anthony Downs, *An Economic Theory of Democracy* (New York, United States of America: Harper & Row Publishers, 1957), 48-50.

²⁸ Martin Harrop and William Miller, *Election and Voters a Comparative Introduction*, (London: McMillan, 1987).

²⁹ W. Lance Bennet and Salisbury R. Barts, “Rational Choice: The Emerging Paradigm in Election Studies”, *Research in Micropolitics*, ed. Samuel Long, (Stamford CT: 2, JAI Press Inc), 1-30.

³⁰ Akgün, *Türkiye’de Seçmen Davranışı*, 27.

Bu yaklaşım da diğer yaklaşımlarda olduğu gibi ekonomik çıkarlar dışındaki etmenlerin etkisini yok saydığı için tek başına seçmenlerin niçin oy verdikleri konusunu açıklamada yetersiz kalmaktadır. Açıkçası üç yaklaşımın da göz önünde tutularak bir seçmen tarafından oy kullanıldığı düşünülmektedir. Şöyle ki bu yaklaşımları seçmenlerin göz önünde tutma ağırlıklarında farklılık olabildiği düşünülmektedir. Örneğin bir seçmen ağırlıklı olarak sosyo-psikolojik yaklaşımdan daha çok etkilenip ekonomik ve sosyolojik yaklaşımlardan daha az etkilenerек oy tercihinde bulunabilir. Ya da tam tersi bir durum olabilir.

1.4. Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörler

Seçmenler davranışta bulunmadan önce bir siyasi sürece katılıp katılmayacaklarını belirlemektedirler. Seçmenler eğer siyasi süreçlere katılma kararı aldıktan sonra, hangi seçeneği seçeceklerini belirlemektedirler. Daha basit anlatımla şöyle ki seçmenler bir seçim döneminde önce oy kullanıp kullanmayacaklarına karar verirler. Siyasal sürece güven varsa seçmenler oy kullanma kararı alır. Ancak siyasal sürece güven yoksa oy kullanma kararı almazlar. Eğer oy kullanma kararı aldılar ise bu sefer de hangi partiye oy vereceklerine karar verirler. Bu kararı verirken ise işin içine seçmeni etkileyen birçok faktör girmektedir. Bu faktörlerden seçmenler dolaylı ya da doğrudan etkilenmektedir. Kışlalı'nın kitabında belirtilen başlıklardan faydalanılarak yapılan sınıflandırmamıza göre seçmen davranışlarını etkileyen faktörler; bireysel faktörler ve sosyo-ekonomik faktörler, sosyo-kültürel faktörler, siyasal faktörler, iletişimsel faktörler ve durumsal faktörlerdir.³¹

1.4.1. Bireysel Faktörler ve Sosyo-Ekonomik Faktörler

Seçmenlerin davranışlarını etkileyen ilk faktör bireyin kendisinin sahip olduğu ve edindiği kişisel özellikleridir. Bu özellikler ise yaş, cinsiyet, eğitim, meslek ve gelir durumudur. Bu özellikler seçmenlerin oy verme davranışları konusunda bizlere ipuçları verebilir.

1.4.1.1. Yaş

Toplum üyesi birey çocukluk dönemlerinden itibaren siyasal toplumsallaşma sürecine başlar. Yani birey çocukluk dönemlerinden itibaren siyasal kültürünü

³¹ Kapani, *Politika Bilimine Giriş*, 21-171.

öğrenmeye başlar. Siyasal kültürün öğrenildiği ilk yer ailedir. Daha sonraki yer ise okuldur. Okul çağına gelen çocuk artık kendi ailesinin dışında yeni otoriteler keşfeder. Seçmenlerin çocukluk dönemlerinden yaşlılık dönemlerine kadar geçirdiği farklı yaş dönemlerinde farklı siyasal tutum ve davranışlarda bulunur. Bu konu üzerine yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır.

Yaş ve siyasal katılma arasında bir ilişki vardır. Öztekin'e göre 16-20 yaşlarındaki kişilerin siyasal katılımı çok düşüktür. Bu yaş grubunun siyasal ilgi ve katılım diğer yaş gruplarının hepsinden düşüktür. 20-25 yaş arası kişilerin siyasal katılımı biraz daha artmaktadır. 25-45 yaş arası kişilerin siyasal katılımı ise en yüksektir. 45-65 arası kişilerin siyasal katılımları düşmektedir. 65 yaş ve üstü kişilerin siyasal katılımları daha da düşüktür.³² Daha açıklayıcı olarak 20 yaşına kadar gençlerde siyasal katılım düşük, 20-45 arası orta yaşlarda siyasal katılım en yüksek, 45'den sonra siyasal katılım düşmeye başlar ve 65 yaşından sonra yani yaşlılarda siyasal katılım daha da düşmektedir.

Bir toplum genç, orta yaşlı ve yaşlı insanlardan yani farklı yaş gruplarından veya kuşaklardan oluşmaktadır. Bu yaş ve kuşaklararası farklılık, bireyler arası siyasi tavır ve tutum farklılıklarını da ortaya çıkarmaktadır. "Kuşaklar arasında var olan tutum farklılıklarının, siyasal davranışlara da doğal olarak yansıdığını ve özellikle oy verme eğilimlerinde"³³ kendini gösterdiği bir gerçektir. Genç kuşaklar daha değişken siyasi tavır ve tutumlarda bulunurken orta yaş ve yaşlılar daha muhafazakâr siyasi tavır ve tutumlarda bulunurlar.³⁴ Siyasi partiler orta yaşlı ve yaşlı grup seçmenleri sabit, değişmeyen oy olarak kabul ederken genç seçmenleri değişken oy olarak kabul ederler. Bu şu anlama gelir; genç seçmenler yaşları itibariyle her zaman bir arayış içindedirler. Ancak orta yaş ve yaşlı grubundaki seçmenler yaşlarının verdiği tecrübe ve deneyim ile gençler kadar oy değişikliğinde bulunmazlar. Bu özellikleri ile gençler her zaman siyasi partiler için büyük öneme sahiptir. Buna örnek olarak; 2023 seçimleri için ilk kez oy kullanacak 7 milyon genç seçmenin yüzdelik olarak yaklaşık 16'ya tekabül etmesi

³² Öztekin, *Siyaset Bilimine Giriş*, 229-230.

³³ Ahmet Taner Kışlalı, *Siyaset Bilimi* (Ankara: İmge Kitabevi, 1990), 112.

³⁴ Ersin Kalaycıoğlu, *Çağdaş Siyasal Bilim Teori, Olgu ve Süreçler* (İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım, 1983).26-27.

üzerine partilerce büyük önem kazanmıştır.³⁵ Genç seçmenlerin oylarını alabilmek için partiler gençlere ücretsiz internet kullanmaları için vaatlerde bulunmuşlardır. Ayrıca gençlerin daha uygun fiyatlarda telefon, bilgisayar alımları ile ilgili düzenlemeler yapacakları konusunda vaatlerde bulunmuşlardır. Gençler tarafından bu tür vaatler güzel karşılanmıştır.

Günümüzde çokça tartışılan Z kuşağı bu dönemin genç kuşağıdır. Kuşak çatışmasının sonucu Z kuşağı olarak adlandırılan gençler toplumumuzda diğer yaş grupları tarafından eleştirilmektedir. Z kuşağı olarak adlandırılan kuşak bazı yazarlara göre 1995 sonrası bazı yazarlara göre ise 2000 ve sonrası doğan çocuklardır. Bu çocuklar teknolojinin içine doğdukları için teknolojinin kullanımında kendinden önceki kuşaklardan daha iyidir. Ayrıca otoritelere karşı dik başlı oldukları hatta her denilenin tersini yaptıkları konusunda da ünlüdürler.³⁶ Z kuşağı ile içinde bulunulan toplumdaki diğer kuşaklararası çekişme kanımca her kuşakta yaşanmıştır. Bu yüzden bu kuşak hakkında bu kadar eleştirinin gereksiz olduğu düşünülmektedir. Z kuşağının üzerine yapılan bir araştırmada sosyal medyanın ve grup etkisinin oy verme üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir.³⁷

1.4.1.2. Cinsiyet

Seçmen davranışlarının oluşmasında ve seçmen davranışında etkili olan diğer faktör cinsiyettir. Kadın ve erkekler biyolojik olarak birbirinden farklıdır. Bu farklılık sadece biyolojik olarak değildir. Bu farklılığı siyasal alanda da görmekteyiz. Yapılan araştırmalar ile kadın ve erkeklerin farklı seçmen davranışlarında bulunduğu ortaya konulmuştur.

Ülkemizde kadınların siyasal süreçlere katılımları bazı batı ülkelerinden önce gerçekleşmiştir. 1934’de kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. Bu hak ile kadınlarda erkekler gibi seçebilecek ve seçilebileceklerdi. Bu tarihten bugüne kadın ve erkekler birlikte oy kullanmışlardır. “Siyasal katılma konusunda yapılmış araştırmalar kadınlar ve erkeklerin siyasal katılımları karşılaştırıldığında erkeklerin kadınlara kıyasla

³⁵ “2023’te 7 milyon yeni oy: Seçimlerde gençler belirleyici olacak!”, *Haber Global*, 18.05.2022. (Erişim Tarihi 28.5.2022), <https://haberglobal.com.tr/gundem/2023te-7-milyon-yeni-oy-secimlerde-gencler-belirleyici-olacak-177478>.

³⁶ Bekir Ağır, “*Hikâyesini Arayan Gelecek*” (İstanbul: Doğan Kitap, 2020).

³⁷ Hilal Öztürk Küçük ve İsmail Tamer Toklu, “Seçimlerde Oy Verme Davranışını Ne Etkiler? Z Kuşağı Üzerine Bir Alan Araştırması”, *Business & Menagement Studies: An International Journal*, 8/5 (2020): 4546-4574.

siyasal hayata daha yoğun katıldıklarını göstermiştir.”³⁸ Çukurçayır bu durumun nedenini şöyle açıklar. İlk olarak kadınlar, erkeklere göre daha düşük ekonomik durumda, mevkide bulundukları için daha az siyasal süreçlere katılmaktadırlar. Bir diğer neden olarak daha düşük ekonomik durum ve mevkide olmaları sonucu kitle iletişim araçlarına daha az sahip oldukları için siyasal ilgi, bilgi azdır. Böylece kadınlar daha az siyasal katılımında bulunur. Son olarak kadınlardan toplumsal cinsiyetin aile, ev ile ilgili dayandırdığı aktivitelerin varlığı sonucu kadınlar siyasal alana erkeklere göre daha az katılırlar.³⁹ Toplumsal olarak kadından beklenen işler yüzünden kadınlar siyasal alandan uzak kalmıştır.

Aslında kadınların siyasal katılımını düşüren bir diğer önemli konu ise toplumumuzda önceden oluşmuş olan ‘siyasetin kadın işi olmadığı, siyasetin erkek işi olduğu’ yargısıdır. Ancak nasıl ki kadınlar meslek sahibi olup iş kurup, çalışıp, bir şeyler başarabildilerse siyasetin işini de yapabilirler. Burada önemli olan siyaseti cinsiyete bakılmaksızın, hem kadının hem de erkeğin işi olduğudur. Çünkü siyaset yönetim işi ise doğal olarak kadınlar da kendi yöneticilerini seçmede özgür olmalıdır.

1.4.1.3. Eğitim

Eğitim faktörü diğer bütün toplumsal alanlarda olduğu gibi siyasal alanda da önemli bir faktördür. Eğitim ile bireylere davranış, beceri kazandırılır. Siyasal alanda da eğitim faktörü ile seçmenlere siyasal bilgi, davranış kazandırılır. “Bireylerin, siyasal sistemin işleyişi ve siyasal kurumlar hakkında bilgilenmesinde, siyasal değerler ve siyasal davranışlar kazanmasında eğitim aracı bir rol oynamaktadır.”⁴⁰

Siyasal toplumsallaşma yani bireyin siyasal kültürünü öğrenmesinde eğitim önemli bir faktördür. Eğitimin, bireylerin farklı siyasal davranışlarda bulunmaları üzerinde etkisi vardır. “Siyasal katılma açısından siyasal davranış ve eğitim arasında doğru orantı olduğu görülmüştür.”⁴¹ Eğitim düzeyi arttıkça bireyler siyasal süreçleri daha iyi kavrayarak, olayların gerçekliklerini fark edebilme yeteneğine sahip olurlar. Olaylar arasında ilişki kurarak daha iyi analiz yaparlar. “Eğitimli bireyler, siyasal parti

³⁸ Robert E. Lane, “*Political Life: Why People Get Involved in Politics*” (Glencoe, Illinois: The Free Press, 1959).90-94.

³⁹ M. Akif Çukurçayır, *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi* (Konya: Çizgi Kitabevi, 2012), 79-82.

⁴⁰ Cemal Altan, “Eğitim-Siyasal Eğilim İlişkisi: Mersin Örneği”, *Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi*,12/1 (2011): 321-323.

⁴¹ İnan Özer ve Mehmet Meder, *Siyasal Katılma ve Seçmen Davranışı* (İstanbul: Ege Yayınları.2008), 5-12.

gruplarına ve tipolojilerine daha yorumlayıcı yaklaşp, realist bir bakış açısını tercih etmektedirler.”⁴² Kalaycıoğlu’na göre eğitimli seçmenler siyasal katılmayı bir görev gibi benimserken eğitimsiz seçmenler siyasal katılmayı görev olarak görmezler. Ancak ister eğitimli ister eğitimsiz olsun her seçim döneminde seçime katılan her siyasi parti, seçmenlerin oy kullanmaları için sandık başına gitmeleri için çağrıda bulunurlar. Ayrıca eğitimli kişiler; referandum, seçim, halk toplantıları, bireysel başvuru gibi siyasal katılım araçlarını iyi bilmektedirler. Bu siyasal araçların katılımında ve kullanımında eğitimliler, eğitimsizlerden daha iyidirler.⁴³

1.4.1.4. Meslek

Seçmenlerin sosyal statüleri olan meslekleri seçmenlerin seçmen davranışlar üzerinde etkilidir. Bazı meslek gruplarına sahip kişilerin siyasal katılımları daha yüksekken bazı meslek gruplarının siyasal katılımları daha düşüktür. “En etkin siyasal katılma serbest meslek gruplarında görülmektedir.”⁴⁴ Bunun nedeni serbest meslek grubundaki kişilerin daha esnek zamana ve gelire sahip olmalarıdır. Bazı meslekler ise bizzat siyasetin içinde olduklarından dolayı siyasal katılım yüksektir. Ayrıca mesleğin kendisinden başka mesleğin uygulanış biçimi de siyasal katılımı etkilemektedir. Yani bireylerin sahip oldukları meslekleri neticesinde yaptıkları işin toplu veya bireysel olması da siyasal katılımı etkilemektedir. Toplu çalışan bireylerde siyasal katılım artmaktadır. Bunun nedeni “toplular halinde çalışanların arasındaki etkileşim ve iletişim daha yoğun ve kolaydır.”⁴⁵ Siyasal karar alıcıların aldığı kararlar doğrultusunda direkt olarak etkilenen bazı meslek gruplarında siyasal katılım yüksektir. Örneğin; asgari ücret belirlemesi karar alım süreci ile işçi ve işveren meslek grupları ile memur zammı, emekli zammı gibi kamu memurları ve emeklileri ilgilendiren karar alım süreçlerinde bu meslek gruplarının siyasal katılımları yüksektir.

1.4.1.5. Gelir

Seçmen davranışlarını etkileyen bir diğer önemli faktör gelirdir. Gelir seçmenlerin yaptıkları meslekleri sonucu elde ettikleri kazançlarıdır. Seçmenler

⁴² Şaban Sitembölükbaşı, *Parti seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Faktörler; Isparta Örnek Olay Araştırması 1995-1999* (Ankara: Nobel Yayıncılık, 2001), 77-79.

⁴³ Kalaycıoğlu, *Çağdaş Siyasal Bilim Teori, Olgu ve Süreçler*, 2-29.

⁴⁴ Ahmet Taner Kışlalı, *Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma* (Ankara: İmge Yayınları, 2003), 225.

⁴⁵ Çukurçayır, *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*, 88-89.

arasında gelir seviyesi farklılaşmaktadır. Gelirin farklılaşmasına paralel olarak seçmenlerin siyasal katılımları ve seçmen tercihleri de farklılaşmaktadır. Gelir seviyesi yüksek olan kişilerin siyasal katılımı gelir seviyesi düşük olanlara göre daha yüksektir.⁴⁶ Bunun nedeni geliri yüksek olanların ekonomik olarak hiçbir geçim sıkıntısı yokken geliri düşük olanların ekonomik olarak geçim sıkıntıları vardır. Geliri düşük olanların içinde bulundukları geçim sıkıntısı yüzünden siyasal hayata katılımları da düşük olmaktadır. “Alt gelir grubuna mensup bireyler ihtiyaçlarını gidermek için ‘karın doyumaya’ yönelmekte ve bu durum onları öğrenme isteğini azaltarak ilgisizliğe itmektedir.”⁴⁷

1.4.2. Sosyo-Kültürel Faktörler

Seçmenlerin içine doğdukları aile, içinde bulundukları çevre, içinde bulundukları dini inanış ve hatta oturdukları yerler siyasi kültürlerinin oluşmasında son derece önemli ve etkilidir. Sosyo-kültürel faktörler başlığı altında aile, din, sosyal çevre ve yerleşim yeri unsurları incelenecektir.

1.4.2.1. Aile

Seçmenleri etkileyen sosyo-kültürel faktörlerden en önemlisi ve ilki ailedir. Toplum üyesi bireyler ailesinin etkisiyle dış dünyayı algılamaya başlarlar. Yeni doğan bireyin değerlerinin, davranışlarının, tavırlarının oluşumu ailenin etkisiyle olur. Aynı şekilde bir bireyin siyasal süreçleri algılaması da yine aile ile başlar. Aile bu anlamda bireye siyasal sistemi, süreci öğretir. Bu anlamda siyasal kültürün ilk öğrenildiği yer ailedir. Siyasal toplumsallaşmayı siyasal kültürün öğrenilmesi süreci olarak daha önce tanımlamıştık. Bu kavram ile ilişkilendirecek olursak siyasal toplumsallaşma aile ile başlar. Ailenin etkisiyle seçmenler seçmen davranışlarında bulunurlar. “Aile kendi sahip olduğu siyasal değerleri bilinçli olarak çocuğa aktarabilmektedir.”⁴⁸ Ailenin birey üzerindeki etkisi bazı durumlarda azalabilir. Bu durumlara bir örnek olarak çocukların

⁴⁶ Davut Dursun, *Siyaset Bilimi* (İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım, 2016)241-242.

⁴⁷ Erol Turan ve Metehan Temizel, *Türkiye’de Seçmen Davranışları* (Konya: Kömen Yayınları, 2015), 160.

⁴⁸ Birkan Uysal, *Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi* (Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınlar, 1984). 8-18.

yaşları büyüdükçe ve eğitim düzeyleri arttıkça (üniversite eğitimi alma gibi) “çocuklar üzerindeki aile etkisi azalacaktır.”⁴⁹

1.4.2.2. Din

Tarih boyunca insanlar hep bir dini arayış içinde olmuşlardır. Siyasi tarihte yönetenler yönetilenler tarafından kabul edilmek için dini meşrulukları kullanmışlardır. “Din taşıdığı kutsallık sayesinde yönetimlerin toplum nezdinde rıza görmelerini sağlamış, mevcut iktidarın ve kurumların sürekliliğini sağlayarak meşruluk kazandırmıştır”⁵⁰ Din toplum için önemli bir kavramdır. Dinin bu önemi siyasal alanda farklı seviyelerde etkisini devam ettirmiştir.⁵¹ Toplamların yapısında etkili olan din faktörü, siyasal alanda seçmen davranışlarını etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. “Siyasal alanda din, bazen bir nesne bazen de özne olarak değerlendirilmiştir.”⁵² Böylelikle dinin seçmenler üzerindeki etkisi, seçmenlerin dine bakışları ve dini benimsemeleri ile ilgili bir durumdur. Bu etkiyi bilen siyasal partiler ise din faktörünü göz önünde bulundurarak söylemlerinde kullanmaktadırlar.⁵³

Siyasal katılımı etkileyen din faktörünün yanında mezhep ve etnik gruplarında etkisi vardır. Bir dinin algılanmasında, yorumlanmasında yaşanan farklı görüşlere mezhep diyebiliriz. Bir etnik kökene sahip kişilerin kendilerini diğer başka kökenlerden ayıran ortak özelliklerin varlığı ile oluşan insan topluluğunu ise etnik grup olarak açıklayabiliriz. Bu farklı mezhep grupları ve etnik gruplar eğer toplum içinde diğer mezhep ve etnik gruplarla kıyaslandığında bazı haklardan mahrum bırakıldığını düşünürse siyasal katılımı artmaktadır. “Bir toplumda etnik ve mezhep çatışması ne kadar büyükse siyasal katılma da o kadar fazla olur.”⁵⁴

1.4.2.3. Sosyal Çevre ve Gruplar

Seçmenlerin içinde bulundukları sosyal çevre ve gruplar, seçmenlerin siyasal davranışları üzerinde etkilidir. “Aralarında belirli türden, sık ve sürekli ilişkiler bulunan

⁴⁹ Nevzat Güldiken, *Toplumbilim Boyutuyla Siyasal Katılım: Siyasal Katılım, Siyasal Güven, Siyasal Tıkanıklık, Oy Verme Davranışı* (Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık, 1996), 51-52.

⁵⁰ Erol Turan, *Siyaset Bilimine Giriş* (Konya: Palet Yayınları, 2011), 66-68.

⁵¹ Gökhan Tuncel, “Siyasallaşma Sürecinde Din ve Etnisitenin Etkisi: Mardin Örneği”, içinde *Uluslararası Midyat Sempozyumu*, editör İbrahim Özcoşar (Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi Yayınları, 2011), 685-687.

⁵² Ferihan Polat, *Din, Siyaset ve Seçmen* (Konya: Çizgi Kitabevi, 2010), 14.

⁵³ Ali Yaşar Sarıbay, *Global Bir Bakışla Politik Sosyoloji* (İstanbul, Alfa Yayınları, 2000), 68-69.

⁵⁴ Ahmet N. Yücekök, *Siyasetin Toplumsal Tabanı* (Ankara: A.Ü.S.B.F. Yayınları, 1987), 189-190.

az sayıda kişiyi küçük bir grup olarak tanımlayabiliriz”⁵⁵ Bireyin ilk sosyal grubu ailedir. Daha sonra okulda veya işte oluşan arkadaşlık ilişkileri gibi yeni sosyal çevre ve gruplar oluşur. Bireyler üzerindeki ailenin etkisi, bireyin yaşı ilerledikçe azalır. Ailenin yerine okul ve iş yerindeki gibi yeni sosyal çevre ve grupların etkisi gelir.

Ahmet Taner Kışlalı, sosyal grupları ‘birincil gruplar’ ve ‘ikincil gruplar’ olarak ikili bir sınıflandırma ile açıklamaktadır. Birincil grubun en önemli özelliği, gruba mensup üyelerin arasındaki ilişkinin duygusal olmasıdır. İkincil grubun en önemli özelliği ise bu gruba mensup üyeler arasındaki ilişki belli bir amacı gerçekleştirmek üzerinedir. Birincil grubun üyeleri değişmezken, ikincil grubun üyeleri sürekli değişir. Birincil gruba aile örnek verilebilir, İkincil gruba ise dernek, sendika gibi oluşumlar örnek verilebilir.⁵⁶ Bu grupların bireylerin davranışları üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Seçmenler içinde bulundukları birincil ve ikincil gruplardan etkilenecek siyasal davranışta bulunabilirler. Yapılan araştırmalar birincil ve ikincil grupların seçmenlerin oy verme davranışında etkili olduğunu göstermiştir.

1.4.2.4. Yerleşim Yeri

Toplum üyesi kişilerin yaşadıkları yerleşim yerinin özellikleri, kişinin davranışları üzerinde önemli derecede etkilidir. Bunu 14. yüzyılda ünlü düşünür, yazar İbn-i Haldun, Mukaddime adlı eserinde belirtmiştir. İbn-i Haldun, bedeviler olarak belirttiği göçebeler ile medeniler olarak belirttiği kentte yaşayanların farklı davranışlar geliştirdiğini belirtir.⁵⁷ Bizlerde benzer şekilde yerleşim yeri faktörünü açıklarken kırsal ve kentsel yerleşim yerlerine göre bir açıklama yapılacaktır.

Siyasal katılma ve yerleşim yeri faktörü için iki türlü bir açıklama vardır. İlki, yerleşim yerinin büyüklüğüne bakılarak yapılan açıklamadır. Diğer ise yerleşim yerinin özelliğine bakılarak yapılan açıklamadır. Birincisinde yerleşim yeri büyüklüğü arttıkça seçmenlerin siyasal katılımının arttığını; İkincisi ise yerleşim yerinin kır veya kent olmasına bakılarak katılım türlerinin çeşitlendiğidir.⁵⁸ Kentlerde siyasal katılım yolları kırsala göre daha çeşitlidir. Kentlerde yaşayan seçmenlerin farklı, kırsalda yaşayan seçmenlerin farklı davranışlarda bulunmaları yerleşim yerinin seçmenler üzerindeki etkisini göstermektedir.

⁵⁵ Kışlalı, *Siyaset Bilimi*, 135.

⁵⁶ Kışlalı, *Siyaset Bilimi*, 136.

⁵⁷ İbn Haldun, *Mukaddime*, çev. Süleyman Uludağ, (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018).

⁵⁸ Dursun, *Siyaset Bilimi*, 242-245.

Farklı bir görüşe göre,⁵⁹ kentsel-kırsal yerleşim yerlerinde yaşamının siyasal davranışı etkilemede kendi başına önemli bir şekilde etkinliğinin olmadığı sadece siyasal katılma konusunda bazı elverişli şartlar oluşturmaları nedeniyle siyasal katılmayı belirlemesidir. Ergun Özbudun seçim sonuçlarında, siyasal katılım davranışı olan oy kullanma davranışının kentlerde kırsala oranla az çıkması durumunu gözlemlemiştir.⁶⁰ Köylerdeki yüksek oy kullanma davranışının nedenini, kırsalda yaşayan kişilerin toplumsal bütünleşme ve sosyal duyarlılıklarının kentte yaşayan kişilerden fazla olması ile açıklayabiliriz. Kentteki oy kullanma oranlarındaki düşüklüğü ise kentte yaşayan kişilerde siyasal sisteme ve parti sistemine duyulan hoşnutsuzluk, güvensizlik ile açıklanabilir. Ayrıca kırdaki kişinin oy kullanacağı yerin yürüme mesafesi kadar bir yakınlıkta olmasına karşın kentte oy kullanacak kişinin oy kullanacağı yerin yürüme mesafesinden fazla olması nedeniyle oy kullanmaya gitmede zorluk yaşaması bir başka neden olarak sayılabilir.

1.4.3. Siyasal Faktörler

Seçim tercihinde bulunurken seçmenler; siyasi partilere, siyasi liderlere ve siyasi adayları göz önünü alarak bir tercihte bulunurlar. Bu yüzden seçmenlerin davranışlarını etkileyen bir diğer faktör ise siyasal faktörlerdir. Bu faktör altında seçmen davranışlarının üzerinde etkili olduğu düşünülen siyasi parti, siyasi lider ve siyasi aday\ kadroları ele alınacaktır.

1.4.3.1. Siyasi Parti

Seçimlerde seçmenler oy tercihlerinde bulunurken siyasi partilerinde etkisi önemlidir. Seçmenler belirli bir siyasi partiden yana davranışta ve tercihte bulunurlar. Bu tercihlerini yaparken seçtiği siyasi partinin de özellikleri seçmenlerin seçmen davranışlarını etkilemektedir. Siyasal partilerin başlıca dört fonksiyonu;

- a) belli çıkarları ve düşünceleri birleştirmek,*
- b) halk ile iktidar arasında bir köprü görevi yerine getirmek,*
- c) siyasal sosyalleşmeyi sağlamak, vatandaşları siyasal açıdan eğitmek,*

⁵⁹ Norman H. Nie, G. Bingham Powell Jr., and Kenneth Prewitt, *Social Structure and Political Participation: Development Relationships* (United States: Irvington Publishers, 1993).

⁶⁰ Ergun Özbudun, *Türkiye'de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma* (Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1975), 108.

d) seçildikleri zaman hükmetmek/yönetmek, seçilmezlerse muhalefet etmek.”⁶¹

Yukarıda açıklanan siyasi partilerin fonksiyonlarını gerçekleştirmek için seçmenler önemlidir. Siyasi partilerde bu dört fonksiyondan kuşkusuz en önemlisi son fonksiyon olan yönetme fonksiyonudur. Yönetme fonksiyonunu elde etmek isteyen bir siyasi parti seçmenleri etkilemek isteyecektir. Siyasi partilerin kendileri için belirttiği ideolojileri, yine siyasi partilerin ideolojileri seçmenlerin oy tercihinde etkilidir.

Kişilerin bir siyasal partiye yakınlık duyması çok küçük yaşlarda başlayabilir ve yaşamları boyunca sürebilir.⁶² Dolayısıyla bağlılık veya yakınlık duyan kişi, seçimlere katılıp yakınlık duyduğu partiye oy verebilmektedir.

Demokrasilerde siyasi partilerin yeri oldukça önemlidir. Demokratik bir yönetim ve seçim olması için çok partili sistemler gereklidir. Siyasi partilerin çeşitli olması azınlıkların temsil edilmesi konusunda çoğulculuğu arttırmaktadır. Türkiye’de güncel olarak “129 aktif siyasi parti vardır.”⁶³

1.4.3.2. Siyasi Lider

Belli sayıda insan bir araya toplandığında ortaya bir insan kitlesi çıkar ve bu kitle, içgüdüsel olarak hemen bir önderin, şefin veya liderin altına girer.⁶⁴ Lider, “kişileri ve grubu ortak amaçlar doğrultusunda ‘etkileme’ ve ‘eyleme’, ‘sevk etme’ süreci olarak tanımlanabilir.”⁶⁵ Bir siyasi partinin yönetimi ile sorumlu olan kişiye siyasi lider denir. Siyasi liderlerin parti yönetiminde bazen tek bir kişi olarak bazen de eş başkanlık, kurmaylar gibi birkaç kişiden oluşabilir. Siyasi liderler sadece partileri ile ilgilenmezler. Siyasi liderler, edindikleri tecrübe ve deneyim ile toplumsal sorunlara çözümler sunabilen, toplumu etkileyebilen kişilerdir.. Bu etkiden etkilenen kişiler de seçmenlerdir. Seçmenler siyasi liderlerden etkilenecek siyasi tercihte bulunurlar. Buradaki etkilene olumlu ve olumsuz yönde olabilir. Seçmen bir siyasi liderden olumlu yönde etkilenecek, seçmen davranışı olarak onun ya da partisinin yönünde bir

⁶¹ Mustafa Aydın, *Siyasetin Sosyolojisi* (İstanbul: Açılım Kitap Pınar Yayınları, 2006),182.

⁶² Angus Campbell, Gerald Gurin and Warren E. Miller, *The Voter Decides* (Evanston, Illinois: Row, Peterson and Company, 1954).

⁶³ T. C. İçişleri Bakanlığı, “Türkiye Geneline 116 Aktif Siyasi Parti Var”, (Erişim Tarihi 05.06.2022), <https://www.icisleri.gov.tr/turkiye-geneline-116-aktif-siyasi-parti-var>.

⁶⁴ Gustave Le Bon, *Kitlelerin Psikolojisi*, çev. Süleyman Doğru, (İstanbul: Koridor Yayıncılık, 2019), 105.

⁶⁵ Selahattin Turan, “Liderlik Nedir”, içinde *Liderlik, Kuram- Araştırma- Uygulama*, ed., Kürşad Yılmaz,(Ankara: Pegem Akademi, 2020), 2.

tercihte bulunabilir. Seçmen, siyasi liderden olumsuz yönde bir etkilenme olursa onu ya da partisini seçmeme gibi bir tercihte bulunabilir.

1.4.3.3. Siyasi Aday

Seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerden siyasi faktörlerin sonuncusu siyasi adaylardır. Siyasi partilerin gösterdiği siyasi adayların seçmenlerce kabul edilip edilmemesi önemli bir etkidir.

Ülkemizde bağımsız adaylar hariç tüm siyasi adayları siyasi partiler seçimden hemen önce belirlemektedir. Genel seçimlerde her siyasi parti tüm illerdeki milletvekili sayısına göre aday belirlemektedirler. Aynı şekilde yerel seçimlerde siyasi partiler il, ilçe belediye başkan adaylığı için tüm il ve ilçelerde aday belirlemektedirler. Bağımsız adaylar ise seçilmek istedikleri yerdeki il seçim kuruluna başvuru yaparak aday olabilmektedir. Daha sonra seçimlerde seçmenler belirlenen adaylar arasında bir seçim yapmaktadırlar.

Siyasi adayın özellikleri seçmenlerin seçmen davranışları üzerinde etkilidir. Siyasi adayın eğitim durumu, cinsiyeti, kişiliği gibi özellikler seçmenler üzerinde etkilidir. Ayrıca siyasi adayların toplumda bıraktığı imaj, seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilemektedir. Genelde siyasi partiler, seçmenlere karşı iyi imaj oluşturmuş kişileri aday olarak gösterirler.⁶⁶ Siyasi aday faktörü seçmenleri yerel seçimlerde daha fazla etkilemektedir. Seçmenler yerel seçimlerde siyasi parti ideoloji ve politikalarını ikinci plana atar ve ilk belirleyici siyasi adayın özellikleridir

1.4.4. İletişimsel Faktörleri

Günümüzde artan iletişim teknolojisinin kullanımı ile seçmenlerin etkilenme yolları genişletilmiş ve geliştirilmiştir. Seçmenlerin ise bu gelişen iletişim teknolojilerinden geride kalma ve etkilenmeme gibi bir durumları küreselleşme neticesinde olanaksız görülmektedir. Bu sayede seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerden iletişimsel faktörler olarak; siyasi seçim kampanyaları, kitle iletişim araçları, kamuoyu araştırması ve sosyal medya söylenebilir.

⁶⁶ Turan ve Temizel, *Türkiye’de Seçmen Davranışları*, 146-147.

1.4.4.1. Siyasi Seçim Kampanyaları

Seçmen davranışlarını etkileyen iletişimse faktörlerden ilki siyasi seçim kampanyalarıdır. Seçim kampanyaları, siyasi partilerce seçim vaatleri konusunda seçmenleri bilgilendirmek, ikna etmek, seçmenleri coşturmak gibi işlevleri vardır. Ancak en önemlisi partiye karşı bağlılığı azalan seçmenler üzerinde etkilidir. Seçmenlerde parti bağlılığında azalma günümüzde artmaktadır ve bu bağlılığın azalması üzerine seçim kampanyaları siyasi partilerce hala önemini korumaktadır.⁶⁷ Böylece siyasi seçim kampanyaları seçmen davranışları üzerinde önemli bir faktör olarak yer tutmaktadır.

Seçmenler üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak yapılan siyasi kampanyaların, seçmenler üzerinde etkili olduğu araştırmalarca ortaya konulmuştur. Seçim kampanyalarında kullanılan sembollerin ve ifadelerin seçmenler üzerinde etkisi vardır.

Teknolojik gelişmelerin etkisi ile seçim kampanyaları gelişmiş ve çeşitlenmiştir. Televizyon, radyo gibi kitle iletişim araçlarının yanına yeni oluşumlar gelmiştir. Seçim kampanyaları için yeni yerler ortaya çıkmıştır. İnternet kullanımının yaygınlaşması ile seçim kampanyaları farklı bir boyuta geçmiştir. İnternet ile kullanılan sosyal medya uygulamalarında seçim kampanyaları yapılmaya başlanmıştır. Seçim kampanyalarını partiler kendilerine ait sosyal medya hesaplarından yapmaya başlamışlardır. Seçim kampanyaları için internet ortamında yeni mekânlar ortaya çıkmıştır. Buna dünyada ve Türkiye’de ilk metaverse mitingi yapan Deva partisi örnek gösterilebilir.⁶⁸

1.4.4.2. Kitle İletişim Araçları

Kitle iletişim araçları, " kitlese bir boyutta ileti dağıtabilen araçlar"⁶⁹ olarak tanımlanır. Diğer bir deyişle insanların uzak veya yakın olmasına bakılmaksızın dünyada olup bitenler hakkında aynı anda bilgi almalarını sağlayan ve kitleleri birbirine bağlayan araçlara denir. Kitle iletişim araçlarına televizyon, radyo, gazete ve dergi örnek verilebilir. Bu kitle iletişim araçları bireylerin siyasal toplumsallaşma süreçlerinde

⁶⁷ Kalender, “Seçmen Tercihini Etkileyen Propaganda ve İletişim Faktörleri: Türk Seçmen Davranışı Üzerine Bir Araştırma”, 79-80.

⁶⁸ DEVA Partisi, “İlk Metaverse Mitingi”, (Erişim Tarihi 12.06.2022), <https://devapartisi.org/parti/e-arsiv/babacan-metaversedeki-ilk-siyasi-mitingde-konustu-gencleri-yeni-dunyann-bilgi-ve-becerisiyle-donatacagz>.

⁶⁹ Ertuğrul Özkök, *İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü* (Ankara: Tan Yayınları, 1985), 7-10.

etkilidir. Bireylerin siyasi kültürlerini öğrendikleri siyasal toplumsallaşma süreçlerinde kitle iletişim araçlarının etkisi önemlidir. Ayrıca kitle iletişim araçları seçim dönemlerinde seçmenlerin oy verme tercihleri üzerinde de etkilidir. Kitle iletişim araçları üzerinden yapılan siyasi kampanya ve reklamların, seçmenlerin oy verme davranışları üzerinde etkisi vardır. Kitle iletişim araçları aracılığıyla gündem olan bir konunun seçmenler tarafından üzerine düşünülmesi seçim dönemlerinde siyasal tercihleri etkileyecektir.⁷⁰ Kitle iletişim araçlarının önemi siyasi partilerce bilinmektedir. Bu yüzden siyasi partiler kitle iletişim araçları aracılığıyla seçmenleri etkilemektedirler.

1.4.4.3. Kamuoyu Araştırması

Kamuoyu araştırmaları, toplumun tüm kesiminin veya belirli bir kesiminin bir konu hakkındaki görüşlerini, düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan araştırmalardır. Daha açıklayıcı bir tanım yapacak olursak;

“Kamuoyu araştırması, halkın tümünün veya belirli bir bölümünün sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik faaliyetlerine bağlı olarak tutum, davranış, eğilim, düşünce ve ihtiyaçlarının genel yapısının saptanması amacıyla gerekli bilgilerin sistemli olarak toplanması, objektif biçimde kaydedilmesi, sınıflandırılması ve analiz edilerek sunulması olarak tanımlanır.”⁷¹

Kamuoyu araştırmaları seçmenler üzerine bir araştırma olduğu için siyasi partiler bu araştırma sonuçları ile yeni stratejiler geliştirebilirler. Şöyle ki kamuoyu araştırmaları sonucu siyasi partiler seçmenlerin isteklerini ve şikâyetlerini öğrenerek yeni seçim dönemi için bir strateji, plan uygulayabilirler. Kamuoyu araştırmaları toplumdaki bireyleri etkilemektedir. Kamuoyu araştırma sonuçları seçmenler hakkında bilgi vermesine ek olarak ayrıca toplumdaki tüm bireyler üzerinde yönlendirici bir etkisi de vardır.

Kamuoyu araştırma sonuçlarının toplumdaki bireylerin siyasal tercihleri üzerinde doğrudan ve dolaylı olarak etkileri vardır. Kamuoyu araştırma sonuçları sonrasında seçmenlerde ya ‘gözde olanı destekleme’ ya da ‘zayıf olanı destekleme’ ortaya çıkar. Gözde olanı desteklemede seçmenler kamuoyu araştırma sonuçlarında

⁷⁰ Kalender, “Seçmen Tercihini Etkileyen Propaganda ve İletişim Faktörleri: Türk Seçmen Davranışı Üzerine Bir Araştırma”, 112-115.

⁷¹ Ömer Bakan, “Halkla İlişkiler Faaliyetleri İçinde Kamuoyu Araştırmalarının Yeri”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000), 37.

önde olan kişi ya da partiyi destekler. Zayıf olanı desteklemede seçmenler kamuoyu araştırma sonuçlarında kendi partisinin çok alt sıralamada olduğu ve bu yüzden kendi partisinin kazanma ihtimali düşük olduğu için ikinci sırada olan, muhalif partileri desteklemeleridir.⁷² Bu anlamda kamuoyu araştırmalarının seçmenlerin siyasi tercihleri üzerinde önemli etkisi vardır.

Seçim dönemlerine yakın yapılan kamuoyu araştırmaları, yatırım, finans kurumları ve girişimciler tarafından takip edilerek oluşacak durumlara göre bir düzenleme yapılmaktadır. Yatırım yapmayı planlayan kişiler, iş kurmak isteyen kişiler yapılan kamuoyu araştırmalarını takip ederek yapacak yatırım ve işleri ile ilgili olası tehlikelere karşı kendilerini önceden hazırlamaktadırlar.

Kamuoyu araştırmaları toplumun anlık görüşlerini, tutumlarını ortaya koyar. Kamuoyu araştırmalarının tıpkı bilimsel bir araştırma gibi etik değerlere uygun olarak objektif yapılması gerekir. Aksi takdirde yapılan kamuoyu araştırmaları toplum hakkında yanlış bilgi verir. Ayrıca etik dışı kamuoyu araştırması, toplumu yanlış yönlendirebilir.

1.4.4.4. Sosyal Medya

Sosyal medya günümüzde teknolojik gelişmeler ile bireyler üzerinde her geçen gün etkisini arttırmaktadır. Sosyal medya geleneksel medyadan farklı olarak karşılıklı bir diyalog ortamı kurar. Geleneksel medyada bilgi dinleyicilere tek taraflı iletilirdi. Yeni medya olarak da bilinen sosyal medyada artık bilgi akışı tek taraflı değil çift yönlüdür. Buna ek olarak geleneksel medyanın pahalı ve düşük geri bildiriminin olmasına karşın sosyal medyanın ucuz ve yüksek geri bildiriminin olması siyasi olarak sosyal medyanın önemini ortaya koymaktadır.⁷³ Siyasi partiler ve liderler, sosyal medyanın geniş kitleler tarafından kullanılması ve geniş kitleleri etkileyebilme imkânının farkında olarak, sosyal medyayı seçim kampanyaları, reklamları için çokça kullanılmaktadır.

Teknolojik gelişme ile bireyler telefon, bilgisayar, tablet gibi elektronik cihazlar edinmektedirler. Bu cihazlarda bireyler twitter, youtube, facebook gibi sosyal medya

⁷² Kalender, “Seçmen Tercihini Etkileyen Propaganda ve İletişim Faktörleri: Türk Seçmen Davranışı Üzerine Bir Araştırma”, 98-101.

⁷³ İsmail Dursunoğlu, “Sosyal Medya ve Siyasal Davranış İlişkisi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22/15 (2017): 1579-1585.

uygulamaları kullanmaya başlamışlardır. Bu uygulamalar ile bireyler artık bilgiyi kaynağından almakta ve bu bilgi üzerine direk fikir belirtebilmektedir. Bilgi kaynağına anlık ulaşma ve fiziki mekânların yok olması toplum bireylerini dolayısıyla seçmenleri etkilemektedir.

1.4.5. Durumsal Faktörler

Bireyler içinde yaşadığı toplumda yaşanan toplumsal olaylardan etkilenmektedir. Toplumsal bir olaydan toplumdaki tüm bireyler farklı seviyelerde etkilenirler. Bazı bireyler bu olaylardan çok fazla etkilenirken bazı bireyler az veya hiç etkilenmemektedir. Seçmenler bu etkilenme sonucu ya siyasal davranışta bulunurlar ya da bulunmazlar. Böylece bu son başlık altında seçmenleri etkileyen durumsal faktörler; siyasal gelişmeler ve ekonomik gelişmelerdir.

1.4.5.1. Siyasal Gelişmeler

Toplumsal yaşamda yaşanan siyasal olaylar, siyasal gelişmeler seçmen davranışlarını etkilemektedir. Toplumun sahip olduğu siyasal ortamın ve siyasal havanın niteliği, toplumun siyasal katılımını etkilemektedir. Siyasal ortam ve havanın yoğun olması o toplumda siyasal gelişmelere karşı ilgiyi arttıracak ve böylece siyasal katılımı artacaktır. Ters durumunda ise yani siyasal ortam ve siyasal havanın düşük olması durumunda o toplumda siyasal gelişmelere karşı ilgi azalacak ve bu yüzden siyasal katılımı azalacaktır.

Siyasal gelişmelerin olduğu siyasal ortamlarda seçmenlerin siyasal güven duyguları da seçmenlerin davranışlarını etkilemektedir. Siyasal güven;

“Halkın, siyasal sistemin herkes için eşit ve adil sonuçlar doğuran politikalar üretebileceğine ilişkin yaygın inancını, ya da vatandaşların kendi siyasal inanç ya da moral değerlerine göre sorumlu siyasal otoriteler ve kurumların performansının değerlendirilmesine dayanan bir yargıyı ifade eder.”⁷⁴

Siyasal sistem içinde yaşanan siyasal gelişmelere karşı çözümsüz ve duyarsız olma siyasal güven duygusunu azaltır. Aynı şekilde eğer siyasal gelişmelere karşı çözüm üretmesi, duyarlı olması konusunda siyasal güven artar. Bu anlamda siyasal

⁷⁴ Birol Akgün, “Türkiye’de Siyasal Güven: Nedenleri ve Sonuçları”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 56/4 (2001): 4.

güven seçmenleri etkilemektedir. Siyasal güvenin azalış ve artış durumlarına göre seçmenlerin siyasal davranışları farklılaşmaktadır.⁷⁵

Ülkece yaşanan siyasi gelişmeler de seçmenleri etkilemektedir. Bu gelişmelere seçim ittifakları, parti koalisyonları, yeni açılan partiler, kapanan partiler, darbeler, MİT operasyonları, askeri operasyonlar, dış politikadaki gelişmeler gibi birçok örnek verilebilir.

1.4.5.2. Ekonomik Gelişmeler

Seçmenlerin oy verme davranışları üzerinde ekonomik gelişmelerin önemli bir etkisi vardır. Bireyin siyasal katılma yoğunluğu hükümetin aldığı kararlara ve yaptıkları politikalara bağlıdır.⁷⁶ Bireylerin çıkarlarının, hükümetin karar ve politikaları ile ilgili olup olmaması bireyin siyasal katılımını belirlemektedir. Bireyin çıkarları yönünde bir karar veya politikanın olması hükümet yanlısı bir siyasal katılımı arttırırken tersi durumda yani çıkarlara ters karar ve politikalar hükümet karşıtı bir siyasal katılımı çıkarmaktadır.

Seçmenler kendi mevcut gelirlerini korumak ve arttırmak için bireysel çıkarlarını en yükseğe çıkaran siyasi partiyi tercih etmek isterler.⁷⁷ Seçmenler, oy kullanarak ekonomik durumlarındaki gelişmelere bakarak iktidardaki partileri cezalandırabilir veya ödüllendirebilir. Seçmen genel olarak içinde bulunduğu dönem için meydana gelen sorunlardan en önemlisi olarak ekonomik krizi görüyorsa; seçmen ekonomik olarak kendi çıkarı için en uygun partiye oy verir. Daha sonra seçilen parti ekonomik krizi düzeltmeye çalışır. Eğer düzeltirse iktidar süresi artar, eğer düzeltilmezse seçmen onu cezalandırır ve başka arayışlara girer. İktidarın ekonomik problemleri çözmedeki başarı ya da başarısızlığı mevcut iktidarın iktidarda kalma süresinde belirleyici rol oynamaktadır.⁷⁸

Meydana gelen ekonomik kötüleşmeyi ortaya çıkaran koşulların ne oldukları da seçmen davranışları üzerinde etkilidir. Ekonomik kötüleşmeyi ortaya çıkaran neden hükümetten kaynaklanmayıp, küresel ölçekte meydana geldiyse seçmenler

⁷⁵ Birol Akgün, “Türkiye’de Siyasal Güven: Nedenleri ve Sonuçları”, 5-7.

⁷⁶ Seymour Martin Lipset, *Political Man* (London: Forgotten Books, 2018).10-12.

⁷⁷ Cemal Altan, “Eğitim-Siyasal Eğilim İlişkisi: Mersin Örneği”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11/1 (2011): 321.

⁷⁸ Sitembölükbaşı, *Parti Seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Faktörler*, 80-85.

davranışlarında daha ılımlıyken; hükümetin çözüm bulamadığı, hükümetten kaynaklı ekonomik kötüleşme sonucu seçmenler davranışlarında sert olurlar.⁷⁹

Seçmenlerin yaşanan ekonomik durumu nasıl algıladığı, siyasal davranışını etkilemektedir. Ekonomi aslında iyi ama seçmence ekonominin kötü algılanması, seçmenin iktidar yönünde olan desteğini bıraktığını gösterir. Ekonomik durumun aslında kötü olmasına rağmen seçmenin ekonomiyi iyi olarak görmesi seçmenin iktidara olan desteğini devam ettirdiğini gösterir.⁸⁰

1.5. Türkiye’de Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörler

Türkiye’de seçmen davranışlarını etkileyen faktörler dönemsel olarak farklılık göstermektedir. Bu farklılığı göstermek için ise Türk siyasal hayatında dönemsel bir inceleme yapmak daha doğrudur.

İlk olarak 1946-1960 arası dönemine bakıldığında bu dönem, ikinci dünya savaşına ülkemizin girmemesine rağmen çok fazla ekonomik sıkıntıların yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde İsmet İnönü’nün çok partili hayata geçiş kararı yine önemli bir siyasi gelişmedir. Bu dönemde Demokrat Parti lideri Adnan Menderes önemli bir aktördür. 1950 seçimlerinde, İsmet İnönü’nün iktidarı sona ermiş ve Demokrat Parti ezici bir üstünlükle iktidar olmuştur.⁸¹ Demokrat Partinin ilk icraatlarından biri ezanın Arapça okunmasıdır. Türk seçmeninin çoğunluğunun Müslüman olması nedeniyle 1950’li dönemlerde din faktörünün önemi görülmektedir. DP’nin önemli icraatlarından bir diğeri de ekonomik sıkıntılara çözüm arayarak Dünya Bankası gibi kuruluşlar aracılığıyla yeni ekonomi programlarını ülkede uygulamaya çalışmıştır. Burada da görüleceği üzere bu dönemde etkili olan diğer faktör ekonomik faktördür.

İkinci inceleme dönemi olarak bakılacak dönem 1961-1980 arası dönemdir. Türk siyasal tarihinin ilk darbesi 1960’da yaşanmış, yönetime asker el koymuştur. 1961’de seçimler yapılmış. Askeri yönetim altında yapılan bu seçimlerde Cumhuriyet Halk Partisi ve Adalet Partisi koalisyon hükümeti kurulmuştur. Askeri yönetimce dinin

⁷⁹ İsmail Dursunoğlu, *Siyasal Davranış Göç Olgusu Üzerinden Bir Karşılaştırma* (Ankara: İmaj Yayınevi, 2018).152-153.

⁸⁰ Sitembölükbaşı, *Parti Seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Faktörler*, 90-93.

⁸¹ Seyfettin Aslan, “Çok Partili Hayata Geçiş Sürecinin Dinamikleri: 1945-1950”, içinde *Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Türkiye’de Siyasal Hayat*, ed., Ahmet Karadağ, (Malatya: Bilsam Yayınları, 2015), 125-163.

denetim altına alınması gerektiği düşünülmüştür. Yine bu dönemde 68 Kuşağı olarak adlandırılan solcu gençler üniversite hareketlerini başlatmışlardır. Sağ- sol düşünce karşıtlığının ilk adımları atılmıştır. 1968 sonrası artan öğrenci hareketleri ülkede bir karışıklık ortamı yaratmıştır. 12 Mart 1971’de yine bir askeri müdahale yaşanmıştır. 1974’de Kıbrıs Barış Harekâtı yapılmıştır. Bu harekât sonrası Amerika, ülkemize ambargo uygulamıştır. Ülke bir ekonomik darboğaza girmiştir. Bu darboğazdan çıkış yolları aranmıştır. Çıkış yolu olarak 1980 yılında 24 Ocak kararları kabul edilmiştir. Bu kararlar ilk liberalleşme adımları, Neoliberal ekonomi politikaları olarak kabul edilir.⁸² Bu dönemdeki seçmen davranışlarını etkileyen faktörler olarak ideolojinin ve ekonomik faktörün ön plana çıktığını görmekteyiz.

Üçüncü olarak 1981-2000 arası dönemi inceleyeceğiz. Bu dönem, 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi sonrası dönemdir. Darbe sonrası 1982 anayasası hazırlanmıştır. Bu dönemin en önemli gelişmeleri; sürekli koalisyonla yönetimler olmuş, siyasi istikrarsızlık yaşanmış, iç terör olayları yaşanmış, dış politikada Sovyetler birliği, Afganistan’ı işgal etmiştir. 1983’den 1991’e kadar Anavatan Partisi tek başına iktidardayken, 1991 sonrası tekrar koalisyon dönemi başlamıştır. İrtica ile ilgili gelişmeler ve sonrasında 28 Şubat 1997 post modern darbesi yaşanmıştır.⁸³ Bu dönemde seçmen davranışlarında ideoloji, din, dış politika, siyasi gelişmeler önemli faktörlerdir.

Dördüncü ve son dönem 2000 ve sonrası dönemi ele alınacaktır. 2000 sonrası siyasete yeni partiler katılmıştır. Bu dönemde koalisyon dönemini bitiren 2002 seçimlerinde Adalet ve Kalkınma Partisi olmuştur. 2010 yılında referandum yapılmıştır. Uluslararası gelişmelerden Arap baharı 2010’da Tunus’ta meydana gelmiştir. 2014’de Türk halkı ilk kez cumhurbaşkanını seçmiştir. 15 Temmuz 2016’da darbe yapılmak istenmiş, ancak bu darbe girişimi başarılı olmamıştır. 2017’de anayasa değişikliği referandumuna gidilmiştir.⁸⁴ Güncel olarak Rusya-Ukrayna savaşının neden olduğu tüm dünyada meydana gelen ekonomik sıkıntılardan Türkiye’nin de etkilenmesi, Afganistan’da Taliban’ın yönetime el koyması sonrası ülkemize olan mülteci akını gibi

⁸² Yusuf Tekin ve Çağatay Okutan, “*Türk Siyasal Hayatı*,” (Ankara: Orion Kitabevi, 2019),157-180.

⁸³ Tekin ve Okutan, *Türk Siyasal Hayatı*, 189-230.

⁸⁴ Tekin ve Okutan, *Türk Siyasal Hayatı*, 231-270.

olaylar yaşanmaktadır. Bu dönem içerisinde yine din, ekonomi, iç ve dış gelişmeler ve yeni bir faktör olarak mülteci faktörünün etkili olduğu düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

SEÇİM, GENEL SEÇİM VE YEREL SEÇİM

Bu bölüm altında öncelikle seçim kavramına değinilecek ardından genel ve yerel seçim kavramlarının ne anlama geldikleri belirtilecektir. Ardından ilk olarak Türk siyasal hayatı boyunca yapılan kronolojik olarak önemli genel ve yerel seçimler hakkında sonrasında ise Malatya ilinde yapılan genel ve yerel seçimler hakkında kısa bilgiler verilecektir.

2.1. Seçim

TDK'ye göre seçim; “kanunlar, yönetmelikler uyarınca bir veya daha çok aday arasından belli birini veya birkaçını seçme”⁸⁵ faaliyetidir. Daha basit bir tanımla demokratik yönetimlerde seçmenlerin kendilerini yönetecek kişileri seçme durumudur. Seçimler için olmazsa olmaz ilkeler vardır. Bu ilkeler evrensel ilkelerdir; “genel ve eşit oy, serbest ve rekabetçi seçim, bireysellik, gizlilik ve serbest oy.”⁸⁶ Türkiye’de seçim denilince akla beş seçim türü gelmektedir. Bunlar; genel seçim, yerel seçim, erken seçim, ara seçim ve referandumdur. Genel ve yerel seçimler anayasada belirtilen yıl ve şartlar ile düzenli olarak yapılır. Erken seçimler ise anayasamızda belirtilen seçim süresinin dolması beklenmeden yine anayasadaki şartlar sağlanınca yapılan seçimdir. Ara seçimler ise herhangi bir seçim çevresindeki veya ildeki seçimle iş başına gelen yöneticilerin ölüm, istifa gibi nedenlerle koltuğunun boşalması üzerine Yüksek Seçim Kurulu kararı ile yapılan seçimlerdir. Referandum ise yasaların kabulü, anayasa değişikliği, uluslararası topluluklara üye olma veya üyelikten çıkma gibi alınacak önemli kararlarda toplum üyesi bireylerin düşüncelerinin belirlenmesi için yapılan oylamadır. Bu çalışma ile ilgili olan genel ve yerel seçim kavramlarına ağırlık verilecektir.

⁸⁵ TDK, “Türk Dil Kurumu Sözlükler”, (Erişim Tarihi 06.06.2022), <https://sozluk.gov.tr/>.

⁸⁶ Safiye Ateş, “Demokratik Seçim Sistemleri”, *Üniversite ve Toplum Dergisi*, 6/ 4 (2006): 81-82.

2.1.1. Genel Seçim

Türkiye’de halk arasında genel seçim olarak bilinen seçimde cumhurbaşkanı ve milletvekili seçilmektedir. 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçim Kanunu madde 2’de belirtildiği gibi cumhurbaşkanı halk tarafından seçilir. Aynı kanunda madde 3’de belirtildiği gibi cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği seçimleri beş yılda bir aynı günde yapılır.⁸⁷ Cumhurbaşkanlığı seçimi için iki türlü çoğunluk sistemi kullanılır. İlk turda cumhurbaşkanlığı yarışı için mutlak çoğunluk yani 50+1 istenir. 50+1 oy alan kişi cumhurbaşkanı seçilir. 50+1 oyu hiçbir aday alamaz ise bu sefer ilk turda en çok oy alan iki aday ikinci turda yarışır. Bu ikinci turda yarışan iki adaydan hangisi en çok oyu alırsa o cumhurbaşkanı olur.

2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu madde 2’de belirtildiği gibi milletvekili seçimleri ise nispi temsil sistemine göre, tek dereceli ülke barajlı olarak yapılır.⁸⁸ Nispi temsil her partiye oyları oranında mecliste temsil hakkı tanımaktadır. İlk olarak her ilde bir milletvekili düşecek şekilde bir dağıtım yapılır daha sonrasında nüfusa göre her ilde toplam kaç milletvekili seçilebileceği belirlenir. Çıkaracağı milletvekili sayısı 1-18 arası iller bir seçim bölgesi, 19-35 arası iki seçim bölgesi ve 36 ve daha fazlası için üç seçim bölgesine ayrılır. D’hondt sistemi, seçim bölgelerinde milletvekili çıkarma işleminde hala kullanılmaktadır. İlde bütün partiler için verilen oyların hepsi toplanır ve sıralanır. Ardından bu sisteme göre bir ilde çıkan milletvekili sayısı tüm partilerin toplam oylarına bölünür. Daha sonra en büyükten küçüğe doğru paylar sıralanır. Çıkacak vekil sayısının en yüksek paylara sahip olan partiler vekil çıkarır.⁸⁹ Bu yöntem ile milletvekili seçimi yapılır.

Günümüz genel seçim düzenlemesine yukarıda değindikten sonra tarihsel bir perspektiften genel seçimlere değinmenin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu yüzden genel seçimlerin tarihsel süregelen gelişmelerini dört başlık altında anlatılacaktır. İlk olarak Cumhuriyetin ilanından önceki genel seçimler, daha sonra Cumhuriyetin ilanından sonraki genel seçimler ardından 1946 çok partili hayatın başlangıcından sonraki genel seçimler ve son olarak 2000 sonrası günümüze kadar olan genel seçimler

⁸⁷ T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, “Cumhurbaşkanlığı Seçim Kanunu”, (Erişim Tarihi 06.06.2022), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6271.pdf>.

⁸⁸ TBMM, “Milletvekili Seçim Kanunu”, (Erişim Tarihi 06.06.2022), <https://www.tbmm.gov.tr/genser/2839.pdf>.

⁸⁹ Kemal Gözler, *Anayasa Hukukunun Genel Esasları* (Bursa: Ekin Kitabevi, 2017), 50-53.

özet olarak anlatılacaktır. TBMM'nin birinci dönemi olan 1920 genel seçimlerinden TBMM'nin 27. Dönemi olan 2018 genel seçimlerine kadar hem tüm ülke geneli genel seçim sonuçlarına hem de Malatya'da yapılan genel seçim sonuçlarına kısaca değinilecektir.

2.1.1.1. Cumhuriyetin İlanından Önceki Genel Seçimler (1877-1923)

Türkiye Cumhuriyeti, 600 yıllık Osmanlı İmparatorluğunun bir mirası olarak ulus devleti olarak kurulmuştur. Dolayısıyla Cumhuriyetin ilanından önceki genel seçimlerde bizim genel seçim tarihimiz için önem arz etmektedir.

1839 yılında Tanzimat Fermanı ile halk ilk olarak seçimlerle karşılaşmıştır. Ancak "Devlet daha etkin vergi toplayabilmek amacıyla taşrada Muhassıl Meclisi (Meclis-i Muhassilin)"⁹⁰ oluşturulmuştur. 1864 ve sonrasında Mithat Paşa, ilk olarak Tuna vilayetinde ve daha sonra diğer vilayetlere yaygınlaştırılan 'vilayet idare meclisini' kurmuştur. Bu meclisler ilk genel seçimlerin gündeme gelmesinde etkili olmuştur.

1876 yılında Kanun-i Esası bir diğer değişle Türkiye'nin ilk anayasası ilan edilmiştir. Bu anayasa ilanı ile tarihte bilinen I. Meşrutiyet dönemi başlamıştır. Bu dönemde Kanun-i Esası'da belirtilen 'Meclis-i Umumi' olarak adlandırılan ilk meclis 'Heyet-i Mebusan' ve 'Heyet-i Ayan' olarak iki bölümden oluşuyordu.⁹¹ Meclisin Heyet-i Mebusan üyeleri için seçimlerin yapılması kararlaştırılmıştı. "Türkiye'de ilk "Seçim Kanunu", 1877'de hazırlanarak Osmanlı Mebusan Meclisi'nde"⁹² onaylanmıştır. Bu kanun ile ilk seçimler yapılmıştır. 1877 seçimlerinde iki dereceli ve basit çoğunluk sistemi kullanılmıştır. Seçimlerde seçilmek ve seçmek için erkek olmak, 25 yaşın altında olmamak gibi bazı kriterler belirlenmiştir. Seçilen ilk meclis Dolmabahçe sarayında açılmıştır. Bu meclis II. Abdülhamid dönemi önemli gelişmelerindendir. O dönemde yaşanan Osmanlı- Rus savaşının etkisiyle açılışından kısa bir süre sonra dağılmıştır. Aynı yılın son ayında ikinci genel seçimler yapılmıştır. Açılan ikinci meclisin ömrü de kısa sürmüştür. II. Abdülhamid, Kanun-i Esasinde belirtilen meclisi kapatma yetkisini kullanmıştır. 1877 Seçim Kanunu, Cumhuriyet

⁹⁰ Mehmet Ö. Alkan, "Osmanlı'dan Günümüze Seçimlerin Kısa Tarihi", *Görüş Dergisi*, 1/48 (1999): 3-5.

⁹¹ Erol Tuncer, *Osmanlı'dan Günümüze Seçimler (1877-2002)* 2 (Ankara: TESAV Yayınları, 2003), 144-147.

⁹² Naim Sönmez, "Seçim Sisteminin Demokratikleştirilmesinin Bir Aşaması: 1950 Milletvekili Seçim Kanunu", *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6/2 (2013): 438-461.

yıllarında da kullanılmış. Ancak bu kanunda ilk önemli değişiklikler 1946 çok partili hayat döneminde olmuştur.

1908’de Kanun-i Esası tekrar yürürlüğe konulmuş ve Meşrutiyet tekrar ilan edilmiştir. Bu dönem tarihimizde II. Meşrutiyet dönemi olarak bilinmektedir. I. Meşrutiyet sonrası yaklaşık otuz yıl sonra halk 1908 seçimlerinde oy kullanmıştır. Yine seçme ve seçilme şartı olarak 25 yaş ve vergi verme gibi şartları vardı. 1908 seçimleri sonrası II. Meşrutiyetin ilk meclisi İstanbul da toplanmıştır. Meclisteki mebuslar çoğunluklu olarak İttihak ve Terakkinin adaylarından oluşmaktaydı. Bu seçimden üç yıl sonra 1911’de ilk kez ara seçim yapılmıştır. Bu ara seçim İstanbul mebusluğu boşaldığı için yapılmıştır. II. Meşrutiyetin ikinci genel seçimleri 1912’de yapılmıştır. Bu seçimler İttihatçıların baskıları altında gerçekleşmiştir. Babı Ali Baskını sonrası İttihatçılar hükümeti ele geçirmişlerdir. İttihatçılar bu darbe sonrası tek parti rejimi dönemini başlatmışlardır. 1914 beşinci genel seçimleri yapılmıştır. Bu seçim sonucu meclisin nerdeyse hepsi İttihatçılardan oluşmaktaydı. Bu meclis I. Dünya Savaşına denk gelmiş ve savaş sonrası 1918’de kapatılmıştır. Ülkenin bir bölümü savaş sonrası işgal edilmişti. Bu işgaller neticesinde Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde kurtuluş hareketleri başlamıştır. Aralık 1919’da son Osmanlı Genel seçimi yapılmıştır. Bu seçimler sonucu son meclis 12 Ocak 1920’de toplanmıştır. Mustafa Kemal’in başkanlığında kurtuluş savaşı için önemli olan Erzurum Kongresi kararları, Sivas Kongresi kararları, Misak-ı Milli Kararları gibi önemli kararlar onaylanmıştır. 16 Mart 1920’de İstanbul’un işgal edilmesi ile birlikte meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğu sürgün edilmiştir.⁹³ Bu olaydan iki gün sonra 18 Mart 1920’de Osmanlı Mebusan Meclisi son toplantısını yapmıştır.

İstanbul’un işgali Temsil Heyeti başkanı olan Mustafa Kemal’in meclisin İstanbul dışında daha güvenli bir yerde yapılma isteğinin haklılığı ortaya çıkmıştır. İşgalden üç gün sonra 19 Mart 1920’de Mustafa Kemal, valiliklere bir bildiri yollamıştır. Bu bildiri, devletin kuruluşu, milletin özgürlüğü için Ankara’da kurulacak meclisin olağanüstü yetkilere sahip olması gerektiği ve bu nedenle seçimlerin kısa bir süre içinde bitirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bildiri ile yapılan seçimler sonucu 23 Nisan 1920’de I. Büyük Millet Meclisi oluşturulmuş oldu. 1920 seçimlerinde diğer

⁹³ Kenan Olgun, "Türkiye’de Cumhuriyetin İlanından 1950’ye Genel Seçim Uygulamaları", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 27/79 (2011): 1-36.

seçimlerden farklı olarak nüfusa göre mebusların seçilmesi yerine her vilayetten beş mebusun seçilmesi bildirilmiştir. Bu meclis, kurtuluş savaşını yönetmiş ve Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk anayasası olarak kabul edilen Teşkilat-ı Esasiye’yi kabul etmiştir.⁹⁴ Bu anayasa ile seçimlerin iki yılda bir yapılma kararı alınmıştır. Bu meclis son olarak 16 Nisan 1923’de toplanmıştır. Meclisin süresi dolduğu için meclis çalışmalarını, seçim sonrası devam etmek üzere bitirmiştir.

1920 genel seçimleri ile TBMM ‘nin birinci döneminde Malatya’dan; Abdullah Efendi, H. Bedir Ağa (Fırat), H. Garip Ağa (Garipoğlu), H. Mustafa Efendi, İsmet Efendi, Lütfi Bey (Lütfulluah Evliyaoğlu, M. Ali Efendi, M. Feyzi Efendi (Bilgili), Reşit Ağa (Ağar), Sıtkı Bey (Gür), Tahsin Bey (Alağöz) milletvekili olarak çıkmışlardır.⁹⁵

2.1.1.2. Cumhuriyetin İlanından Sonraki Genel Seçimler (1923-1946)

1923 seçimleri, I. Büyük Millet Meclisinin 320 sayılı Seçim Kanununda yaptığı değişiklik ile yapılacaktı. Seçim Kanunu değişikliği şartlarına göre seçimler yapılacaktır. Bu kanuna göre eskiden her 50.000 erkek nüfusa bir milletvekili olma şartı artık yeni düzenleme ile her 20.000 erkek nüfusa bir milletvekili olarak değiştirilmiştir. Yine bu 320 sayılı değişikliğe göre seçme ve seçilme yaşı 25’den 18’e düşürülmüş ve seçmen olmak için belirtilen vergi verme şartı kaldırılmıştır. Bu düzenlemeler sonrası Mustafa Kemal, Haziran 1923 seçimlerine hazırlık amacıyla ‘9 umde’ adında bir bildirge yayınlamıştır. Bu seçimlerde her il bir seçim çevresi olarak belirlenmiştir. Seçim sonucunda 287 milletvekili seçilmiştir.⁹⁶ Yeni seçilen meclisin görev süresi 11 Ağustos 1923 ile 26 Haziran 1927’dir. Bu görev süresi içinde bu meclis, Lozan Anlaşmasını onaylamış, Cumhuriyeti ilan etmiş, 1924 Anayasasını kabul etmiş ve başka diğer önemli işler yapmıştır.

⁹⁴ Servet Armağan, “Türkiye’de Parlamento Seçimleri”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Mecmuası*, 33/3-4 (1967): 45 – 100.

⁹⁵ TBMM, “TBMM Albümü 1920-2010, 1.Cilt”, (Erişim Tarihi 10.01.2023), https://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1/Cilt1.pdf.

⁹⁶ Fahri Çoker, *Türk Parlamento Tarihi, Milli Mücadele ve TBMM, I. Dönem 1919- 1923* (Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1994): 15-20. Ve İhsan Güneş, “1923 Seçimlerinde Oylar Nasıl Kullanıldı?”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 46/1-2 (1991): 256-260.

1923 genel seçimleri sonunda TBMM'nin ikinci dönemine Malatya'dan; Dr. Hilmi Bey (Oytaç), İsmet Paşa (Mustafa İsmet İnönü), H. Bedir Ağa (Fırat), Mahmut Nedim Bey (Zabcı), Reşit Ağa (Ağar) olmak üzere beş isim milletvekili seçilmişlerdir.⁹⁷

Türk siyasi hayatında 'tek parti dönemi' olarak bilinen dönem 1927 seçimleri ile başlayıp 1946 seçimleri ile sona eren dönemdir. Tek parti dönemindeki tek siyasi parti Cumhuriyet Halk Partisidir. Bu tek parti dönemi boyunca yapılan seçimler dört yılda bir yapılmış. Yani 1927 seçimleri sonrası sırası ile 1931, 1935, 1939, 1943 seçimleri yapılmıştır. Bu dönemde iki defa çok partiye geçiş için denemelerde bulunulmuştur. Ancak başarılı olunamamıştır. İlki Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının 1924'de kurulmasıdır. Ancak bu kurulan yeni parti seçimlere katılmamıştır. İkincisi ise Mustafa Kemal'in isteği ile Fethi Okyar'ın 1930'da kurduğu Serbest Cumhuriyet Fırkasıdır.

1927 seçimlerine Cumhuriyet Halk Partisi sadece katılmıştır. Bu seçimler iki dereceli olarak yapılmıştır. Yani öncelikle ikinci seçmenlerin seçimi yapılmış ardından seçilen bu seçmenler milletvekillerini seçmiştir. Bu seçimlere katılım oranı %23'tür. Seçimleri CHP kazanmıştır. CHP bu seçimlerden önce bir tüzük değişikliğine gitmiş ve seçim adaylarını CHP Genel Başkanı olan Mustafa Kemal belirlemiştir.⁹⁸ Bu değişiklik ile 1927 genel seçimleri yapılmıştır.

1927 genel seçimleri ile oluşan TBMM'nin üçüncü dönemine Malatya'dan; Abdullmuttalip Bey (Öker), Dr. Hilmi Bey (Oytaç), Dr. Fazıl Berki Bey (Tümtürk), İsmet Paşa (Mustafa İsmet İnönü), Mahmud Nedim Bey (Zabcı) ve Vasıf Bey (Çınay/Çınay) milletvekili seçilmişlerdir.⁹⁹

1930 yılında çok partiye geçiş denemesi olan Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuş ancak genel seçimlere katılmadan kapanmıştır. Serbest Cumhuriyet Fırkasının kapanması sonrası Atatürk yurt gezisine çıkmış ve Anadolu'yu gezmiştir. Bu gezi sonrası Atatürk seçimlerin yenilenmesi için Meclise bir yazı göndermiştir. 1931 seçimleri için yeni bir strateji belirlenmiştir. Bu seçimlerde Mustafa Kemal'in seçim çevresi için belirlediği aday listesinden 30 aday eksik bir belirlemede bulunmuştur. Bu stratejinin amacı CHP'nin dışında bağımsız adaylarında meclise girmesi istenmiştir.

⁹⁷ "TBMM Albümü 1920-2010, 1.Cilt".

⁹⁸ Esat Öz, *Tek Parti Yönetimi ve Siyasal Katılım (1923-1945)* (Ankara: Gündoğan Yayınları, 1992), 97-99.

⁹⁹ "TBMM Albümü 1920-2010, 1.Cilt".

Ayrıca seçimlerin 1 Mayıs gününe tesadüfen denk gelmiştir. Atatürk komünist liderlerin de bağımsız aday olarak seçimlere girmesi için yazılar göndermiştir. Ancak bağımsız adaylar için belirlenen 30'luk kontenjanın sadece 20'si dolmuş, 10'u boş kalmıştır. 20 bağımsız adayın 10'u milletvekilliği dönemlerinde CHP'ye geçmişlerdir. Yine bu seçimler sonucunda 3 milletvekili iki ilden birden seçilmiştir. Bunlardan biride bu çalışmanın yapıldığı Malatya ilidir. İsmet İnönü, Manisa ve Malatya'dan kazanmış ancak İnönü'nün tercihi Malatya'dan yana olmuştur.¹⁰⁰ 1930'da çok önemli bir gelişme olarak Mustafa Kemal, kadınların ilk kez belediye seçimlerine katılmasını sağlamıştır. Bu gelişmenin anayasal düzenlemelerin 1934'de yapılması ile kadınlar seçme ve seçilme hakkına sahip olmuşlardır. Kadınlar bu hakkı kazanmaları sonrası 1935 genel seçimlerinde ilk kez oy kullanmışlardır. 1935 genel seçimleri, seçim ilkelerinden olan genellik ilkesinin ilk uygulandığı seçimdir. 1935 seçimleri sonucu 17 kadın milletvekili meclise girmiş. Daha sonra boşalan milletvekilliği için ara seçim sonucu bir kadın milletvekili seçilmiş ve kadın milletvekili sayısı 18'e çıkmıştır.¹⁰¹ Kadın milletvekillerini bu seçimler ile mecliste olmaya başlamıştır.

Malatya'dan 1931 genel seçimleri sonucu Abdülmüttalip Bey (Öker), Dr. Hilmi Bey (Oytaç), İsmet Paşa (Mustafa İsmet İnönü), Mahmud Nedim Bey (Zabcı), Vasıf Bey (Çınay/Çınay) ve Talat Haşim Bey (Ural) TBMM'nin dördüncü dönemi için milletvekili seçilmişlerdir. 1935 genel seçimleri sonucu TBMM'ni beşinci dönemine Malatya'dan Vasıf Çınay/ Çınay, İsmet İnönü, Hilmi Oytaç, Abdülmüttalip Öker, Mahmud Nedim Zabcı bir önceki dönemde seçilmiş ve bu dönem tekrar seçilmiştir. Ayrıca bu dönem ilk kez seçilen Emrullah Barkan, Osman Koptagel, Mihri Pektaş, Osman Taner, Malatya'dan milletvekili seçilmişlerdir. Kadınların ilk kez oy kullandığı ve ilk kez seçilme hakkının olduğu bu genel seçimlerde Malatya'da seçilen ilk kadın milletvekili Mihri Pektaş olmuştur.¹⁰²

1939 genel seçimleri Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümü sonrası yapılan ilk seçimdir. Bu seçim sonucu cumhurbaşkanlığı görevine İsmet İnönü seçilmiş, hükümeti kurma görevi ise Refik Saydam'a verilmiştir. 1943 genel seçimleri ile tekrar

¹⁰⁰ Fahri Çoker, *Türk Parlamento Tarihi, TBMM-IV. Dönem (1931-1935)* (Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1996): 8-17.

¹⁰¹ Reşat Ekrem Koçu vd., *Tarih Dünyası*, (İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1950), 20-23.

¹⁰² "TBMM Albümü 1920-2010, 1.Cilt".

cumhurbaşkanlığına İsmet İnönü seçilmiştir. Hükümeti kurma görevi ise bu sefer Şükrü Saraçoğlu'na verilmiştir.

1939 genel seçimleri sonucunda Malatya'dan; Emrullah Barkan, Nasuhi Baydar, Vasıf Çınay, Osman Koptagel, Hilmi Oytaç, Muttalip Öker, Mehmet Şevket Özpazarbaşı, Mihri Pektaş, Osman Taner ve Mahmud Nedim Zabcı TBMM'nin altıncı dönemi için seçilmişlerdir. Malatya'dan 1943 genel seçimleri sonucu Emrullah Barkan, Nasuhi Baydar, Muttalip Öker, Mehmet Şevket Özpazarbaşı, Mihri Pektaş, Osman Taner, Mahmud Nedim Zabcı tekrar milletvekili seçilmişlerdir. Ayrıca Kemal Evliyaoğlu, Cafer Özelçi, Halet Sağıroğlu, ve Tevfik Temelli ilk kez milletvekili seçilmiştir.¹⁰³

2.1.1.3. 1946 Çok Partili Hayatın Başlangıcından Sonraki Genel Seçimler (1946-2000)

1946 genel seçimleri Türk siyasal hayatında çok partili hayata geçiş olduğu için önemli bir yere sahiptir. 1945'te ilk olarak Nuri Demirağ, Milli Kalkınma Partisini kurdu. Bu parti çok partili dönemin ilk kurulan partisidir. Aynı yıl içerisinde Çiftçiye Topraklandırma Kanunu mecliste görüşülürken Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü siyasi tarihimize Dörtlü Takrir olarak giren önergeyi vermişlerdir. Daha sonra bu kişiler 1946 yılında CHP'den istifa ederek çok partili dönemin ikinci partisi olan Demokrat Partiyi kurmuşlardır. Ayrıca bu dönemde ve sonrasında pek çok parti kurulmuştur. Tek parti dönemi böylece sona ermiştir. 1947 yılında yapılması gereken seçimlerin CHP, kendi lehine, yeni kurulan partilerin aleyhine olacağını düşünmesi üzerine seçimleri öne almıştır. 1946 genel seçimleri, bu güne kadar yapılan tüm genel seçimlerden farklı olarak ilk tek dereceli seçimdir. Bu seçim sonucu CHP 390 milletvekili, DP 65 milletvekili ve bağımsız adaylar 7 milletvekili kazanmıştır.¹⁰⁴ Bu seçim sonuçlarında mecliste CHP en fazla milletvekili olan parti olmuştur.

Malatya'da 1946 genel seçimleri sonucunda CHP'den 12 milletvekili çıkmıştır. Bu isimler Abdulkadir Taşangil, Abdurrahim Ulvi Baydar, Cafer Özelçi, Esat Doğan, İbrahim Hikmet Fırat, Mahmud Nedim Zabcı, Mehmet Atıf Esenbel, Mehmet Sadık Eti,

¹⁰³ "TBMM Albümü 1920-2010, 1.Cilt".

¹⁰⁴ Cezmi Eraslan, *Atatürk'ten Sonra Türkiye'nin İç Politikası* (Ankara: ATAM Yayınları, 2002), 516-642.

Mehmet Şefik Tugay, Mustafa Naim Karaköylü Tefik Temelli ve Osman Hilmi Taner'dir.¹⁰⁵

1950 genel seçimleri yirmi yedi yıllık CHP'sinin iktidarını sonlandıran seçimdir. Bu seçim öncesi çıkarılan 5545 sayılı Milletvekilleri Seçim Kanununa göre seçim yapılmıştır. Bu kanun demokratik seçimlerin yapılmasına katkı sağlayan ilk kanundur. Bu kanuna göre seçimler tek dereceli, liste usulü çoğunluk sistemine göre yapılacaktır. Bir seçim çevresinde ne kadar milletvekili çıkarılacaksa o kadar adayların belirlendiği listeler hazırlanmaktadır. Ardından o seçim çevresinde en fazla oyu alan parti o seçim çevresindeki tüm milletvekilleri kazanır. Yine bu kanuna göre seçimler genel, eşit ve gizli oyla yapılacaktır. 1950 seçimlerinde ilk olarak gizli oy açık sayım yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca bu kanunda her il bir seçim çevresi olarak kabul edilmiştir. Bu kanunun bir diğer önemli adımı seçimlerin bir yargıç gözetiminde yapılması ve yüksek seçim kurulunun oluşturulmasıdır. 26 Mayıs 1950 'de yapılması planlanan seçimler TBMM'de alınan erken seçim kararıyla 14 Mayıs 1950'de yapılması kararlaştırılmıştır. %88,88 katılım oranı ile 1950 genel seçim sonuçlarına bakacak olursak; DP 408 milletvekili, CHP 69 milletvekili, MP 1 milletvekili ve bağımsız 9 milletvekili kazanılmıştır. Oy oranları ise DP %53,59, CHP %39,98'dir. DP 'nin tek başına iktidar olmasının nedeni liste usulü çoğunluk sisteminin kullanılması olmuştur.¹⁰⁶ Bu seçimler sonunda ilk defa CHP dışında bir parti mecliste en fazla milletvekiline sahip olmuştur.

Malatya'da 1950 yılında yapılan genel seçimlere %88,9 ile ülke geneli seçimlere katılım oranına benzer bir katılım yapılmıştır. Seçmenler seçime katılan partilerden sadece CHP ve DP yönünde tercihte bulunmuşlardır. Bu partileri oy oranları ise ülke geneli oy oranlarının tam tersi olarak CHP %59,3 ve DP %40,7 oy oranı almıştır. Bu seçimler sonucunda liste usulü çoğunluk sistemi sonucu oy oranı en yüksek olan CHP bütün milletvekillerini kazanmıştır. CHP, Malatya'dan 11 milletvekili çıkarmıştır.¹⁰⁷ Bu seçimler sonucu siyasal tarihimizde önemli bir yere sahip olan İsmet İnönü, Malatya'dan milletvekili seçilmiştir. Yine bu seçim sonucu; Abdülkadir Özbay, Esat

¹⁰⁵ "TBMM Albümü 1920-2010, 1.Cilt".

¹⁰⁶ Ahmet Yeşil, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş* (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1988), 14-18.

¹⁰⁷ TBMM, "1950 Genel Seçimlerinde Malatya Seçim Bölgesinde Partilerin Aldıkları Oy Oranları", (Erişim Tarihi 15.01.2023), https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/secim_sorgu.secim_cevresi_partiler?p_secim_yili=1950&p_il_kodu=44.

Doğan, Hikmet Fırat, Hüseyin Doğan, Lütfi Sayman, Mehmet Kartal, Mehmet Kulu, Mehmet Sadık Eti, Nuri Ocakçıoğlu ve Şefik Tugay milletvekili seçilmişlerdir.¹⁰⁸

1954 genel seçimleri öncesinde Kore savaşının bitmesi ve NATO'ya üyelik süreçleri yaşanmıştır. Bu genel seçimde yine DP iktidarı ile sonuçlanmıştır. 541 toplam milletvekilinden 503 milletvekillini DP, 31 milletvekilini CHP, 5 milletvekilini CMP ve 2 milletvekilini bağımsız adaylar almıştır¹⁰⁹. Bu seçim sonrası bazı iller ilçe, bazı iller ise ikiye ayrılarak yeni iller oluşturuldu. Araştırma konumuzun olduğu Malatya ili seçim sonrası cezalandırılarak ikiye ayrıldı ve Adıyaman isminde yeni bir il oluşturuldu.

Malatya'da 1954 genel seçimlerine katılım oranı %92,6 ile bir önceki 1950 genel seçimlerine katılım oranından yüksektir. Yine ülke geneli sonuçların tersi bir durum olarak CHP bu seçimlerde de Malatya'da en yüksek oy oranlarına sahiptir. İl genel seçim sonuçlarına göre CHP%54,3, DP %44,5, Köylü Partisi % 1,1 CMP %0,1'dir. İlde bu genel seçimlerde bir önceki genel seçimlerden bir fazla milletvekili seçilerek toplamda 12 milletvekili çıkmıştır. Bu seçim sonuçlarında bir önceki genel seçimlerde milletvekili olarak çıkmış İsmet İnönü, Esat Doğan, Mehmet Kartal ve Nuri Ocakçıoğlu tekrar milletvekili seçilmişlerdir. Bu genel seçim sonuçları ile Abdullah Koroğlu, Ahmet Fırat, Hilmi Özbay, Kamıl Kırıkoglu, Mehmet Fahri Oral, Mehmet Zeki Tulunay, Nüvit Yetkin ve Tevfik Ünsalan milletvekili seçilmişlerdir.¹¹⁰ CHP, bu seçim sonuçları ile bu ilden 12 milletvekili çıkarmıştır.¹¹¹

1957 genel seçimleri istikrarı devam ettirmiştir. Bu seçime katılım oranı (%76) 1950 (%89) ve 1954(%88) seçimlerine olan katılım oranlarından düşüktür. DP 414 milletvekili, CHP 178 milletvekili, CMP 4 milletvekili ve Hürriyet Partisi 4 milletvekili kazanmıştır.¹¹² DP bu seçimler meclise giren milletvekili sayısı bir önceki genel seçimlerde meclise giren milletvekili sayısından az olmuştur ama hala en fazla milletvekiline sahiptir.

Malatya'da 1957 genel seçimlerine olan %75'lik katılım oranı bu ilde yapılan önceki iki genel seçimlere katılım oranlarından oldukça düşüktür. Katılım oranlarındaki

¹⁰⁸ TBMM, "TBMM Albümü 1920-2010, 2.Cilt", (Erişim Tarihi 12.01.2023), https://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt2/Cilt2.pdf.

¹⁰⁹ Yüksek Seçim Kurulu, "1950-1977 Yılları Arası Milletvekili Genel Seçimleri", (Erişim Tarihi 19.01.2023), <https://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007>.

¹¹⁰ Yüksek Seçim Kurulu, "1950-1977 Yılları Arası Seçim Çevresine göre Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları", (Erişim Tarihi 18.01.2023), <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1950-1977/Malatya.pdf>.

¹¹¹ "TBMM Albümü 1920-2010, 2.Cilt".

¹¹² "1950-1977 Yılları Arası Milletvekili Genel Seçimleri".

bu düşüklük ülke geneli katılım oranlarında da görülmektedir. Bu seçim sonuçlarında CHP %65,3 oy oranı ile 9 milletvekilin tümünü kazanmıştır. Katılımın düşük olmasına rağmen CHP bu ildeki diğer iki seçim dönemlerindeki oy oranlarını 1957 genel seçimlerinde artırdığını görmekteyiz. Diğer partilerin ildeki genel seçim oy oranlarına bakacak olursak %32,8 ile DP, %1,1 ile HP, %0,7 ile CMP'dir.¹¹³ Bu seçim sonuçları ile İsmet İnönü ve Mehmet Kartal tekrar bu ilden milletvekili seçilmişlerdir. Bir önceki genel seçimlerde seçilen Ahmet Fırat, Mehmet Zeki Tulunay, Nüvit Yetkin ve Tevfik Ünsalan tekrar milletvekili seçilmişlerdir. Bu seçimlerde ayrıca Kamil Sürenkök, Mehmet Delikaya ve Nurettin Akyurt ilk kez milletvekili seçilmişlerdir.¹¹⁴

1961 genel seçimleri öncesi Türk siyasal hayatında önemli bir olay yaşanmıştır. "Demokrat Parti'nin yasakçı politikalarını gerekçe göstererek Türk Silahlı Kuvvetleri 27 Mayıs 1960 tarihinde yönetime el koymuştur."¹¹⁵ Darbe sonucu dönemin başbakanı Adnan Menderes ve arkadaşları idam edilmiştir. 1961 genel seçimleri öncesi seçim kanunlarında değişiklik yapılmıştır. 1961 tarihli 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile eski seçim sistemi olan liste usulü çoğunluk sistemi yerine nispi temsil sistemi getirilmiştir. Nispi temsil sistemi, temsilde adaletin sağlanmasında en iyi sistemdir. Seçim sonuçları; %36'lık oy oranıyla 174 milletvekilini CHP, %34 oy oranıyla 158 milletvekilini AP, %14 oy oranıyla 54 milletvekilini CKMP, %13 oy oranıyla 65 milletvekilini YTP kazanmıştır.¹¹⁶ Seçim sonuçlarında CHP ve AP oy oranlarında %2'lik bir fark görülmektedir.

Malatya'da 1961 genel seçimlerine katılım oranı %77,9'dur. Bu oran il için bir önceki genel seçim katılım oranından biraz yüksektir. Bu seçimlerde diğer seçim dönemlerinden az olarak 6 milletvekili çıkmıştır. Bu altı milletvekilinden 5'i CHP'den, biri ise YTP'den çıkmıştır. Oy oranları ile İldeki genel seçim sonuçları CHP %67,2, YTP %23,1, CKMP %5,5 ve AP %4,2'dir.¹¹⁷ Bu seçimler sonucu İsmet İnönü CHP'den Malatya'dan tekrar milletvekili seçilmiştir. Yine bu seçimlerde Ahmet Fırat, Halit Ziya

¹¹³ "1950-1977 Yılları Arası Seçim Çevresine göre Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları".

¹¹⁴ "TBMM Albümü 1920-2010, 2.Cilt".

¹¹⁵ İsmail Köse, "Çok Partili Siyasal Hayat, Partilerin Seçim Beyannameleri ve Propaganda Görselleri", *İletişim ve Diplomasi Dergisi*, 3/2 (2014): 152-191, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2154702>.

¹¹⁶ "1950-1977 Yılları Arası Milletvekili Genel Seçimleri".

¹¹⁷ "1950-1977 Yılları Arası Seçim Çevresine göre Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları".

Özkan, Mehmet Delikaya, Nurettin Akyurt CHP'den bu ilden milletvekili seçilmiştir. Avni Akşit bu genel seçimlerde YTP'den bu ilden çıkan tek milletvekilidir.¹¹⁸

1965 genel seçimleri öncesinde seçim sisteminde değişikliğe gidildi. İlk kez nispi temsil sistemi ile birlikte ulusal artık (milli bakiye) sistemi eklenerek uygulanmıştır. Bu sistem küçük partilerin meclise girmeleri ve söz sahibi olmaları konusunda olanak sağlamıştır. Bu sistemin kullanılması ile Türkiye İşçi Partisi, ilk kez bir sosyalist parti meclise milletvekili göndermiştir. Seçim sonuçları ise; AP %52.9, CHP %28.7, MP %6.3, YTP %3.7, TİP %3, CKMP %2.2 ve bağımsızlar %3.2'dir.¹¹⁹ Kullanılan oyların yaklaşık yarısını AP alırken diğer yarısını beş parti ve bağımsızlar almıştır.

Malatya'da 1965 genel seçimlerine katılım oranı %68,5'dir. Bu katılım oranı bu il için bir önceki genel seçimlere katılım oranından düşüktür. Bu seçim sonuçları oranları ise CHP %51,2, AP %31, TİP %3,8, Millet Partisi %3,5, CKMP %2,9, YTP %2,9 ve bağımsızlar %4,7'dir. Bu seçimler sonucu bu ilden 6 milletvekili çıkmıştır.¹²⁰ Bu 6 milletvekilinden 3'ü CHP'den, 2'si AP'den ve biri de TİP'den çıkmıştır. CHP'den bu ilden tekrar seçilen İsmet İnönü, geçen dönemde seçilen Mehmet Delikaya ve ilk kez seçilen Lütfi Evliyaoğlu'dur. AP'den Hüseyin Doğan ve Hamit Fendoğlu seçilmiştir. TİP'den ise Şaban Erik seçilmiştir.¹²¹

1969, 1973 ve 1977'deki genel seçimlerde seçim sisteminde yine bir değişikliğe gidilmiştir. Seçim sistemi olarak barajsız D'hondt sistemi kullanılmıştır. 1969 genel seçim sonuçları; AP %46.5, CHP %27.4, GP %6.6, MP %3.2, MHP %3, TBP %2.8, TİP %2.7, YTP %2.2 ve bağımsızlar %5.6'dır.

Malatya'da 1969 genel seçimlerine %69,3'lük bir katılım oranı ile 6 milletvekili çıkarılmıştır. Bu 6 milletvekilinin 3'ü %41,4 oy oranı ile CHP'den, 1'i %14,5 oy oranı ile AP'den, 1'i %11,7 oy oranı ile Birlik Partisi ve son 1'i %20,1 oy oranı ile bağımsız olarak milletvekili seçilmiştir.¹²² Seçilen milletvekilleri ise CHP'den bu ilden son kez seçilen İsmet İnönü ve ilk kez seçilen Hakkı Gökçe ve Mustafa Kaftan seçilmiştir.

¹¹⁸ "TBMM Albümü 1920-2010, 2.Cilt".

¹¹⁹ Yüksek Seçim Kurulu, "Milletvekili Seçimleri 1923-2011", (Erişim Tarihi 23.01.2023), <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/1923-2011-MVSecimleri-Tuik.pdf>.

¹²⁰ "1950-1977 Yılları Arası Seçim Çevresine göre Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları".

¹²¹ "TBMM Albümü 1920-2010, 2.Cilt".

¹²² "1950-1977 Yılları Arası Seçim Çevresine göre Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları".

AP'den İsmail Hakkı Şengüler, Birlik Partisinden Sami İlhan, Bağımsız olarak Ahmet Karaaslan seçilmiştir.¹²³

12 Mart 1971 tarihinde Türk siyasi hayatına '12 Mart Muhtırası' olarak geçen olay yaşanmıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin yönetime katılmış. Bu muhtıra yönetimi 1973 genel seçimlerine kadar sürmüştür. 1973 genel seçimleri oy oranları AP %29.8, CHP %33.3, DP %11.9, MSP %11.8, CGP %5.3, MHP %3.4, TBP %1.1, MP %0.6 ve bağımsızlar %2.8'dir.

Malatya'da 1973 genel seçim sonuçları ise ülke geneli sonuçlarına benzer olarak ilk sırada %44,1 oy oranı ile CHP vardır. Daha sonra sırasıyla % 19,9 oy oranı ile MSP, %13,8 AP, %9,1 bağımsız, %4,8 CGP, %4,5 Demokratik Parti, %1,8 ile MHP, %1,8 TBP'dir.¹²⁴ Celal Ünver, Hakkı Gökçe, Hüseyin Deniz ve Mehmet Delikaya CHP'den milletvekili seçilmişlerdir. AP'den Ahmet Karaaslan ve MSP'den Mehmet Turhan Akyol milletvekili seçilmiştir.¹²⁵

1977 genel seçimlerine katılım yüzdesi (%72.4) bir önceki 1973 genel seçimlerine katılım yüzdesine (%66.8) göre artmıştır. Bu seçim döneminde yaşanan Kıbrıs Barış Harekâtı seçim sonuçlarında etkili olmuştur. Seçim sonuçları harekâtın etkisiyle CHP %41.4, AP %39.9, MSP %8.6, MHP %6.4, CGP ve DP %1.9, TBP %0.4, TİP %0.1 ve bağımsızlar %2.5'dir.¹²⁶ 1969 genel seçimlerinden 1977 genel seçimlerine kadar CHP'nin oy oranlarında bir artış görülmektedir.

Malatya'da ise %68,3 katılım oranı ile 1977 genel seçimleri gerçekleştirilmiştir. Bu oran bu il için bir önceki genel seçimlere katılım oranlarından biraz düşüktür. Seçim sonuçlarında CHP %52,3'ünü yani oyların yarısından biraz fazlasını almıştır. Diğer partilerin bu il için aldıkları oy oranları ise %20,4 ile MSP, %17 ile AP, %9,2 ile MHP, %1,1 ile Demokratik Partidir.¹²⁷ Bu ilde çıkan toplamda 6 milletvekilinin partilere göre dağılımı ise Ali Kırca, Mustafa Şentürk, Lütfi Doğan ve Turan Fırat bu dört isim CHP'den; Ahmet Karaaslan AP'den; Mehmet Recai Kutun MSP'den milletvekili çıkmışlardır.¹²⁸

¹²³ "TBMM Albümü 1920-2010, 2.Cilt".

¹²⁴ "1950-1977 Yılları Arası Seçim Çevresine göre Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları".

¹²⁵ "TBMM Albümü 1920-2010, 2.Cilt".

¹²⁶ Ayşe Erkmen, "Türkiye'de 1950 ile 2002 Yılları Arasında Uygulanan Genel Seçim Sistemlerinin Halk İradesine Etkisi", *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18/3, (2018): 1215-1242, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/504264> .

¹²⁷ "1950-1977 Yılları Arası Seçim Çevresine göre Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları".

¹²⁸ "TBMM Albümü 1920-2010, 2.Cilt".

1983 genel seçimleri öncesi yaşanan siyasi gelişmelere değinmek gerekmektedir. Önceki genel seçimler sonrası kurulan ve dağılan koalisyon hükümetlerinin, parlamentoda cumhurbaşkanı seçiminin sonuçlandırılmamasının neden olduğu siyasi istikrarsızlık, ülke genelinde yaşanan sol-sağ olayları ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle 12 Eylül 1980 yılında Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuştur. Milli Güvenlik Konseyi tarafından 1982’de yeni anayasa hazırlanmış ve halk oylaması ile yeni anayasa kabul edilmiş. Anayasa değişikliği ile eskiden dört yılda bir yapılan genel seçimler artık beş yılda bir yapılacaktır. 1983 genel seçimleri öncesi seçim sisteminde tekrar değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklik ise çift barajlı D’hondt sistemidir. Seçimlerde artık ülke barajı ve seçim çevresi barajı uygulanacaktır. Seçime katılan bir partinin öncelikle ülke genelindeki geçerli oyların %10’nunu alması gerekir. Bu ilk baraj şartını yerine getirmiş olan partilerin ikinci baraj şartını sağlaması gerekir. İkinci baraj şartı seçim çevresi, o partinin aday çıkardığı seçim çevresinde geçerli oyların toplamının çıkarılacak milletvekili sayısına bölünmesi ile çıkan sonucun üzerinde oy alması gerekir. 1983 genel seçim sonuçları ise Turgut Özal’ın liderliğindeki ANAP %45.1, HP %30.5, MDP %23.3 ve bağımsızlar %1.1 olmuştur.

Malatya’da 1983 genel seçimlerine katılım %86,5 ile önceki genel seçimlere katılım oranlarından oldukça yükseldiğini görmekteyiz. Ülke geneli katılım oranları da benzer şekilde yüksektir. Bunun nedeni olarak darbe sonrası baskı söylenebilir. Bu ildeki bu genel seçim oy oranları sonuçları ise ANAP %53,7, HP %32,7, MDP %9,5 ve %4,1 bağımsızlar olmuştur.¹²⁹ Bu sonuçlar ile bu ilden çıkan 6 milletvekilinden 4’ü ANAP, 2’si HP’den çıkmıştır. Ahmet İlhami Kösem, Fahri Şahin, Metin Emiroğlu ve Talat Zengin ANAP’tan, Ayhan Fırat ve İlhan Dinçol HP’den milletvekili çıkmıştır.¹³⁰

1987 genel seçimleri öncesi 1980 darbesi ile kapatılan partilerin liderleri için siyasi yasakların kaldırılması için referandum yapılmış ve referandum %50.26 evet ile sonuçlanmıştır. Bu referandum sonucu Bülent Ecevit, Süleyman Demirel, Alparslan Türkeş ve Necmettin Erbakan parti görevlerine dönerek seçime girmişlerdir. 1987 genel seçimlerine çifte barajlı nispi temsil D’hondt sistemine ek olarak kontenjan aday sistemi kullanılmıştır. Yani bu sistem bir seçim çevresinde altı ve daha fazla milletvekili çıkacaksa o seçim çevresinde siyasi partiler birer kontenjan aday göstermeleri gereken

¹²⁹ Resmi Gazete, “14 Kasım 1983 Tarihli “Genel Seçim Sonuçları”, Sayı: 18221, (Erişim Tarihi 20.01.2023), https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18221_1.pdf.

¹³⁰ “TBMM Albümü 1920-2010, 2.Cilt”.

bir sistemdir. Bu genel seçim sonuçlarında oy oranları ise %36.3 ile ANAP, % 24.8 ile SHP, %19.1 ile DYP, %8.5 ile DSP, %7.2 ile RP, %2.9 ile MÇP, %0.8 ile IDP, %0.4 ile bağımsızlar almıştır.¹³¹ Bu genel seçim sonuçlarında ANAP önde olsa da bir önceki genel seçimlerine göre yaklaşık %8 daha az oy almıştır.

Malatya’da 1987 genel seçimlere katılım oranı %92,4 ile ülke geneli katılım oranına (%93,2) oldukça yakındır. Bu ildeki oyların yarısından fazlasını alarak %58,6 oy oranı ile ANAP en çok oy alan partidir. Ardından sırasıyla %24,9 ile SHP, %6 ile RP, %4,7 ile DYP, %3,2 DSP, %2 ile MÇP ve %0,6 ile IDP gelmektedir. Bu durumda bu ilden çıkan 6 milletvekilinden 5’i ANAP, 1’i SHP’den olmuştur. Bir önceki genel seçimlerde ANAP’tan seçilmiş Metin Emiroğlu ve Talat Zengin bu genel seçimlerde tekrar seçilmişlerdir. Ayrıca Mehmet Bülent Çaparoğlu, Galip Demirel ve Yusuf Bozkurt ANAP’tan ilk kez bu ilden milletvekili seçilmişlerdir. İbrahim Aksoy SHP’den bu ilden çıkan tek milletvekilidir.¹³²

1992 ‘de yapılması gereken genel seçimler 1991 yılında yapılmıştır. Seçim öncesi seçim çevresi barajlarında değişiklik yapılmış. Ayrıca partiler ittifak kurarak 1991 genel seçimlerine girmişlerdir Seçim sonuçları oy oranları DYP %27, ANAP %24, SHP %20.8, RP %16.9, DSP %10.8, SP %0.4, bağımsızlar %0.1’dir. 1993’de Cumhurbaşkanı Turgut Özal’ın vefat etmesi ile Süleyman Demirel yerine gelmiştir. Başbakanlığa ise Türk siyasal hayatının ilk kadın başbakanı olan Tansu Çiller getirilmiştir.¹³³ 1991 genel seçimleri bu anlamda önemli bir yere sahiptir.

Malatya’da 1992 genel seçimlerine %79,08 katılım olmuştur. Bu genel seçim sonuçları oranlarına bakacak olursak; ANAP %41,1, SHP %26,2, RP %22,8, DYP %6,6, DSP %2,9 ve SP %0,4’dür. Metin Emiroğlu, Yusuf Bozkurt Özal, Gazi Barut ve Münir Doğan Ölmeztoprak ANAP’tan; Mustafa Yılmaz SHP’den; Oğuzhan Asiltürk RP’den bu ilde bu genel seçimlerde milletvekili olarak seçilmişlerdir.¹³⁴

1995 genel seçimleri öncesi 450 milletvekili sayısı 550 olarak değiştirilmiştir. Ayrıca İstanbul, Ankara ve İzmir dışındaki tüm iller tek seçim çevresi yapılmıştır.

¹³¹ Kemal Yıldırım, "1950-2011 Yılları Arasında Yapılan Genel Seçimlere Yönelik Seçmen Davranışları Üzerine Bir Araştırma", *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2/4 (2013): 12-33.

¹³² Resmi Gazete, 9 Aralık 1987 Tarihli “Genel Seçim Sonuçları”, Sayı: 19659, (Erişim Tarihi 21.01.2023), <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19659.pdf>.

¹³³ TBMM, “Türkiye Cumhuriyeti Milletvekili Genel Seçimleri”, (Erişim Tarihi 29.01.2023), https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/secim_sorgu.genel_secimler.

¹³⁴ Resmi Gazete, 1 Kasım 1991 Tarihli “Genel Seçim Sonuçları”, Sayı: 21038, (Erişim Tarihi 24.01.2023), https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21038_1.pdf.

Toplamda 83 seçim çevresi oluşturulmuştur. 1995, 1999 ve 2002 seçimlerinde eski seçim sisteminin yerine tek ülke barajlı D'hondt sistemi geçerli olmuştur. Ülke barajı olarak %10 belirlenmiştir. Seçmen yaşı 18 yapılmış, ayrıca tutuklularında oy kullanmasına olanak tanınmıştır. Bu genel seçimin sonuçları; RP %21.4, ANAP %19.6, DYP %19.2, DSP %14.6, CHP %10.7, MHP %8.2, HADEP %4.2, MP %0.5, YDH %0.5, YDP %0.3, İP %0.2, YP %0.1 ve bağımsızlar %0.5'dir. 12 Şubat 1996 yılında Anayol hükümeti güvenoyu almış ancak ömrü kısa sürmüştür. Daha sonra Erbakan'ın liderliğinde Refahyol hükümeti kurulmuştur. 28 Şubat 1997 yılında RP'nin 'Siyasal İslam' görüşü Türk siyasi hayatına 'örtülü müdahale' olarak geçen olay yaşanmıştır. Erbakan hükümeti istifa etmiş, Refah Partisi kapatılmıştır.¹³⁵ Kapatılan parti daha sonra karşımıza Fazilet Partisi olarak çıkacaktır.

Malatya'da 1995 genel seçimlerine katılım bir önceki genel seçim katılım oranına çok yakın bir oranla %79.9 gerçekleşmiştir. Bu genel seçimlerde siyasi partilerin bu ildeki oy oranları ise RP %37,2, ANAP %23, CHP %14, DYP %8,1, DSP %3,9, HADEP %2,9 ve diğerleri %10,9'dur. Bu genel seçimler öncesi bu il için çıkacak milletvekili sayısı 7 'ye çıkartılmıştır. Metin Emiroğlu ve Miraç Akdoğan ANAP'tan; Oğuzhan Asiltürk, M. Recai Kutun, Fikret Karabekmez ve Yaşar Canbay RP'den; Ayhan Fırat CHP'den bu ilden bu genel seçim sonucunda milletvekili olarak çıkmışlardır.¹³⁶

1999 genel seçimleri öncesinde terörist Öcalan yakalanmış, Türkiye'ye getirilmiştir. 1999 genel seçimleri sonuçları; DSP %22.2, MHP %18, FP %15.4, ANAP %13.2, DYP %12, CHP %8.7, HADEP %4.7, Diğerleri %5,8'dir.¹³⁷ Oy oranları ile anlaşılacağı gibi hiçbir parti tek başına hükümeti kuracak oy oranına sahip değildir.

Malatya'da 1999 genel seçimleri %83,5 katılım oranı ile gerçekleşmiştir. Bu seçimler için bu ilde siyasi partilerin oy oranları ise FP %25,3, MHP %19,8, ANAP %7,2, DYP %6, DSP %5,9, bağımsızlar %13,5 ve diğerleri %22,4'dür. Bir önceki genel seçimlerde RP'den seçilmiş Mehmet Recai Kutun, Oğuzhan Asiltürk ve Yaşar Canbay bu genel seçimlerde FP'den tekrar seçilmiştir. Yine geçen dönem seçilen Miraç Akdoğan ANAP'tan tekrar bu seçimlerde seçilmiştir. Basri Coşkun ve Namık Hakan

¹³⁵ Mehmet Ö. Alkan, "Osmanlı'dan Günümüze Seçimlerin Kısa Tarihi", 15-17.

¹³⁶ Resmi Gazete, 3 Ocak 1996 Tarihli "Genel Seçim Sonuçları", Sayı:22512, (Erişim Tarihi 25.01.2023), https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22512_1.pdf.

¹³⁷ "Milletvekili Seçimleri 1923-2011".

Durhan bu seçimlerde MHP'den ilk kez seçilmişlerdir. Son olarak bu seçimlerde T. Ahmet Özal ise bağımsız aday olup milletvekili seçilmiştir.¹³⁸

2.1.1.4. 2000'lerden Günümüze Genel Seçimler (2000-20023)

2002 genel seçimlerinde 1999 seçimlerinde kullanılan seçim sistemi olan ülke barajlı D'hondt seçim sistemi kullanılmış. 2007 ve 2011 yıllarında yapılan genel seçimlerinde de bu seçim sistemi kullanılmıştır. İstikrarsız yönetim, 1999'da yaşanan deprem, ekonomik kriz, mevcut koalisyon hükümetinin dağılmasına neden olmuştur. Daha seçimlere süre varken erken seçim kararı alınmış ve seçimler 2002 yılında yapılmıştır. Seçim sonuçlarında; AKP %34.28, CHP %19.39, bağımsızlar %1 ve diğer 16 parti toplamda %45.33 oy oranı almıştır. %10 ülke barajı sistemi kullanıldığı için meclise sadece AKP ve CHP girmiştir. AKP kurulalı daha bir yıl olmasına rağmen 2002 seçimlerinde birinci sırada yer almıştır. 2003 yılında YSK tarafından Siirt ilinde seçimlerin yenilenmesi kararı alınması ile bu ildeki 3 milletvekilini de AKP kazanmıştır. Siirt'ten çıkan milletvekillerinden biri, Türk siyasal hayatında bu tarihten sonra sıkça duyacağımız Recep Tayyip Erdoğan'dır.¹³⁹ AKP'nin yaklaşık 20 yıl süren siyasi hayatının ilk genel seçimi 2002 genel seçimleridir.

Malatya'da 2002 genel seçimlerine katılım oranı %72,7'dir. Bu oran bu il için bir önceki genel seçim katılım oranından düşüktür. Bu il için bu genel seçimlerde %50 oy oranı ile AKP oyların yarısını almıştır. Ardından %18 ile CHP, %7 ile DYP, %6 ile MHP, %4 ile DEHAP, %3 ile SP, %2 ile ANAP, %2 ile GP, %1 ile BBP VE %7 ile diğerleri gelmektedir.¹⁴⁰ Bu seçim sonuçları bu ilden Miraç Akdoğan, Ahmet Münir Erkal, Ali Osman Başkurt, Fuat Ölmeztoprak ve Süleyman Sarıbaş AKP'den; Ferit Mevlüt Aslanoğlu ve Muharrem Kılıç CHP'den milletvekili seçilmişlerdir.¹⁴¹

2007 genel seçim sonuçları; AKP %46.5, CHP %20.8, MHP %14.2, bağımsızlar %5.2, seçime katılan diğer 11 parti toplam %13.3 oy oranı kazanmıştır. Bu üç siyasi parti ve 26 bağımsız aday sadece meclise girebilmiştir. 2011 genel seçim sonuçları oy oranları ise; AKP %49.8, CHP %25.9, MHP %13,bağımsızlar %6.5, seçime katılan

¹³⁸ Resmi Gazete, 27 Nisan 1999 Tarihli "Genel Seçim Sonuçları", Sayı: 23678, (Erişim Tarihi 26.01.2023), https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23678_1.pdf.

¹³⁹ Erol Tuncer, *3 Kasım 2002 Milletvekili Genel Seçimleri Sayısal ve Siyasal Değerlendirme* (Ankara: Toplumsal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı Yayınları, 2003), 20-38.

¹⁴⁰ Yüksek Seçim Kurulu, "2002 Genel Seçim Sonuçları", (Erişim Tarihi 14.01.2023), https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2002MilletvekiliSecimi/2002_secim%20_sonuc_lari.pdf.

¹⁴¹ TBMM, "TBMM Albümü 1920-2010, 3. Cilt" (Erişim Tarihi 18.01.2023), https://www5.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt3/Cilt3.pdf.

diğer 12 parti toplam %4.8'dir.¹⁴² AKP ilk katıldığı 2002 genel seçimlerine göre oy oranını arttırdığı gözlemlenmektedir.

Malatya'da 2007 genel seçimlerine katılım oranı %78,1 iken 2011 genel seçimlerine katılım oranı %87,1'dir. Katılım 2011 genel seçimlerinde daha yüksektir. Bu il için 2007 genel seçimlerinde ilk sıradaki üç partinin oy oranları %66,7 ile AKP, %18,9 ile CHP ve % 7,6 ile MHP'dir. Yakın sonuçlarla bu il için 2011 genel seçimlerinde ilk sıradaki üç partinin oy oranları %68 ile AKP, %19,8 ile CHP ve %8,1 ile MHP'dir.¹⁴³ 2007 genel seçimlerinde bu ilden AKP'den M. Fuat Ölmeztoprak, İhsan Koca, Mücahit Fındıklı, Mehmet Şahin, Ömer Faruk Öz ve Öznur Çalık; CHP'den Ferit Mevlüt Aslanoğlu milletvekili seçilmiştir.¹⁴⁴ 2011 genel seçimlerinde bu ilden çıkacak milletvekili sayısı 6'ya düşürülmüş. Bu ilden bir önceki dönemde seçilmiş M. Mücahit Fındıklı, Ömer Faruk Öz ve Öznur Çalık 2011 genel seçimlerinde AKP'den tekrar seçilmiş, Hüseyin Cemal Akın ve Mustafa Şahin ise AKP'den ilk kez seçilmişlerdir. Veli Ağbaba ise bu ilde bu seçimlerde CHP'den çıkan tek milletvekili olmuştur.¹⁴⁵

7 Haziran 2015 genel seçimlerinde AKP %40.9, CHP %25, MHP %16.2 oy oranı almışlardır. Ayrıca HDP seçimlere ilk kez katılmasına rağmen %10 ülke seçim barajının üstünde %13.1 oy oranı almıştır. Seçim sonuçlarında hiçbir parti tek başına iktidar olamamış bu yüzden koalisyon kurmak gerekmiştir. En fazla oy oranına sahip AKP, hükümeti kurma görevindeydi. Koalisyon hükümeti kurulması için yapılan görüşmeler olumlu sonuçlanmamış ve erken seçim yapılmıştır. 1 Kasım 2015 yılında yapılan erken seçim sonuçları ile AKP %49.5, CHP %25.3, MHP %11.9, HDP %10.7 oy oranını almıştır.¹⁴⁶ MHP ve HDP'nin oy oranlarında 7 Haziran seçimlerine göre azalma görülmektedir.

¹⁴²Yüksek Seçim Kurulu, "2007 Genel Seçim Sonuçları", (Erişim Tarihi 17.01.2023), <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2007MilletvekiliSecimi/gumrukdahil/gumrukdahil.pdf> ve "2011 Genel Seçim Sonuçları", (Erişim Tarihi 17.01.2023), <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2011MilletvekiliSecimi/gumrukdahil/gumrukdahil.pdf>.

¹⁴³ TÜİK, "Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları Veri Tabanı, Seçim Çevresi ve İlçelere göre 2007 ve 2011 Milletvekili Genel Seçimi Oransal Sonuçları (%)", (Erişim Tarihi 22.09.2023), <https://rapory.tuik.gov.tr/22-09-2023-13:33:20-1101303693578349272790712581.html>.

¹⁴⁴ "TBMM Albümü 1920-2010, 3. Cilt"

¹⁴⁵ TBMM, "24. Dönem TBMM Albümü", Ocak 2012, (Erişim Tarihi 22.09.2023), https://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/donem24/24_Donem_Album_20032013.pdf.

¹⁴⁶ Yüksek Seçim Kurulu, "7 Haziran 2015 Genel Seçim Sonuçları", (Erişim Tarihi 02.12.2022) <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/7Haziran2015/KesinSecimSonuclari/ResmiGazete/D.pdf> . ve "1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları", (Erişim Tarihi 02.12.2022), <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1Kasim2015/KesinSecimSonuclari/96-D.pdf> .

Malatya’da 7 Haziran 2015 genel seçimlerine katılım oranı %84,3 iken 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde katılım oranı iki puan artarak %86,3 olmuştur. 7 Haziran 2015 genel seçim sonuçlarında en yüksek oy oranlarına sahip ilk üç parti %58,6 ile AKP, %16,6 ile CHP ve %11,4 ile MHP’dir. 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde en yüksek oy oranlarına sahip ilk üç parti yine %67,9 ile AKP, %15,3 ile CHP ve %9,3 ile MHP’dir. 1 Kasım 2015 genel seçim sonuçları ile 7 Haziran 2015 genel seçim sonuçlarındaki ilk üç partinin aynı olmasına karşın farklı oy oranları aldıkları görülmektedir.¹⁴⁷ 7 Haziran 2015 genel seçim sonuçlarında seçilen milletvekilleri ile 1 Kasım 2015 genel seçim sonuçlarında seçilen milletvekilleri aynı kişiler olmuştur. Bunlar; AKP’den Öznur Çalık, Taha Özhan, Mustafa Şahin, Nurettin Yaşar ve Bülent Tüfenkçi ve CHP’den Veli Ağbaba’dır.¹⁴⁸

2015 seçimleri sonrası 15 Temmuz 2016 yılında FETÖ tarafından darbe girişimi yaşanmıştır. Bu darbe girişimi, halkın desteğiyle başarısızlıkla sonuçlandırılmıştır. Bu darbe girişimi sonrası anayasada 18 maddede değişiklik yapılması planlanmıştır. Bu anayasa değişikliği referanduma sunulmuş ve %51.4 ‘evet’, %48.5 ‘hayır’ ile sonuçlanmıştır. Bu anayasa değişikliği ile parlamenter sistem bırakılmış Cumhurbaşkanlığı sistemine geçilmiştir. Parlamenter sistemin gerekliliği olan başbakan ve bakanlar kurulu kaldırılmıştır. Böylece Türkiye Cumhuriyeti’nin son başbakanı Binali Yıldırım olmuştur. Yine bu değişiklik ile Cumhurbaşkanı ve milletvekilliği süresi 5 yıl olarak belirlenmiş. Bu anayasa değişikliği ile bir diğer önemli değişiklik artık genel seçimlerin ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinin aynı gün yapılmasıdır. Bu anayasa değişikliği sonrası yapılan ilk genel seçim 2018 genel seçimleri olmuştur. 2018 genel seçimleri sonuçları; AKP %42.5, CHP %22.6, HDP 11.7, MHP %11.1, İP %9.9’dur. Altı adayın (Recep Tayyip Erdoğan, Muharrem İnce, Meral Akşener, Selahattin Demirtaş, Temel Karamollaoğlu, Doğu Perinçek) yarıştığı 2018 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ise Recep Tayyip Erdoğan %52.5 oy oranı ile

¹⁴⁷ TÜİK, “Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları Veri Tabanı, Seçim çevresi ve ilçelere göre 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 Milletvekili Genel Seçimi Oransal Sonuçları (%)”, (Erişim Tarihi 22.09.2023), <https://rapory.tuik.gov.tr/22-09-2023-14:13:45-189929639219044299481943707940.html>.

¹⁴⁸ Yüksek Seçim Kurulu, “7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 Malatya İli Seçim Çevresi Genel Seçim Sonuçları”, (Erişim Tarihi 22.03.2023). <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/7Haziran2015/KesinSecimSonuclari/Cevre/Malatya.pdf> ve <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1Kasim2015/KesinSecimSonuclari/SecimCevresiSonuclari/Malatya.pdf>.

cumhurbaşkanı olmuştur.¹⁴⁹ 2017 değişikliği ile cumhurbaşkanlığı sistemi kullanılarak seçilen ilk cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan olmuştur.

Malatya’da 2018 genel seçimlerine %87,6 oranında katılım sağlanmıştır. Bu genel seçimlerde bu il için partilerin oy oranları AKP %53,9, CHP %16,7, MHP %16,1, HDP %7, İP %4,3, SP %1,5 ve diğerleri %0,5’dir. Bu seçimlerde bu ilden Öznur Çalık, Bülent Tüfenkçi, Ahmet Çakır ve Hakan Kahtalı AKP’den; Veli Ağbaba CHP’den ve M. Celal Fendoğlu MHP’den milletvekili olarak seçilmişlerdir.¹⁵⁰

2.1.2. Yerel Seçim

Türkiye’de yerel seçimlerde il ve ilçe yönetimlerini yapacak kadrolar halk tarafından seçilir. Yerel seçimler olarak bilinen seçimler Mahalli idareler seçimleridir. 2972 sayılı Mahalli İdareler Seçim Kanununa¹⁵¹ göre bu seçimlerde il genel meclis üyeleri, il belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri, ilçe belediye başkanları ve köy muhtarları ve ihtiyar heyeti seçilmektedir. (1.Madde.)

Belediye başkanlığı seçimleri için çoğunluk sistemi uygulanır. Çoğunluk Sistemi, “oyların çoğunluğunu alan aday veya partinin o seçim bölgesindeki seçimi kazanması”¹⁵² alamayan aday veya partinin kaybetmesidir. İl genel meclis ve belediye meclisleri seçimleri için onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil sistemi uygulanır. (2. Madde.) İlçe belediye başkanlarının seçimleri de çoğunluk sistemi uygulanır. Muhtar adayları belirledikleri ihtiyar heyeti ile seçimlere katılır. En çok oyu alan muhtar adayı, muhtar olur.¹⁵³ Yerel seçimlerde tıpkı genel seçimler gibi beş yılda bir yapılır.

Günümüz yerel seçim düzenlemesine yukarıda değindikten sonra tarihsel bir perspektiften yerel seçimlere değinilmenin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu yüzden yerel seçimlerin tarihsel süregelen gelişmeleri üç başlık altında anlatılacaktır. İlk olarak Cumhuriyetin ilanından çok partili hayatın başlangıcına kadar olan yerel seçimlere,

¹⁴⁹ Yüksek Seçim Kurulu, “24 Haziran Genel Seçim Sonuçları”, (Erişim Tarihi 28.01.2023), <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/2018MV-96C.pdf>.

¹⁵⁰ Yüksek Seçim Kurulu, “Malatya İli Seçim Çevresi 24 Haziran Genel Seçim Sonuçları”, (Erişim Tarihi 20.09.2023), <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/Malatya.pdf>.

¹⁵¹ T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, “Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun”, (Erişim Tarihi 06.06.2022), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2972&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.

¹⁵² Hüseyin Nail Kubalı, “Anayasa Hukuku Dersleri: Genel Esaslar ve Siyasi Rejimler”, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1969.), 267.

¹⁵³ Ergun Özbudun, “Seçim Sistemleri ve Türkiye,” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 44/1, (1995).

ardından Çok partili hayatın başlangıcından 2000 yılına kadar olan yerel seçimlere, son olarak 2000'den günümüze yapılan yerel seçimlere değinilecektir.

2.1.2.1. 1923- 1946 Yılları Arası Yerel Seçimler

Bu başlık altında öncelikle Türkiye geneli yerel seçimleri hakkında bilgi verilecektir. Daha sonra yine bu başlık altında aynı tarihlerde Malatya ilinde belediye başkanlığı görevinde bulunmuş isimlere değinilecektir.

1923-1946 arası 1930,1934,1938,1942 yıllarında yapılmış toplam dört yerel seçim vardır. Bu yıllarda yapılan yerel seçimlerin sonuçları ile ilgili tam ve kesin bilgilere ulaşmak zordur. Bu zorluğun nedenleri; yerel seçimlerin bir hafta veya bir ay gibi uzun sürmesi, yerel seçimlere, genel seçimler gibi medya tarafından takip edilmemesidir.¹⁵⁴ Ayrıca yerel seçimlerin belediye, belediye meclisi seçimleri gibi daha karmaşık bir yapıya sahip olması düşüncesiyle yerel seçimlerin takip edilemediği düşünülmektedir.

1930 yerel seçimleri, Türk siyasi tarihimizde ilk kez iki siyasi partinin katıldığı (CHF ve SCF) ve ilk demokratik rekabetçi yerel seçimleri olmuştur. 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Kanununa göre ilk belediye seçimi olan 1930 yerel seçimleri yapılmıştır. Bu kanuna göre belediye başkanı iki dereceli ve dört yıllığına seçilecektir. Bu seçimlerin bir diğer önemi ise ilk kez kadınların seçme ve seçilme hakkına sahip oldukları yerel seçimlerdir. CHF, SCF'den ve bağımsız olarak kadınlar aday olmuşlardır. SCF'nın kapanması nedeniyle SCF'den kadın adaylar seçilememiştir. Ancak CHF'den aday olan Nakiye Hanım, Safiye Hüseyin Hanım, Latife Bekir Hanım ve Rana Hanım meclise giremeye hak kazanmışlardır. Bu arada ilk seçilen kadın muhtarı Aydın'ın Çine köyünde seçilen Gül Hanımdır.¹⁵⁵ Kadınların en küçük yönetim birimi olan köylerde muhtar olarak seçilmesi önemli ve büyük bir gelişmedir.

1934 yerel seçimlerinde bir önceki yıldaki kanuna göre yapılmıştır. Bu seçimlere sadece CHF katılmıştır. CHF bu seçimlere rakipsiz girmesine rağmen yine de seçim kampanyalarını yapmıştır. Ancak bu seçimlerde yapılan seçim kampanyaları seçmenlerin sandıklara gitmeleri ve seçimlere katılımın arttırılması üzerine yapılmıştır.

¹⁵⁴ Murat Kaçer, "Türkiye'de Belediye Başkanlığı Seçimlerinde Yenilenme (1963-2014)", *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15/4 (2017): 6-7.

¹⁵⁵ Rabia Üste, "Yerel Seçimlerin Cinsiyeti: Seçimler ve Kadın Temsili", *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 18 (2017): 106.

Örneğin, seçimlere katılımın daha küçük yaşlardan itibaren oluşması için ilk kez bu seçimlerde çocuklar seçim alanlarına götürülmüştür.¹⁵⁶ Bu seçimlere bağımsız olarak katılan İrfan Hanım, Çankırı Ödemli 'de ilk kadın belediye başkanı seçilmiştir.¹⁵⁷ Yerel yönetimler açısından böyle bir ilkin yaşanması Türk siyasi hayatında önemli bir gelişmedir.

1938 yerel seçimleri yapılmadan bir gün önce bayrak asma, şenlik yapma gibi hazırlıklar yapılır. Bu hazırlıklar sonrası 1938 yerel seçimlerine katılımın artmış ve seçmenler sandıklara oy kullanmak için akın etmişlerdir.⁵⁴⁴ Yerde yapılan belediye seçimlerinde CHP adayları her yerde kazanmıştır.¹⁵⁸ 1938 yerel seçimleri Mustafa Kemal Atatürk'ün takip ettiği son seçimlerdir. 1942 yerel seçimleri tek partili dönemin son yerel seçimleridir. Ayrıca bu seçimler İkinci Dünya Savaşı sürerken yapılmıştır. Bu yerel seçimler 63 ilde yapılmıştır.

Türkiye geneli yerel seçimlere değindikten sonra şimdi de Malatya'da 1923-1946 arası görev yapmış belediye başkanları hakkında kısa bilgi verilecektir. Malatya'da 1923- 1946 arası sırasıyla görev yapmış belediye başkanları; Hasan Derinkök, İbrahim İpekçi, M. Naim Karaköylü, Tevfik Temelli, Cafer Özelçi, Şefik Tugay ve Hikmet Fırat'tır.¹⁵⁹

- 1924-1928 arası dönemde görev yapan Hasan Derinkök'tür. Kendisine ait olan arazileri hükümet konağı, eski belediye binası gibi yerlerin yapılması için bağışlamıştır. Malatya'nın ilk belediye başkanıdır.
- 1928-1930 arası dönemde İbrahim İpekçi görev yapmıştır. Harircizadeler veya Harircioğlu olarak bilinen Malatya'nın köklü ailelerindendir. Malatya'nın ikinci belediye başkanlığı görevini yapmıştır.
- 1930-1934 arası dönemde M. Naim Karaköylü başkan olmuştur. Çiftçilik, belediye meclis üyeliği gibi görevlerde de bulunmuştur. Ayrıca TBMM'nin 8. dönemi olan 1946-1950 arası Malatya milletvekilliği yapmıştır.

¹⁵⁶ Erdal Aydoğan ve Tansu Barış Mahmutoglu, "Mustafa Kemal Atatürk Döneminde Yapılan Seçimler ve Karakteristik Özellikleri", *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5/10 (2013):18-21.

¹⁵⁷ Rabia Üste, "1930- 1934 1938- 1942", içinde *Tek Partili Dönemde Yerel Seçimler*, ed. Fatih Güler, (Ankara: Nobel Yayınları, 2023),25.

¹⁵⁸ Ali E. Turan, *Türkiye'de Yerel Seçimler*, (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008), 69-78.

¹⁵⁹ Malatya Büyükşehir Belediyesi, "Eski Belediye Başkanları", (Erişim Tarihi 15.09.2023), <https://www.malatya.bel.tr/eski-belediye-baskanlari/>.

- 1934-1939 arası dönemde Tevfik Temelli başkanlık görevinde bulunmuştur. İsmet İnönü'nün akrabasıdır. TBMM'nin 7.(1943-1946) ve 8.(1946-1950) dönemlerinde Malatya milletvekili seçilmiştir. Ayrıca ismi Malatya merkezde bir caddeye verilmiştir.

- 1939-1942 arası dönemde görev yapan Cafer Özelci'dir. Asıl mesleği doktordur. TBMM'de 1943-1946 ve 1946-1950 yıllarında 7. ve 8. Dönem Malatya milletvekilliği yapmıştır.

- 1942-1943 arası dönemde Şefik Tugay başkan olmuştur. Asıl mesleği avukatlıktır. TBMM 8. ve 9. Dönem Malatya milletvekilliği yapmıştır.

- 1943-1946 arası dönemde görev yapan Hikmet Fırat'dır. Asıl mesleği doktordur. Malatya'dan TBMM'nin 8. ve 9. dönem milletvekili olarak seçilmiştir.¹⁶⁰

2.1.2.2. 1946-2000 Yılları Arası Yerel Seçimler

1946-2000 yılları arasındaki yerel seçimler hakkında bu başlık altında açıklama yapılacaktır. Daha sonra ise yine bu başlık altında Malatya ilinde bu tarihler arası görev yapmış belediye başkanları hakkında bilgi verilecektir.

1946 yerel seçimleri öncesi ilk olarak MKP, ardından da DP kurulmuştur. 1946 yerel seçimlerine DP katılmama kararı almıştır. MKP ise seçimlere katılsa da seçim günü seçimlerden çekilme kararı almıştır. Her ne kadar çok partili hayatın ilk demokratik yerel seçimi gibi görünse bu seçimler şaibeli seçimler olarak belirtilir.¹⁶¹

1950 yerel seçimleri daha demokratik bir şekilde yapılmıştır. Bu seçimlere CHP, DP ve MP girmiştir. Bu seçim sonuçlarında büyük bir değişiklik yaşanmış ve CHP'nin elinde olan 600 belediyenin tam olarak 560 belediyesini DP kazanmıştır. 1955 yerel seçimlerine CHP katılmamıştır. Bunun bir sonucu olarak seçimlere katılım oranı da düşük olmuştur. Seçim sonuçlarına göre; 8 ilde bağımsız adaylar, 2 ilde Köylü Partisi 20 ilde ise bağımsız adaylar ile DP adayları belediyeleri kazanmıştır.¹⁶²

1960 askeri darbesi sonrası hazırlanan anayasa ile yerel seçimlerin seçilme şekli değiştirilmiştir. Bu düzenleme ile artık tek dereceli ve çoğunluk sistemine göre belediye başkanları seçilecektir. Nispi sistem ise belediye meclisi seçimlerinde kullanılacaktır.

¹⁶⁰ Abdulhalim Durma, "Cumhuriyetin Belediye Başkanları", (Erişim Tarihi 14.09.2023), https://www.academia.edu/71847488/Cumhuriyetin_Belediye_Ba%C5%9Fkanlar%C4%B1_K_M.

¹⁶¹ Kemal H. Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2010), 120-140.

¹⁶² Cumhuriyet Gazetesi Arşivi, *Belediye Seçimlerin Umumi Neticeleri*, 05.09.1950, 1.

1963 yerel seçimlerinden 2014 yerel seçimlerine kadar bu sistem devam etmiştir. 1963 yerel seçimleri sonucu AP 505, CHP 335, CKMP 9, MP 8, YTP 58 ve bağımsızlar 113 başkanlık kazanmışlardır. 1968 yerel seçim sonuçları ise AP 693, CHP 292, CKMP 7, GP 23, MP 12 ve bağımsızlar 9 belediye başkanlığı kazanmıştır.¹⁶³ Adalet partisinin bu yerel seçimlerde, 1963 yerel seçimlerine göre belediye başkanlığı sayısını 188 arttırdığı gözlemlenmektedir.

1973 yerel seçimleri sonuçlarına göre toplamda 67 olan il belediyelerinin dağılımı; AP 22, CHP 32, MSP 3, DP 2 ve bağımsızlar ise 8 il belediyesi kazanmışlardır. 1977 yerel seçim sonuçlarında ise toplam belediye dağılımı AP 15, CHP 41, MSP 3, MHP 4 ve bağımsızlar 4 il belediyesi kazanmışlardır.¹⁶⁴ İki seçim dönemini karşılaştırsak AP'nin kazandığı il belediye sayısının azaldığını fakat CHP'nin ise arttırdığını görmekteyiz.

25 Mart 1984 yerel seçimleri öncesi yerel seçimler için önemli bir gelişme yaşanmış. Bu seçimler öncesi Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyesi olarak kabul edilmiş. Böylece 64 il ve 3 büyükşehir belediyesi ile toplam belediye sayısı 67 olmuştur. Büyükşehirler bu seçimlerden başlayarak günümüze kadar yerel seçimlerde önemli bir konuma sahip olmuştur. Bu seçim sonuçları ile bahsedilen üç büyükşehri ANAP almıştır. Genel belediye dağılımı; ANAP 883, DYP 238, HP 94, SODEP 284, MDP 106, RP 16 ve bağımsız 80 belediye kazanmıştır. 27.06.1984 tarihli 3030 sayılı kanun ile büyükşehir ve ilçe belediyelerinin kuruluş, hukuki statüleri, görev ve sorumlulukları düzenlenmiştir.¹⁶⁵ Bu kanun ile belediye, il özel idaresi ve köy olarak belirtilen yerel yönetim birimlerine dördüncü olarak büyükşehir belediyesi eklenmiştir.

1989 yerel seçimlerinden önce üç olan büyükşehir sayısı sekize çıkarılmıştır. İlk üç büyükşehre ilave olarak Adana, Bursa, Gaziantep, Konya ve Kayseri illeri de

¹⁶³ Yüksek Seçim Kurulu, "17 Kasım 1963 Mahalli İdareler Genel Seçimi Kesin Sonuçları", (Erişim Tarihi 20.03.2023), https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Mahalli/1963/KesinSecimSonuclari/1963_Belediye_Baskanligi_Secimleri_Sonucu.pdf . Ve Yüksek Seçim Kurulu, "2 Haziran 1968 Mahalli İdareler Genel Seçimi Kesin Sonuçları", (Erişim Tarihi 20.03.2023), https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Mahalli/1968/KesinSecimSonuclari/1968_Belediye_Ba%C5%9Fkanligi_Secimleri_Sonucu.pdf .

¹⁶⁴ Turan, *Türkiye'de Yerel Seçimler*, 82-95.

¹⁶⁵ TBMM, "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun", (Erişim Tarihi 22.03.2023), https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc067/kanuntbmmc067/kanuntbmmc06703030.pdf.

büyükşehir belediyesi olmuştur. Bu büyükşehirlerin 6'sını SHP, 1'in RP ve 1'ini DYP almıştır. Bu seçimlerin genel sonuçları ise ANAP 565, DSP 38, DYP 552, IDP 6, MÇP 24, RP 74, SHP 650 ve bağımsızlar 63 belediye başkanlığı kazanmıştır.¹⁶⁶ Bir önceki yerel seçimlerde üç büyükşehir belediyesini alan ANAP, bu yerel seçimlerde hiç büyükşehir belediyesi alamamıştır.

1994 yerel seçimleri öncesi Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin ve Samsun il belediyeleri büyükşehir yapılarak büyükşehir sayısı 15'e çıkarılmıştır. Bu seçimler sonucu RP 6, ANAP 3, DYP 3, SHP 2 ve CHP 1 büyükşehir belediyesi kazanmıştır. Toplamda 2.692 belediyenin kazanılan partiye göre dağılımı; ANAP 789, BBP 11, CHP 63, DP 6, DSP 23, DYP 882, MHP 118, RP 324, SHP 432 ve bağımsızlar 44 olmuştur. 1999 yerel seçimlerinde büyükşehir sayısında bir değişiklik olmamıştır. Bu yerel seçim sonuçları ile ANAP 2, CHP 3, DSP 4, FP 4, HADEP ve MHP 1 büyükşehir kazanmıştır. Toplam belediye sayısı 3.188 belediyeye çıkarılmıştır. Bu seçimlerde partilerin 3.188 belediyeden; ANAP 778, BP 6, BBP 25, CHP 366, DP 4, DBP 1, DSP 184, DTP 14, DYP 737, FP 484, HADEP 36, MHP 499, ÖDP 2 ve bağımsızlar 52 belediye kazanmıştır. 1994 yerel seçimlerinde belediye başkanlığı seçimleri katılım oranı %90,5 iken 1999 yerel seçimlerinde belediye başkanlığı seçimleri katılım oranı ise %85,2'dir.¹⁶⁷ 1999 yerel seçimlerine katılım bir önceki yerel seçimlerinden yaklaşık %5 azdır.

1946'dan 2000 yılına kadar Türkiye geneli yerel seçimleri hakkındaki açıklamamızdan sonra şimdide 1946-2000 yılları arası Malatya'da görev yapmış belediye başkanları hakkında bilgi verilecektir. 1946-2000 yılları arası sırasıyla Malatya belediye başkanları; Sait Fırat, Nurettin Akyurt, Avni Gebeş, Turgut Temelli, Mehmet Kırçuval, A. Nuri Nebioğlu, H. Hamit Fendoğlu, Naci Şavata, İbrahim Fendoğlu, Mehmet Kırçuval, E. Seyhan Semercioğlu, A. Münir Erkal ve M. Yaşar Çerçi'dir.¹⁶⁸

¹⁶⁶ Toplumsal Ekonomik Siyasal Araştırma Vakfı(TESAV), "1963-2004 Yılları Arasında Yapılan Yerel Yönetimler Seçim Sonuçları (Üye Sayıları – Oy Oranları)", (Erişim Tarihi 29.03.2023). <http://www.tesav.org.tr/wp-content/uploads/2018/02/20.-1963-2014yillariarasindayapilanyerelyonetimsecimsonuclari.pdf>.

¹⁶⁷ Yüksek Seçim Kurulu, "27 Mart 1994 Mahalli İdareler Genel Seçimi Kesin Sonuçları", (Erişim Tarihi 02.04.2023), <https://www.ysk.gov.tr/tr/27-mart-1994-mahalli-idareler-genel-secimi/2804>. Ve Yüksek Seçim Kurulu, "18 Nisan 1999 Mahalli İdareler Genel Seçim Sonuçları", (Erişim Tarihi 03.04.2023), <https://www.ysk.gov.tr/tr/18-nisan-1999-mahalli-idareler-genel-secimi/2805>.

¹⁶⁸ "Eski Belediye Başkanları".

- 1946-1951 arası dönemde Sait Fırat görev yapmıştır. Soyadı ile bir gazete kurmuştur. CHP'nin Malatya teşkilatlanmasında önemli bir yere sahip olurken CHP Malatya il başkanlığı da yapmıştır.
- 1951-1957 arası dönemde Nurettin Akyurt görev yapmıştır. Asıl mesleği avukatlıktır. 1957'de milletvekili adaylığı için belediye başkanlığı görevinden istifa etmiştir. TBMM 11. ve 12. dönemlerinde CHP'den Malatya milletvekili seçilmiştir. 1961 de Kurucu meclisin Malatya için seçtiği temsilcisi olmuştur.
- 1957-1969 arası dönemde görev yapan Avni Gebeş, Nurettin Akyurt'un istifası sonrası belediye başkanlığına seçilmiştir. Malatya sporun kurucu başkanıdır.
- 1969-1971 arası dönemde görev yapan Turgut Temelli'dir. Malatya'nın 4. Belediye başkanı Tevfik Temelli'nin oğludur. Ayrıca Malatya spor kulüp başkanlığı da yapmıştır.
- 1971-1973 arası dönemde Mehmet Kırçuval görev yapmıştır. Asıl mesleği doktorluktur. İki dönem belediye başkanlığı yapmıştır. İlk olarak 1971-1973 arası Malatya belediye başkanlığına seçilmiştir. Daha sonra İkinci dönemi olan 1982-1984 yılları arası tekrar belediye başkanlığı yapmıştır. Soy ismi Malatya'da bir mahalleye verilmiştir.
- 1973-1977 arası dönemde A. Nuri Nebioğlu seçilmiştir. Bir önceki dönem Kırçuval'ın temelini attığı kapalı çarşının inşasının bitiminde önemli bir yere sahiptir.¹⁶⁹
- 1977-1978 arası dönemde görev yapan H. Hamit Fendoğlu'dur. Hamido lakabıyla tanınır. Malatya'nın ilk sağcı siyasetçisiydi. 1960 darbesi sonrası Adnan Menderes ile birlikte yargılanmış. 1965 yılında AP'den Malatya milletvekili olarak seçilmiştir. 1977 yerel seçimlerinde bağımsız olarak belediye başkanı seçilmiştir. Daha belediye başkanlığının dördüncü ayında kendisine gönderilen içerisinde bomba olan bir kutuyu açarak suikast sonucu yaşamını yitirmiştir.¹⁷⁰
- 1978-1979 arası dönemde Naci Şavata görev yapmıştır. Hamit Fendoğlu'nun ölümünden sonra Fendoğlu'nun yerine belediye başkanlığına vekâlet etmiştir.

¹⁶⁹ "Cumhuriyetin Belediye Başkanları".

¹⁷⁰ Canan Katılmış ve Abdulkadir Baharçipek, "Malatya'da Yerel Siyasetin Dönüşümü Üzerinde Hamit Fendoğlu'nun (Hamido) Etkisi", *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 11/1 (2020): 10-21.

- 1979-1980 arası dönemde İbrahim Fendoğlu seçilmiştir. Hamit Fendoğlu'nun kardeşidir. 1948-1952 arası dönemde Beşiktaş'ta futbol oynamıştır. Daha sonra 1979'da bağımsız olarak belediye başkanlığını kazanmıştır. Görevi 1980 darbesi ile son bulmuştur.
- 1982- 1984 arası dönemde Mehmet Kırçuval, ikinci kez Malatya belediye başkanı olarak seçilmiştir.
- 1984-1989 arası dönemde görev yapan E. Seyhan Semercioğlu'dur. ANAP'tan belediye başkanı olarak seçilmiştir. Yakın bir tarihte 2020'de corono virüsü nedeniyle vefat etmiştir.
- 1989-1999 arası dönemde A. Münir Erkal görev yapmıştır. 1989-1994 arası birinci döneminde ANAP'tan belediye başkanı seçilmiştir. 1994-1999 arası ikinci döneminde RP'den belediye başkanı seçilmiştir. 2002 genel seçimlerinde AKP Malatya milletvekili seçilmiştir.
- 1999-2004 arası dönemde M. Yaşar Çerçi, MHP'den Malatya belediye başkanı seçilmiştir.¹⁷¹

2.1.2.3. 2000 Yılından Günümüze Yerel Seçimler

Bu başlık altında öncelikle 2000 sonrası Türkiye yerel seçimleri hakkında genel bir açıklama yapılacak ardından da Malatya ili özelinde yerel seçimler sonucu seçilen belediye başkanları hakkında bilgi verilecektir.

2004 yerel seçimleri öncesi Sakarya'nın büyükşehir yapılması ile toplam büyükşehir sayısı 16'ya çıkarılmıştır. Bu yerel seçim sonuçları ile büyükşehir belediyelerini kazanan partiler ve kazandıkları büyükşehir belediye sayıları; AKP 12, CHP 2, SHP ve DSP 1'dir. Kazanılan il belediye sayıları ise; AKP 47, CHP 6, MHP 4, DSP 2, SHP 4, DYP 1 ve SP 1'dir. 2004 yerel seçimleri sonrası 10.07.2004 tarihli 5216 sayılı kanun ile büyükşehir ile ilgili yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu kanun ile büyükşehir olma şartları daha da belirginleşmiştir. Ayrıca ilçe belediyelerinden ayrı olarak ilk kademe belediyeleri ortaya konulmuş.¹⁷² Bu kanun büyükşehir belediyeleri ile ilgili birçok temel düzenlemeyi de içermektedir.

¹⁷¹ "Cumhuriyetin Belediye Başkanları".

¹⁷² T.C Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, "5216 sayılı 10.07.2004 tarihli Büyükşehir Belediye Kanunu", (Erişim Tarihi 17.03.2023), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5216.pdf>.

2009 yerel seçimlerinde büyükşehir sayısında bir değişiklik olmamıştır. Bu yerel seçim sonuçları ile AKP 10, CHP 3, MHP 1, DTP 1, DSP 1 büyükşehir belediyesi kazanmıştır. Yine bu seçimlerde toplam il belediyesinin 38'ini AKP, 10'unu CHP, 9'unu MHP, 7'sini DTP, 1'ini DSP kazanmıştır.¹⁷³ AKP kazandığı hem büyükşehir belediyesi sayısını hem de il belediyesi sayısını bu yerel seçimlerde düşürmüştür.

2014 yerel seçimleri öncesi büyükşehir kanunu ile ilgili düzenlemeler yapılmış. Bu düzenleme 12.11.2012 tarihli 6360 sayılı kanundur. Bu kanun büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyesi kurulması ve bu iki belediye türünün sınırlarının belirlenmesi için düzenlenmiştir.¹⁷⁴ 2014 yerel seçimleri öncesi büyükşehir sayısı 16'dan 30'a çıkarılmış. Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Kahramanmaraş, Malatya, Manisa, Mardin, Muğla, Ordu, Şanlıurfa, Tekirdağ, Trabzon, Van belediyeleri büyükşehir belediyesi yapılmıştır. Bu 30 büyükşehirden AKP 18, CHP 6, MHP 3, BDP 2 ve bağımsız aday 1 büyükşehir belediyesi kazanmıştır. 1.351 ilçe belediyelerinden AKP 800, CHP 226, MHP 166, BDP 97, SP 27, DP 14, BBP 6, DSP 5, LDP 1, Millet 1, ÖDP 1, HAK-PAR 1, TKP 1 ve bağımsızlar 5 belediye kazanmıştır.¹⁷⁵ Bu yerel seçimler sonucu ile ilk kez bir bağımsız aday -Ahmet Türk- bir büyükşehirde belediyesinde -Mardin büyükşehir belediyesinde- başkanlık kazanmıştır.

2019 yerel seçimleri 31 Mart'ta yapılmıştır. Ancak İstanbul'da seçimlerin yenilenmesine karar verilmiş ve sadece bu il için 2 Haziran'da seçimler tekrar yapılmıştır. İstanbul büyükşehir belediye başkanlığı için başa baş giden Ekrem İmamoğlu ve Binali Yıldırım'dan kazanan Ekrem İmamoğlu olmuştur. 2019 yerel seçimlerinde büyükşehir sayısında bir değişiklik olmamış. 30 büyükşehir belediyesinin 15'ini AKP, 1'ini MHP, 11'ini CHP ve 3'ünü HDP kazanmıştır. Türkiye geneli belediye başkanlığı için oy yüzde oranlarına bakarsak %51,64(AKP %44,33+MHP %7,31) cumhur ittifakı, %37,57(CHP %30,12+İP %7,45) millet ittifakı, %4,24 HDP, %6,55 diğer partiler oy almıştır.¹⁷⁶ Bu seçimlerde Türkiye tarihinde ilk kez bir il belediyesini komünist bir parti kazanmıştır. Tunceli belediyesini TKP kazanmıştır.

¹⁷³ Turan, *Türkiye'de Yerel Seçimler*, 205-220.

¹⁷⁴ Resmi Gazete, 12 Kasım 2012 Tarihli "6360 sayılı Kanun Hükmünde Kararname", Sayı: 29377, (Erişim Tarihi 26.03.2023), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/06/20150605-16.htm>.

¹⁷⁵ "1963-2004 Yılları Arasında Yapılan Yerel Yönetimler Seçim Sonuçları (Üye Sayıları – Oy Oranları)".

¹⁷⁶ Yüksek Seçim Kurulu, "31 Mart 2019 Mahalli İdareler Genel Seçimi Kesin Sonuçları", (Erişim Tarihi 20.04.2023), <https://www.ysk.gov.tr/tr/31-mart-2019-mahalli-i-CC%87dareler-secimi/77916>.

2000 sonrası Türkiye geneli yerel seçimleri ile ilgili bilgilendirmeden sonra şimdide 2000 sonrası Malatya belediye başkanları hakkında bilgilendirme yapılacaktır. 2000 sonrası Malatya belediye başkanları sırasıyla; H. Cemal Akın, Ahmet Çakır, Hacı Uğur Polat ve Selahattin Gürkan'dır.¹⁷⁷

- 2004-2009 arası dönemde H. Cemal Akın seçilmiştir. 1999'da DP genel başkan yardımcısı olmuştur. 2004'de AKP'den Malatya belediye başkanı olarak görev almıştır. Ayrıca 2011 genel seçimlerinde AKP'den milletvekili olarak seçilmiştir.
- 2009-2018 arası dönemde görev yapan Ahmet Çakır'dır. Malatya'nın büyükşehir olduktan sonraki ilk başkanıdır. Büyükşehir belediye başkanlığının birinci dönemi 2009-2014 yılları arasında yapmıştır. İkinci dönemini ise 2014-2018 yılları arasında yapmıştır. 2018'de milletvekili adaylığı için belediye başkanlığı görevinden istifa etmiştir. 2018'de Malatya AKP milletvekili olarak seçilmiştir.
- 2018-2019 arası dönemde Hacı Uğur Polat göreve getirilmiştir. Ahmet Çakır'ın istifası sonrası büyükşehir belediye meclisi tarafından seçilmiştir.
- 2019-2024 arası dönem (günümüz) Selahattin Gürkan seçilmiştir. Malatya'nın Battalgazi ilçesinde yıllarca belediye başkanlığı yapmıştır. 2019'da AKP'den büyükşehir belediye başkanı seçilmiştir. Şu an güncel Malatya büyükşehir belediye başkanıdır. Görev süresi 2024'de bitecektir.¹⁷⁸

¹⁷⁷ "Eski Belediye Başkanları".

¹⁷⁸ "Cumhuriyetin Belediye Başkanları".

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MALATYA SEÇMEN DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

3.1. Araştırma Konusu

Araştırmanın temel konusu seçmen davranışlarıdır. Çalışmanın araştırma konusu, Malatya ilindeki seçmen davranışları üzerinde etkili olan faktörlerin genel ve yerel seçim farkına göre bir ayrımın yapılarak belirlenmesidir. Malatya ilindeki seçmenlerin oy verme davranışında bulunurken hangi seçmen davranışlarını etkileyen faktörleri göz önünde bulundurdıklarının belirlenmesidir.

3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma ile Türkiye’de seçmen davranışları üzerine az sayıda yapılan çalışmalara katkı sağlamak ilk amaçtır. Ayrıca bu çalışma ile amaçlanan Malatyalı seçmenlerin yerel ve genel seçimlerde farklı faktörlerden etkilenecek oy tercihlerinde bulundukları ortaya konulmaya çalışılacaktır. Malatyalı seçmenlerin genel ve yerel seçimlerde hangi faktörlerden daha çok etkilendikleri ve Malatyalı seçmenlerin demografik özellikleri ile bazı bilgilere ulaşmak alt amaçlar olarak belirlenmiştir.

Araştırma problemi; Malatyalı seçmen, genel seçimlerde oy kullanırken hangi faktör veya faktörlerden etkilenecek tercihlerini yaparlar. Yine Malatyalı seçmen, yerel seçimlerde oy kullanırken hangi faktör veya faktörlerden etkilenecek tercihlerini yaparlar.

Seçmen davranışları, seçim dönemlerinde belirlenir. Ülkemizde iki tür seçim tanımlanır. Bunlardan ilki milletvekilliği seçimi olarak da bilinen genel seçimlerdir. İkincisi ise İl Büyükşehir belediye başkanı, il meclisi gibi alanların seçildiği yerel seçimlerdir. Genel seçimlerde seçmenler tarafından seçilen milletvekillerin ve yerel seçimlerde seçmenler tarafından seçilen belediye başkanlarının seçilme nedenlerinin

açıklanmasında seçmen davranışlarını etkileyen faktörlere bakılır. Bu çalışma ile Malatya seçmenin genel ve yerel seçimde oy davranışında bulunurken nelerden etkilendikleri açıklanacaktır.

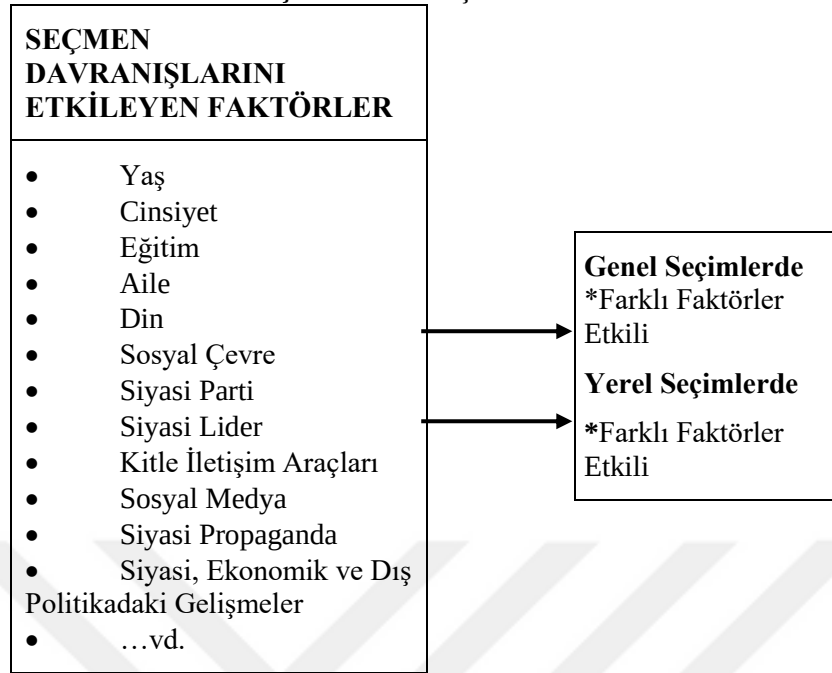
Seçmen davranışlarının açıklanmasında yapılacak alan araştırmasının Malatya ilinde yapılması diğer alan araştırmalarından farklılık göstermektedir. Ayrıca belirlenen farklı varsayımlar ile önceki çalışmalardan farklılık göstermektedir. Ayrıca Malatya seçmenleri üzerinde etkili olan faktörlerin araştırma sonucu ile keşfedilmesi bir bilimsel araştırma niteliği kazandırdığı söylenebilir.

Araştırmanın, Malatya ili olarak seçilmesinin birkaç nedeni vardır. Öncelikle diğer illerde olduğu gibi Malatya ilinde de farklı etnik, mezhep grupları bulunmaktadır. Ayrıca Malatya ilinden iki önemli cumhurbaşkanı ve Türk siyasal hayatına önemli şahsiyetler kazandırmıştır. Yani demek istenilen diğer bir neden olarak son derece siyasetle alakalı bir seçmen olduğu düşünülmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisine, 2018 genel seçimlerde 6 milletvekili çıkarmaktadır. Bu milletvekillerinin dördü AKP'den, biri CHP'den ve biri MHP'den çıkmıştır. 2019 Yerel seçimlerde ilçe belediye başkanlığı için eski belediye başkanlarının ittifak partilerince aday gösterilmediler. Bunun sonucu eski belediye başkanları farklı partiden ve bağımsız olarak aday çıkmaları sonucu seçilmişlerdir. Bir diğer neden olarak son seçimlerdeki bu durumun ortaya konulması için Malatya seçmen davranışlarının incelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

3.3. Araştırma Modeli

Araştırma modelimiz araştırmanın nasıl yapılması gerektiğini göstermektedir. Bu kapsamda araştırmamız iki değişken üzerine kurulmuştur. İlki seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerin seçmenler üzerindeki etkisinin olup olmadığıdır. İkincisi seçmen davranışlarının seçmenler üzerindeki etkisinin genel ve yerel seçimlerde farklı olup olmadığıdır.

Şekil 3.1: Araştırmanın Modeli

3.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma için belirlenen hipotezler araştırma modeline ve araştırma amacına uygun olarak Malatya seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerin tespit edilmesi üzerine kurulmuştur.

H₁: Seçmenlerin yaşları ile siyasi parti üyelikleri konusundaki siyasal katılımları göre farklılık göstermektedir.

H₂: Seçmenlerin siyasi parti üyelikleri konusundaki siyasal katılımları seçmenlerin cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

H₃: Seçmenlerin siyasi parti üyelikleri konusundaki siyasal katılımları seçmenlerin eğitim durumlarına göre farklılık göstermektedir.

H₄: Seçmenlerin genel ve yerel seçimlerdeki siyasal tercihleri seçmenlerin yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

H₅: Seçmenlerin cinsiyetleri ile genel ve yerel seçimlerdeki siyasal tercihleri istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

H₆: Seçmenlerin genel ve yerel seçimlerdeki parti seçimleri ile kendilerinin ait olduğu ideolojik kavramları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır.

H₇: Malatya seçmenini genel seçimlerde medya, parti, parti lideri ve parti liderinin konuşmaları etkisi diğer faktörlerden daha çoktur.

H₈: Malatya seçmenini genel seçimlerde ekonomik gelişmelerin ve dış politikadaki gelişmelerin etkisi çoktur.

H₉: Malatya seçmenini yerel seçimlerde; adayın kişiliği, adayın tecrübeleri, eski hizmet, proje ve yatırımlarının etkisi diğer faktörlerden daha etkilidir.

3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Ön Kabulleri

Araştırmamızda genel olarak seçmen davranışlarını etkileyen faktörler incelenecektir. Ancak konu sınırlaması olarak araştırmamızda belirlenen hipotezler çerçevesinde genel ve yerel seçimlerdeki medya, parti, parti lideri, parti liderinin konuşmaları, ekonomik ve dış politikadaki gelişmeler, adayın kişiliğinin, tecrübelerinin ve eski hizmet, proje ve yatırımlarının seçmenler üzerindeki etkisi incelenecektir. Ayrıca konu ve bölgesel olarak araştırma Malatya ili seçmenleri ile sınırlandırılmıştır. Başlangıcından sonuna kadar bu çalışma 6-8 aylık bir süre içerisinde tamamlanmak üzere sınırlandırılmıştır.

Anket çalışmamız katılımcılar tarafından cevaplanırken çalışmanın sadece bir bilimsel çalışma için yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca bilgilerinin gizliliği konusunda hiçbir kaygılarının olmaması için isim ve soy isimlerinin yazılmayacağı söylenmiştir. Ayrıca Anket verilerinin hiç kimseyle paylaşılmayacağı araştırmacı tarafından her katılımcıya bilgilendirme yapılmıştır. Bu doğrultuda anket çalışmamıza katılan tüm katılımcıların doğru cevaplar verdiği kabul edilmiştir.

3.6. Araştırma Yöntemi

Araştırmamız hem açıklayıcı, betimleyici hem de keşfedici bir araştırma türüdür. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma için öncelikle kavramsal ve kuramsal çerçevenin daha iyi açıklanması için arşiv-doküman taraması yapılmıştır. Daha sonra Malatya’da belirlenen örneklem sayısına anket yapılmıştır. Anket birincil veri toplama tekniğiyle yapılmıştır. Yani araştırmacı tarafından bizzat yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Daha sonra anket verileri Spss 22 programına elektronik ortama girilmiştir. Yine anketin değerlendirilmesi ve yorumlanması için veri analizleri Spss programı ile yapılmıştır.

3.6.1. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması

Ölçeğin güvenirliliğini ve iç tutarlılığını hesaplayan Cronbach's Alpha testi yapılmıştır. Bu teste göre genel seçimler ile ilgili sorularda Alpha değeri 0,812 ve yerel seçimler ile ilgili sorularda Alpha değeri 0,805 çıkmıştır. Bu değer bize ölçeğin güvenilirliğinin kabul edilebilirlik seviyesinin üstünde ve güvenilir olduğunu belirtir. Cronbach's Alpha değeri “0” ile “1” arasında değişmektedir”¹⁷⁹ . 0,5 ve 0,9 arası o çalışmanın güvenilir olduğunu gösterir.

Tablo 3. 1: Araştırmanın Cronbach Alpha Değeri

Cronbach Alpha Değeri	
Güvenirlilik ve İç Tutarlılık Değeri	
Genel Seçimler	0,812
Yerel Seçimler	0,805

3.6.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Örneklem grubunun belirlenmesi için Yüksek Seçim Kurulunun internet sitesinde son yapılan seçimde (31 Mart 2019) Malatya merkez ilçeleri olan Battalgazi ve Yeşilyurt'a kayıtlı seçmen sayılarına bakılmıştır. Bu sayı Battalgazi merkez ilçesine kayıtlı seçmen sayısı 200.445; Yeşilyurt merkez ilçesine kayıtlı seçmen sayısı 208.015 olarak alınmıştır. Toplam sayı olarak 408.450 merkez ilçelere kayıtlı seçmen sayısı elde edilmiştir.¹⁸⁰ Yani araştırma evreni, Malatyalı Battalgazi ve Yeşilyurt merkez ilçelerinde kayıtlı 408.450 seçmen belirlenmiştir. Bunun sonucu olarak araştırma evreninden %95 güvenirlilik ve %5 hata payı ile örneklem grubu olarak 384 seçmen belirlenmiştir.¹⁸¹ Ancak bu sayı bir alt sınır olarak belirlenmiştir. Seçilen bu örneklemdeki seçmene önceden hazırlanan sorular ile anket uygulanır.

3.6.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Malatya seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi için araştırmacı tarafından ölçek geliştirilmiştir. Öncelikle çalışma için yerli kaynaklara daha sonra yabancı kaynaklara bakılarak çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi oluşturulmuş

¹⁷⁹ Metin Kozak, *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayım Teknikleri* (Ankara: Detay Yayıncılık, 2018), 132.

¹⁸⁰ “YSK Sandık Sonuçları”, (Erişim Tarihi 15.11.2021), <https://sonuc.ysk.gov.tr/sorgu> .

¹⁸¹ Kozak, *Bilimsel Araştırma*, 103.

ve incelenmiştir. Bu oluşturulan kavramsal çerçeve temel alınarak EK-1 de bulunan anket soruları hazırlanmıştır.

3.6.4. Anketin Uygulanması ve Verilerin Toplanması

Anket genel anlamda üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde anketi dolduran kişi hakkında demografik sorular yer alır. İkinci bölümde anketi dolduran seçmenin genel seçimlerde etkilendiği faktörlerin belirlenmesi için araştırmacı tarafından hazırlanan sorular bulunur. Bu soruların cevaplanmasında Beşli Likert Ölçeği kullanılmıştır (Kesinlikle katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum). Üçüncü bölümde bu defa anketi dolduran seçmenin yerel seçimlerde etkilendiği faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Yine bu bölümde ikinci bölümde olduğu gibi Beşli Likert Ölçeği kullanılmıştır. Anket 23.12.2021 ve 18.04.2022 tarihleri arasında araştırmacı tarafından yüz yüze yapılmıştır. Araştırmacı anket çalışmasını Malatya merkezde mahallelerin eğitim, gelir durumu gibi özellikleri göz önünde bulundurarak yapmıştır.

3.6.5. Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Yöntemler

Araştırma için toplanan anket verilerinin analizi için birçok istatistiksel yöntemden faydalanılmıştır. Kullanılan istatistiksel yöntemler şunlardır; Cronbach Alpha testi, aritmetik ortalama, frekans ve yüzde hesaplama, ki-kare testi, ANOVA'dır.

3.7. Verilerin Analizi

Çalışmada Malatyalı seçmenlerin genel ve yerel seçimlerde etkilendikleri farklı faktörler analiz edilmeye çalışılacaktır. Çalışmada Frekans dağılımı analiz yöntemi ile seçmenlerin demografik özelliklerine göre dağılımı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Seçmenleri etkileyen faktörlerin belirlenmesi için seçmenlerin anket sorularına verdikleri cevaplar toplanarak aritmetik ortalamaları, frekansları ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Bu yolla seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerin seçmen üzerinde ne derece etkili olduğu ortaya konulmaya çalışılacaktır.

3.7.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Bilgiler

Bu bölümde Malatya seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerin ortaya konması için yapılan anket çalışmamızın ilk kısmı olan katılımcılar hakkındaki demografik özellikler belirtilecektir.

3.7.1.1. Yaş

Ankete katılan katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı dengeli görülmektedir. Anketimize katılan katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde en yüksek katılım %19,5 ile 25-31 yaş arasındır. Bu yaş grubunu %16,4 ile 18-24 yaş grubu, %14,8 ile 46-52 yaş grubu ve %14,6 ile 32-38 yaş grubu takip etmektedir. En düşük katılım yüzdesi ise %5,7 ile 65 yaş üstüdür. Bu yaş grubunu ise %8,1 ile 58-64 yaş grubu, %9,9 ile 53-57 yaş grubu ve %10,9 ile 39-45 yaş grubu takip etmektedir.

Tablo 3. 2: Katılımcıların Yaş Dağılımı

Yaş Grupları	Frekans	Yüzde
18-24	63	16,4
25-31	75	19,5
32-38	56	14,6
39-45	42	10,9
46-52	57	14,8
53-57	38	9,9
58-64	31	8,1
65+	22	5,7
Toplam	384	100,0

3.7.1.2. Cinsiyet

Çalışmaya katılan katılımcıların cinsiyet dağılımları da dengelidir. Uygulanan ankete katılan Malatya seçmenlerinin 179'u (%46,6'sı) kadın, 205'i (%53,4'ü) erkektir. Anketin yapıldığı tarihlerde TÜİK'in yayınladığı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre ise Malatya ilinin toplam nüfusunun(812.580) %50,11'i kadın, %49.89'u erkektir.¹⁸² Anket verileri ile TÜİK verileri arasındaki farkın nedeninin kadınların anket çalışmasına katılmada isteksiz davrandıkları belirtilebilir.

Tablo 3. 3: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	179	46,6
Erkek	205	53,4
Toplam	384	100,0

¹⁸² TÜİK, “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları”, (Erişim Tarihi 15.03.2022), <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuc-lari-2021-45500>.

3.7.1.3. Medeni Durum

Malatya seçmenleri üzerine yapılan anket araştırmamıza katılan 384 katılımcının %65,4'ü evli, %34,6'sı bekârdır.

Tablo 3. 4: Katılımcıların Medeni Durum Dağılımı

Medeni Durum	Frekans	Yüzde
Evli	251	65,4
Bekâr	133	34,6
Toplam	384	100,0

3.7.1.4. Eğitim

Katılımcıların %1,3'lük kesimi okuryazar değilken %2,6'sı okuryazardır. Katılımcıların yaklaşık yarısını lise ve lisans mezunu oluştururken yaklaşık diğer yarısını ise ilkokul, ortaokul, ön lisans, yüksek lisans ve doktora mezunları oluşturur. Katılımcıların Tablo 5'de de takip edileceği gibi sırasıyla %13,3'ü ilkokul, %13,0'ı ortaokul, %34,6'sı lise, %6,0'sı ön lisans, %22,4'ü lisans, %5,5'i yüksek lisans ve son olarak %1,3'ü doktora mezunudur. TÜİK verilerine bakacak olursak, anket sonuçlarına benzer olarak Malatya nüfusunun en fazla %39,3 ile ilkokul, %21,0 ile lise mezunu oldukları görülmektedir.¹⁸³

Tablo 3. 5: Katılımcıların Eğitim Durumlarının Dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
Okuryazar değil	5	1,3
Okuryazar	10	2,6
İlkokul mezunu	51	13,3
Ortaokul mezunu	50	13,0
Lise mezunu	133	34,6
Ön lisans mezunu	23	6,0
Lisans mezunu	86	22,4
Lisansüstü mezunu	21	5,5
Doktora mezunu	5	1,3
Toplam	384	100,0

¹⁸³ TÜİK, "İllere göre Bitirilen Eğitim Durumu 15+yaş", (Erişim Tarihi 15.03.2022), <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105>.

3.7.1.5. Meslek

Katılımcıların meslek dağılımlarına genel olarak baktığımızda çalışanların toplam yaklaşık %60, çalışmayanların (işsiz, öğrenci, emekli, ev hanımı) ise %40'dır. Katılımcıların % 13,3'lük en yüksek oranını kamu görevlisi, memurlar; en düşük oranlarını %0,3 lük yükseköğretim elemanı ve %0,8'lik sanayici oluşturmaktadır.

%10'nun üzerinde olan katılımcıların; %12,0 ile öğrenci, %10,9 ile ev hanımı, %10,7 ile özelde çalışan, %10,4 ile işsiz ve %10,2 ile özelde işçidir. Katılımcıların %3,6'sı özelde yöneticiyken %1,3'ü ise kamuda yöneticidir. Ayrıca katılımcıların %6,5'i esnaf, %6,3'ü emekli, %5,5'i çiftçi, %2,3'ü serbest meslek ve %3,9'u kamuda işçidir. Katılımcıların %2,1 i ise mesleğini diğer olarak belirtmiştir.

Tablo 3. 6: Katılımcıların Meslek Dağılımı

Meslek	Frekans	Yüzde
Kamu görevlisi, memur	51	13,3
Özelde çalışan	41	10,7
Kamuda yönetici	5	1,3
Özelde yönetici	14	3,6
Esnaf	25	6,5
Sanayici	3	,8
Kamuda işçi	15	3,9
Özelde işçi	39	10,2
Ev hanımı	42	10,9
Serbest meslek	9	2,3
Yükseköğretim elemanı	1	,3
Emekli	24	6,3
Çiftçi	21	5,5
Öğrenci	46	12,0
İşsiz	40	10,4
Diğer	8	2,1
Toplam	384	100,0

3.7.1.6. İdeolojik Tanımlama

Anket çalışmasına katılan katılımcıların “Kendinizi hangi ideolojik kavrama dâhil edersiniz?” sorusuna verdiği cevaplar Tablo 7’de gösterilmiştir. Burada katılımcıların en yüksek olarak %37,5’lik bir oranda cevap vermek istemediklerini görmekteyiz. Bunun nedeni olarak kanımca, bilgilerin gizliliği konusunda çokça bilgilendirme yapılmasına rağmen katılımcıların hala siyasi olarak bir endişe ve kaygı içinde oldukları düşünülmektedir.

En yüksek oranlardaki katılımcılar kendilerini sırasıyla %12,0'ı muhafazakâr demokrat, %9,6'sı İslamcı, %8,6'sı Atatürkçü, % 8,1 milliyetçi, %7,0'ı sağcı ve %6,5'i demokrat olarak belirtmiştir. En düşük oranlardaki katılımcılar ise kendilerini %0,5'i sosyalist Marksist, %0,8'i sosyalist, %1,0'ı sosyal demokrat, %1,3'ü solcu, %2,1 'i laik ve %4,2'si muhafazakâr olarak belirtmişlerdir. %0,8'lik kesim ise kendilerini diğer olarak belirtmiştir.

Tablo 3. 7: Katılımcıların İdeolojik Dağılımları

	Frekans	Yüzde
Atatürkçü	33	8,6
Laik	8	2,1
Milliyetçi	31	8,1
Sağcı	27	7,0
Solcu	5	1,3
Demokrat	25	6,5
Sosyal Demokrat	4	1,0
Muhafazakâr Demokrat	46	12,0
Muhafazakâr	16	4,2
Sosyalist	3	,8
İslamcı	37	9,6
Sosyalist Marksist	2	,5
Diğer	3	,8
Cevap Vermek İstemiyorum	144	37,5
Toplam	384	100,0

3.7.1.7. Siyasi Parti Üyeliği

Ankete katılan katılımcılara yöneltilen ‘bir siyasi partiye üyeliğiniz var mı?’ sorusuna %8,6 oranında ‘evet’ ; %91,4 oranında ‘hayır’ ifadesini kullandıkları görülmektedir. Burada ankete katılan seçmenlerin siyasi partilere üye olmama tercihlerinin, geçmişten gelen siyasi kültürlerinden kaynaklı bir endişe ve kaygının olduğu düşünülmektedir. Güncel olarak Yargıtay tarafından her yılın ocak ayının ilk haftasında yayımlanan Türkiye geneli siyasi parti üyeliği verilerine göre 14 milyon 777 bin 588 kişinin siyasi partiye üyeliği olduğu belirtilir.¹⁸⁴ Bu sayı toplam nüfusumuzun %17,4'üne denk gelmektedir. Toplam nüfusun geri kalanı yani %82,6'sının siyasi parti üyeliği bulunmamaktadır. Bu ülke geneli oranları ile sadece Malatya ili için yapılan

¹⁸⁴ Yargıtay, “Siyasi Parti Genel Bilgileri”, (Erişim Tarihi 12.02.2022), <https://www.yargitaycb.gov.tr/kategori/109/siyasi-parti-genel-bilgileri>.

anket çalışması oranları arasında çok bir fark olmadığı, yakın değerler olduğu görülmektedir.

Tablo 3. 8: Katılımcıların Siyasi Parti Üyeliklerinin Dağılımı

	Siyasi Parti Üyeliği	
	Frekans	Yüzde
Evet	33	8,6
Hayır	351	91,4
Toplam	384	100,0

3.7.2. Ki-Kare Testi

Seçmenlerin siyasi tercihleri ile demografik özellikler arasındaki ilişkilerin, farklılıkların ortaya çıkarılması için Ki-Kare testi uygulanarak açıklanmaya çalışılacaktır. Ki-kare testi, iki kategorik değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için kullanılır.¹⁸⁵ Chi Squared Testi olarak da adlandırılır.

3.7.2.1. Katılımcıların Yaş Gruplarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Ankete katılan seçmenlerin yaş grupları ile cinsiyetlerinin dağılımı çapraz tablo ile aşağıda Tablo 3.9’da gösterilmiştir. Bu tabloya göre kadınların en yoğun olduğu yaş grubu 25-31 yaş grubu; en az olduğu yaş grubu 58-64 ve 65 ve üstü yaş grubudur. Erkeklerin en yoğun olduğu yaş grubu 46-52 yaş grubu; en az olduğu yaş grubu 65 ve üstü yaş grubudur.

Tablo 3. 9: Seçmenlerin Yaş Gruplarının Cinsiyete Göre Dağılımı

	Cinsiyet		Toplam
	Kadın	Erkek	
Yaş	18-24	26	63
	25-31	32	75
	32-38	33	56
	39-45	24	42
	46-52	38	57
	53-57	21	38
	58-64	20	31
	65+	11	22
	Toplam	179	384

¹⁸⁵ Selim Kılıç, “İstatistiksel İfadeyle”, *Journal of Mood Disorders*, 6/3 (2016): 180-2.
https://www.researchgate.net/profile/Selim-Kilic/publication/306085782_Chi-square_Test/links/601eade04585158939891334/Chi-square-Test.pdf.

3.7.2.2. Katılımcıların İdeolojik Tanımlamaları ile Yaş Grupları Arasındaki Dağılım

Katılımcıların kendilerini tanımladıkları ideolojik kavramları ile yaş grupları arasındaki ilişkisel dağılımı aşağıdaki Tablo 3.10'da gösterilmiştir. Genel olarak baktığımızda çoğunluğun cevap vermek istemediği görülmüştür. Cevap vermek istemeyenlerin yoğun olduğu yaş grubu 25-31 yaş grubudur. Bu yaş grubunu 18-24 yaş grubu ve 32-38 yaş grubu takip etmektedir. İdeolojik tanımlamada seçmenlerin en yoğun olduğu ideolojiler; birinci sırada Muhafazakâr Demokrat, ikinci sırada İslamcı, üçüncü sırada Atatürkçü, dördüncü sırada Milliyetçi, beşinci sırada Sağcı, altıncı sırada Demokrat, yedinci sırada Muhafazakâr gelmektedir.

Kendilerini 'Atatürkçü' olarak tanımlayan seçmenlerin %24,2 oranla en yoğun olduğu yaş grubu 18-24 yaş grubudur. En düşük ise %3,0'lık oranla 32-38 yaş grubu ile 65 ve üstü yaş grubudur. İdeolojik tanımlama olarak kendilerini 'Laik' olarak tanımlayan seçmenlerin en yoğun olduğu yaş grubu %37,5 oranla 65 ve üstü yaş grubu iken en düşük olduğu yaş grubu ise %0'lık oranla 25-31 yaş grubu, 46-52 yaş grubu, 53-57 yaş grubu ve 58-64 yaş grubudur.

'Milliyetçi' olarak tanımlama yapan katılımcıların en yoğun olduğu yaş grubu %19,4 oran ile 58-64 yaş grubudur. En düşük ise %3,2'lik oranla 18-24 yaş grubudur. Katılımcılardan kendilerini 'Sağcı' olarak tanımlayanların çoğunlukta olduğu yaş grubu %25,9 oranla 46-52 yaş grubu iken en az olduğu yaş grubu %3,7'lik oranla 39-45 yaş grubu ile 65 ve üstü yaş grubudur. 'Solcu' olarak tanımlayanların yoğun olduğu yaş grubu 25-31 yaş grubudur. En düşük olduğu yaş grupları ise 18-24 yaş grubu, 46-52 yaş grubu, 58-64 yaş grubu ve 65 ve üstü yaş grubudur.

Ankete katılan katılımcıların kendilerini 'Demokrat' olarak tanımlayanların en fazla olduğu yaş grubu %20,0'lık oranla 25-31 yaş grubudur. En düşük ise %0'lık oranla 65 ve üstü yaş grubudur. 'Sosyal Demokrat' olarak kendilerini tanımlayan seçmen sayısı 4'dür. Bu seçmenlerin ikisi 25-31 yaş grubunda, biri 18-24 yaş grubunda ve diğeri ise 32-38 yaş grubundadır.

Kendilerini 'Muhafazakâr Demokrat' olarak tanımlayanların sayısı diğer ideolojik tanımlamalardan öndedir. Muhafazakâr demokrat olarak tanımlayanların en yoğun olduğu yaş grubu 53-57 yaş grubudur. En düşük ise %4,3'lük oranla 18-24 yaş

grubudur. ‘Muhafazakâr’ olarak tanımlayan seçmenlerin en yoğun olduğu yaş grubu %43,8’lik oran ile 58-64 yaş grubudur. En düşük olduğu yaş grubu ise %0’lık oranla 46-52 yaş grubu ile 65 ve üstü yaş grubudur. Kendilerini ‘İslamcı’ olarak tanımlayan katılımcıların en yoğun olduğu yaş grupları %16,2’lik oranla 39-45 yaş grubu ve 65 ve üstü yaş grubudur. En düşük yaş grupları ise %8,1’lik oranla 53-57 yaş grubu ve 58-64 yaş grubudur.

Katılımcılardan kendilerini ‘Sosyalist’ olarak tanımlayan seçmen sayısı 3’dür. Sosyalist seçmenlerden biri 18-24 yaş grubunda, biri 25-31 yaş grubunda ve sonuncusu 46-52 yaş grubundadır. ‘Sosyalist Marksist’ olarak kendilerini tanımlayan katılımcı sayısı 2’dir. Bu ideolojik tanımlamada bulunan kişilerin biri 18-24 yaş grubunda, diğeri 25-31 yaş grubundadır. Katılımcılardan ‘Diğer’ seçeneğini seçen seçmenlerden biri 18-24 yaş grubu, biri 25-31 yaş grubu ve bir diğeri 32-39 yaş grubundadır.

Genel bir değerlendirme yapacak olursak, genç ve orta yaştaki seçmenlerin ideolojik tanımlamada daha çok çeşitli ideolojiler seçtiğini; yaşlı seçmenlerin ise ideolojik tanımlamada daha az çeşitli ideolojiler seçtikleri gözlemlenmektedir. Yani demek istenilen Örneğin 18-38 yaş arası seçmenlerin seçtikleri ideolojiler; 58-64 ve 65 üstü seçmenlerin seçtikleri ideolojilerden daha fazla çeşitlilik göstermektedir.

Tablo 3. 10: Katılımcıların İdeolojik Tanımlamaları ile Yaş Grupları Arasındaki Dağılım

		Yaş								Toplam	
		18-24	25-31	32-38	39-45	46-52	53-57	58-64	65+		
İdeolojik kavram	Atatürkçü	N	8	6	1	5	6	4	2	1	33
		%	24,2	18,2	3,0	15,2	18,2	12,1	6,1	3,0	100,0
	Laik	N	2	0	2	1	0	0	0	3	8
		%	25,0	0,0	25,0	12,5	0,0	0,0	0,0	37,5	100,0
	Milliyetçi	N	1	5	5	4	5	3	6	2	31
		%	3,2	16,1	16,1	12,9	16,1	9,7	19,4	6,5	100,0
	Sağcı	N	2	5	5	1	7	2	4	1	27
		%	7,4	18,5	18,5	3,7	25,9	7,4	14,8	3,7	100,0
	Solcu	N	0	2	1	1	0	1	0	0	5
		%	0,0	40,0	20,0	20,0	0,0	20,0	0,0	0,0	100,0
	Demokrat	N	4	5	3	4	4	4	1	0	25
		%	16,0	20,0	12,0	16,0	16,0	16,0	4,0	0,0	100,0
Sosyal Demokrat	N	1	2	1	0	0	0	0	0	4	
	%	25,0	50,0	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	

Tablo 3.10: Katılımcıların İdeolojik Tanımlamaları ile Yaş Grupları Arasındaki Dağılım (Devamı)

		Yaş								Toplam
		18-24	25-31	32-38	39-45	46-52	53-57	58-64	65+	
Muhafazakâr	N	2	4	9	3	7	10	5	6	46
Demokrat	%	4,3	8,7	19,6	6,5	15,2	21,7	10,9	13,0	100,0
Muhafazakâr	N	3	2	2	1	0	1	7	0	16
	%	18,8	12,5	12,5	6,3	0,0	6,3	43,8	0,0	100,0
Sosyalist	N	1	1	0	0	1	0	0	0	3
	%	33,3	33,3	0,0	0,0	33,3	0,0	0,0	0,0	100,0
İslamcı	N	5	4	5	6	5	3	3	6	37
	%	13,5	10,8	13,5	16,2	13,5	8,1	8,1	16,2	100,0
Sosyalist	N	1	1	0	0	0	0	0	0	2
Marksist	%	50,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Diğer	N	1	1	1	0	0	0	0	0	3
	%	33,3	33,3	33,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Cevap vermek istemiyorum	N	32	37	21	16	22	10	3	3	144
	%	22,2	25,7	14,6	11,1	15,3	6,9	2,1	2,1	100,0
Toplam	N	63	75	56	42	57	38	31	22	384
	%	16,4	19,5	14,6	10,9	14,8	9,9	8,1	5,7	100,0

3.7.2.3. Katılımcıların Yaş Grupları ile Siyasi Parti Üyelikleri Arasındaki Dağılım

Katılımcıların yaş grupları ile katılımcıların siyasi parti üyelikleri olup olmadığı arasındaki dağılım aşağıda Tablo 3.11’de gösterilmiştir. Genel olarak baktığımızda katılımcıların büyük çoğunluğu siyasi partiye üye olmadıklarını belirtmiştir. Siyasi partiye üye olmadıklarını belirtenlerin en fazla olduğu yaş grubu 25-31 yaş grubudur. Siyasi parti üyeliklerinin olduğunu belirtenlerin en fazla olduğu 58-64 yaş grubudur. Siyasi parti üyeliklerinin olduğunu belirtenlerin en az olduğu sırasıyla 25-31 ve 18-24 yaş gruplarıdır.

Bütün yaş gruplarının siyasi parti üyelikleri durumuna bakacak olursak; ‘18-24’ yaş grubunun yaklaşık %97’si siyasi partiye üye olmadıklarını belirtmişlerdir. ‘25-31’ yaş grubunun yaklaşık %97’si siyasi parti üyesi olmadığını belirtmiştir. ‘32-38’ yaş grubunun yaklaşık %95’i siyasi parti üyelikleri olmadığını belirtmişlerdir. ‘39-45’ yaş grubunun yaklaşık %93’ü siyasi partiye üye olmadıklarını belirtmiştir. ‘46-52’ yaş grubunun yaklaşık %81’i siyasi parti üyelikleri olmadığını belirtmiştir.

'53-57' yaş grubunun yaklaşık %92'si siyasi partiye üye olmadıklarını belirtmiştir. '58-64' yaş grubunun yaklaşık %77'si siyasi parti üyeliklerinin olmadığını belirtmiştir. '65 ve üstü' yaş grubunun yaklaşık %91'i siyasi partiye üye olmadıklarını belirtmiştir.

Bu veriler ile 18 yaşından 53 yaşına doğru çıktıkça seçmenlerin siyasi partilere üye olmama yüzdelğinde bir düşüşün olduğu, 53 yaş ile 58 yaş arasında yüzdesinin tekrar yükseldiği, 58 yaş ile 65 yaş arasında yüzdesinin tekrar düştüğü, 65 ve üstü yaşlarda tekrar yüzdenin yükseldiği sonucu çıkarılabilir. Bunun nedenleri olarak; Bunun nedeni olarak 18 yaşından 25'li yaşlara kadar seçmenlerin üniversite sınavına hazırlık, üniversite okuma, üniversite bitirme gibi durumlarından ötürü böyle bir üyeliğe zaman bulamadıkları düşünülmektedir. Ayrıca 30'lu yaşlardan sonra ise okul bittikten tekrar kamuda atanma için sınavlara hazırlanma, özelde iş bulmak için becerilerini arttıracak yabancı dil gibi kurslara gitme durumlarından ötürü yine böyle bir üyeliğe zaman bulamadıkları düşünülmektedir. 53-58 yaş arası üyelikteki artışın bu yaştaki kişilerin emekli oldukları düşünülürse siyasi parti üyeliği için oldukça fazla zamanları oldukları düşünülmektedir. 65 yaş üstü kişilerin ise yine siyasi parti üyeliği için oldukça çok zamana sahip oldukları düşünülmektedir.

Tablo 3. 11: Katılımcıların Yaş Grupları ile Siyasi Parti Üyelikleri Arasındaki Dağılımı

		Siyasi parti üyeliği		Toplam
		Evet	Hayır	
YAŞ	18-24	N	2	61
		%	3,2	96,8
	25-31	N	2	73
		%	2,7	97,3
	32-38	N	3	53
		%	5,4	94,6
	39-45	N	3	39
		%	7,1	92,9
	46-52	N	11	46
		%	19,3	80,7
	53-57	N	3	35
		%	7,9	92,1
	58-64	N	7	24
		%	22,6	77,4
	65+	N	2	20
		%	9,1	90,9
	Toplam	N	33	351
		%	8,6	91,4

3.7.2.4. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Siyasi Parti Üyelikleri Arasındaki Dağılımı

Ankete katılan katılımcıların siyasi parti üyelikleri ve cinsiyetlerinin dağılımına ilişkin bilgiler aşağıdaki Tablo 3.12’de gösterilmiştir. Kadın katılımcıların yaklaşık %6’sı siyasi parti üyeliklerinin olduğunu; yaklaşık %94’ünün ise siyasi partiye üye olmadıklarını belirtmiştir. Erkek katılımcıların ise yaklaşık %11’i siyasi parti üyeliklerinin olduğunu; yaklaşık %89’u ise siyasi partiye üye olmadıklarını belirtmiştir.

Bu verilere bakarak erkeklerin siyasi partilere kadınlardan daha fazla üye oldukları sonucu çıkarılabilir. Bunun nedeni olarak yukarıda birinci bölümde de bahsedilen toplumsal cinsiyet sonucu kadınlara dayatılan ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgili görevlerin olması söylenebilir.

Tablo 3. 12: Katılımcıların Cinsiyetleri ile Siyasi Parti Üyelikleri Arasındaki Dağılımı

			Siyasi parti üyeliği		Toplam
			Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kadın	N	11	168	179
		%	6,1	93,9	100,0
	Erkek	N	22	183	205
		%	10,7	89,3	100,0
Toplam			N	33	384
			%	8,6	100,0

3.7.2.5. Katılımcıların Siyasi Parti Üyelikleri ile Eğitim Durumları Arasındaki Dağılım

Katılımcıların siyasi parti üyelikleri ile eğitim durumları hakkındaki bilgiler aşağıdaki Tablo 3.13’de gösterilmiştir. Okuryazar olmayan ve okuryazar katılımcıların siyasi parti üyeliği yokken ilkökul mezunu katılımcıların %9,1 oranında siyasi parti üyelikleri vardır. Siyasi parti üyeliği olan katılımcıların en yüksek %36,4 oranla ortaokul ve lise mezunu oldukları görülmektedir. Böylece bir siyasi katılım şekli olan siyasi parti üyeliğine birinci bölümde de belirtildiği gibi eğitim düzeyi arttıkça siyasi parti üyeliğinin de arttığı gözlemlenmektedir. Daha sonra siyasi parti üyeliği olanların eğitim durumları lisans mezunu ve lisansüstü mezunu oldukları görülmektedir. Siyasi parti üyelikleri olmayan katılımcıların en yüksek %34,5 oranla lise mezunu oldukları görülmektedir. Siyasi parti üyelikleri olmayan katılımcıların ikinci sırada en yüksek %23,4 oran lisans mezunu oldukları görülmektedir.

Tablo 3. 13: Katılımcıların Siyasi Parti Üyelikleri ile Eğitim Durumları Arasındaki Dağılım

		Eğitim durumu										Toplam
			Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Ön lisans mezunu	Lisans mezunu	Lisansüstü mezunu	Doktora mezunu	
Siyasi Parti Üyeliği	Evet	N	0	0	3	12	12	0	4	2	0	33
		%	0,0	0,0	9,1	36,4	36,4	0,0	12,1	6,1	0,0	100,0
	Hayır	N	5	10	48	38	121	23	82	19	5	351
		%	1,4	2,8	13,7	10,8	34,5	6,6	23,4	5,4	1,4	100,0
Toplam		N	5	10	51	50	133	23	86	21	5	384
		%	1,3	2,6	13,3	13,0	34,6	6,0	22,4	5,5	1,3	100,0

3.7.2.6. Katılımcıların Yaş Grupları ile Genel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım

Aşağıda Tablo 3.14’da ankete katılan katılımcıların ‘bu Pazar genel seçim olsa hangi partiye oy verirsiniz?’ sorusu ile yaş grupları arasındaki dağılım gösterilmektedir. Ankete katılan katılımcıların genel seçimlerdeki en fazla tercih edilen siyasi parti AKP; en düşük tercih edilen Demokrat parti ve BBP’dir.

‘18-24’ yaş grubunun en yüksek siyasal tercihte bulundukları partiler %20,6’lık oranla AKP ve Deva Partisidir. Bu yaş grubunun en düşük siyasal tercihte bulundukları partiler ise %0’lık oranla İyi parti, HDP, HÜDAPAR, Demokrat parti, Yeniden Refah, Zafer partisi, BBP olduğu görülmektedir.

‘25-31’ yaş grubu en fazla katılımcının olduğu yaş grubudur. Bu yaş grubunun siyasal tercihinin en yüksek olduğu parti %22,7’lik oranla AKP; en düşük ise %0’lık oranla HDP, Vatan partisi, Demokrat parti, Yeniden Refah, BBP’dir. Bu yaş grubu CHP yönünde siyasal tercihte bulunanların en yoğun olduğu yaş grubudur. Ayrıca ‘oy kullanmama’ yönünde siyasal tercihte bulunan en yoğun yaş grubu yine 25-31 yaş grubudur.

‘32-38’ yaş grubunun en fazla siyasal tercihte bulunduğu parti %25,0’lık oran ile yine AKP’dir. En düşük ise %0’lık oranla İyi parti, Saadet partisi, Vatan partisi, Yeniden Refah, Zafer partisidir.

‘39-45’ yaş grubunun en fazla siyasal tercihte bulunduğu parti %38,1’lik oranla yine AKP; en düşük ise %0’lık oranla Saadet partisi, HDP, HÜDAPAR, Vatan partisi, Demokrat parti, Yeniden Refah, BBP’dir.

‘46-52’ yaş grubunun en fazla siyasal tercihte bulundukları parti %43,9’luk oranla yine AKP’dir. Bu yaş grubunun en düşük siyasal tercihi %0’lık oranla İyi parti, HÜDAPAR, Vatan partisi, Demokrat parti, Zafer partisi ve BBP’dir.

‘53-57’ yaş grubunun en fazla siyasal tercihte bulunduğu parti %44,7’lik oranla yine AKP’dir. Bu yaş grubunun en düşük siyasal tercihleri %0’lık oranla HÜDAPAR, Vatan partisi, Gelecek partisi, Demokrat parti, Yeniden Refah, Zafer partisi, BBP’dir. Ayrıca ‘oy kullanmazdım’ yönünde de %0’lık oranın olduğu tek yaş grubu 53-57 yaş grubudur.

‘58-64’ yaş grubunun en fazla siyasal tercihte bulunduğu parti % 58,1 oran ile yine AKP; en düşük siyasal tercihleri %0’lık oranla CHP, Saadet partisi, HDP, HÜDAPAR, Vatan partisi, Deva partisi, Demokrat parti, Yeniden Refah, Zafer ve BBP’dir.

‘65 ve üstü’ yaş grubunun en çok siyasal tercihte bulunduğu parti tercihi %54.5 ile AKP’dir. AKP’den sonra sırasıyla CHP ve Saadet partisi gelmektedir. Bu partilerin dışında kalan tüm partiler %0’lık oranla bu yaş grubunun en düşük siyasal tercihleridir. Ayrıca ‘kararsızım’ yönünde en düşük tercihte bulunan yaş grubu 65 yaş üstü ve 58-64 yaş grubudur.

Tablo 3. 14: Katılımcıların Yaş Grupları ile Genel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım

		Bu Pazar <u>genel seçim</u> tercihi																	
Yaş		AKP	CHP	MHP	İYİ P.	SAADET P.	HDP	HÜDAPAR	VATAN P.	Kararsızım	Oy Kullanmazdım	DEVA P.	GELECEK P.	DEMOKRAT P.	YENİDEN REFAH	ZAFER P.	BBP	Toplam	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
25-31	18-24	13	20,6	9	14,3	5	7,9	0	0,0	1	1,6	0	0,0	0	0,0	2	3,2	11	17,5
		7	11,1	13	20,6	2	3,2	0	0,0	12	18,2	6	9,1	4	6,1	0	0,0	0	0,0
		17	26,1	13	20,6	5	7,9	2	3,2	10	15,4	6	9,1	4	6,1	2	3,2	12	18,2
		22,7	100,0	17,3	100,0	6,7	100,0	2,7	100,0	2,7	100,0	8,0	100,0	5,3	100,0	2,7	100,0	16,0	100,0

Tablo 3.14: Katılımcıların Yaş Grupları ile Genel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım (Devamı)

		Bu Pazar <u>genel seçim</u> tercihi																	
		AKP	CHP	MHP	İYİ P.	SAADET P.	HDP	HÜDAPAR	VATAN P.	Kararsızım	Oy Kullanmazdım	DEVA P.	GELECEK P	DEMOKRAT P.	YENİDEN REFAH	ZAFER P.	BBP	Toplam	
32-38	N	14	6	10	0	0	2	1	0	10	3	6	2	1	0	0	1	56	
	%	25,0	10,7	17,9	0,0	0,0	3,6	1,8	0,0	17,9	5,4	10,7	3,6	1,8	0,0	0,0	1,8	100,0	
39-45	N	16	5	3	3	0	0	0	0	7	2	2	2	0	0	2	0	42	
	%	38,1	11,9	7,1	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0	16,7	4,8	4,8	4,8	0,0	0,0	4,8	0,0	100,0	
46-52	N	25	8	6	0	1	3	0	0	7	1	3	1	0	2	0	0	57	
	%	43,9	14,0	10,5	0,0	1,8	5,3	0,0	0,0	12,3	1,8	5,3	1,8	0,0	3,5	0,0	0,0	100,0	
53-57	N	17	6	3	3	2	1	0	0	2	0	4	0	0	0	0	0	38	
	%	44,7	15,8	7,9	7,9	5,3	2,6	0,0	0,0	5,3	0,0	10,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	
58-64	N	18	0	6	3	0	0	0	0	1	2	0	1	0	0	0	0	31	
	%	58,1	0,0	19,4	9,7	0,0	0,0	0,0	0,0	3,2	6,5	0,0	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	
65+	N	12	5	0	0	1	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	22	
	%	54,5	22,7	0,0	0,0	4,5	0,0	0,0	0,0	4,5	13,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	
Toplam	N	132	52	38	11	7	6	3	2	49	30	34	12	1	2	4	1	384	
	%	34,4	13,5	9,9	2,9	1,8	1,6	,8	,5	12,8	7,8	8,9	3,1	,3	,5	1,0	,3	100,0	

3.7.2.7. Katılımcıların Yaş Grupları ile Yerel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım

Katılımcıların yerel seçimler için belirttikleri siyasal tercihleri ve yaş grupları arasındaki dağılımı aşağıdaki Tablo 3.15’de gösterilmiştir. Katılımcıların yerel seçimler için en fazla tercih ettikleri siyasi parti AKP’dir. En düşük tercih ettikleri siyasi parti ise Vatan partisi, Demokrat parti ve BBP’dir. ‘18-24’ yaş grubunun en fazla bulunduğu siyasi tercihi %22,2’lik oranla Deva Partisi yönünde olmuştur. %0’lık oran ile en düşük ise İyi parti, Saadet partisi, HDP, HÜDAPAR, Demokrat parti, Yeniden Refah, Zafer Partisi ve BBP’dir. 18-24 yaş grubu hariç diğer tüm yaş gruplarının hepsinin en fazla siyasal tercihte bulunduğu siyasi parti AKP’dir.

‘25-31’ yaş grubu, en fazla seçmenin bulunduğu yaş aralığıdır. Bu yaş aralığının en yoğun bulunduğu siyasi parti tercihi %21,3’lük oranla AKP’dir. Bunun tam tersi

olarak bu yaş grubunun en düşük siyasal tercihleri %0'lık oranla Saadet partisi, Vatan partisi, Demokrat parti, Yeniden Refah ve BBP'dir. Ayrıca 'oy kullanmama' yönünde siyasal tercihte bulunanların en fazla olduğu yaş grubu yine 25-31 yaş grubudur.

'32-38' yaş grubunun en fazla bulunduğu siyasal parti tercihi %26,8'lik oran ile AKP'dir. Bu yaş grubunun en düşük siyasal parti tercihi %0'lık oranla İyi parti, Saadet partisi, Vatan partisi, Yeniden Refah ve Zafer partisidir. Demokrat parti tercihinde bulunan tek kişinin ve BBP yönünde tercihte bulunan tek kişinin olduğu yaş grubu bu yaş grubudur.

'39-45' yaş grubunun en fazla bulunduğu siyasal parti tercihi %31,0 oranla AKP; en düşük bulunduğu siyasal parti tercihleri %0'lık oranla Saadet partisi, HDP, HÜDAPAR, Vatan partisi, Demokrat parti, Yeniden Refah ve BBP'dir.

'46-52' yaş grubunun en fazla siyasal tercihte bulundukları parti %40,4'lük oran ile AKP'dir. Bu yaş grubunu en düşük siyasal parti tercihleri %0'lık oranla HÜDAPAR, Vatan partisi, Demokrat parti, Zafer partisi, BBP'dir.

'53-57' yaş grubunun en fazla siyasal tercihte bulunduğu parti %44,7'lik oranla AKP; en düşük ise %0'lık oranla HÜDAPAR, Vatan partisi, Gelecek parti, Demokrat parti, Yeniden Refah, Zafer partisi ve BBP'dir. Ayrıca 46-52 yaş grubu ile bu yaş grubu 'oy kullanmama' yönünde siyasal tercihte bulunanların en düşük olduğu yaş gruplarıdır.

'58-64' yaş grubunun en yoğun siyasal parti tercihi %54,8'lik oranla AKP'dir. Bu yaş grubunu en düşük siyasal parti tercihi ise %0'lık oranla CHP, Saadet partisi, HDP, HÜDAPAR, Vatan partisi, Deva partisi, Demokrat parti, Yeniden Refah, Zafer partisi ve BBP'dir.

'65 ve üstü' yaş grubunun en yoğun siyasal parti tercihi yine AKP'dir. 65 ve üstü yaş grubunun %50'si AKP yönünde tercihte bulunurken diğer %50'lik kesimi ise CHP, MHP, Saadet partisi ve kararsızım yönünde tercihte bulunduğu görülmektedir.

'Kararsızım' yönünde en düşük siyasal tercihte bulunulan yaş grubu 65 ve üstü yaş grubudur. 'Kararsızım' yönünde siyasal tercihte bulunanlarının en çok olduğu yaş grubu ise %22,2'lik oranla 18-24 yaş grubudur. Bu yaş grubunu 25-31, 32-38 yaş grupları takip etmektedir. 'Oy kullanmazdım' yönünde en çok siyasal tercihte bulunan

25-31 yaş grubu iken ‘oy kullanmazdım’ yönünde en düşük siyasal tercihte bulunan yaş grubu 46-52 ve 53-57 yaş gruplarıdır.

Genel bir değerlendirme yapacak olursak hem genel hem yerel seçimlerde her yaş grubunun en fazla AKP yönünde siyasal tercihte bulundukları görülmektedir. Ayrıca genç seçmenlerin hem genel hem de yerel seçimlerde daha çeşitli siyasi parti tercihinde bulunduğunu; yaşlı seçmenin ise daha az çeşitte siyasi parti tercihinde bulunduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3. 15: Katılımcıların Yaş Grupları ile Yerel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım

		Bu Pazar yerel seçim tercihi																Topla m
Yaş		AKP	CHP	MHP	İYİ P.	SAADET P.	HDP	HÜDAPAR	VATAN P.	Kararsızım	Oy kullanmazdım	DEVA P.	GELECEK P.	DEMOKRAT P.	YENİDEN REFAH	ZAFER P.	BBP	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
18-24	N	12		9		6		0		0		0		0		0		63
	%	19,0	14,3	9,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	22,2	9,5	22,2	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
25-31	N	16		13		5		3		0		1		2		0		75
	%	21,3	17,3	6,7	4,0	0,0	1,3	2,7	0,0	16,0	14,7	8,0	5,3	0,0	0,0	2,7	0,0	100,0
32-38	N	15		6		9		0		0		2		1		0		56
	%	26,8	10,7	16,1	0,0	0,0	3,6	1,8	0,0	14,3	7,1	12,5	3,6	1,8	0,0	0,0	1,8	100,0
39-45	N	13		4		2		3		0		0		0		0		42
	%	31,0	9,5	4,8	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0	19,0	9,5	9,5	4,8	0,0	0,0	4,8	0,0	100,0
46-52	N	23		9		6		1		1		4		0		0		57
	%	40,4	15,8	10,5	1,8	1,8	7,0	0,0	0,0	12,3	0,0	5,3	1,8	0,0	3,5	0,0	0,0	100,0
53-57	N	17		6		3		3		2		1		0		0		38
	%	44,7	15,8	7,9	7,9	5,3	2,6	0,0	0,0	7,9	0,0	7,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
58-64	N	17		0		7		2		0		0		0		0		31
	%	54,8	0,0	22,6	6,5	0,0	0,0	0,0	0,0	6,5	6,5	0,0	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
65+	N	11		5		1		0		1		0		0		0		22
	%	50,0	22,7	4,5	0,0	4,5	0,0	0,0	0,0	4,5	13,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Toplam	N	124		52		39		12		4		8		3		1		384
	%	32,3	13,5	10,2	3,1	1,0	2,1	,8	,3	14,3	7,8	9,6	2,9	,3	,5	1,0	,3	100,0

3.7.2.8. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Genel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım

Ankete katılan katılımcıların cinsiyetlerine göre genel seçim tercihleri arasındaki dağılım aşağıda Tablo 3.16’de gösterilmiştir. Ankete katılan kadın seçmenlerin genel seçimler için en yoğun belirttikleri siyasi tercihleri %27,9’luk oranla AKP’dir. Ardından %16,8’lik oranla CHP gelmektedir. Kadın seçmenlerin en düşük siyasi tercihleri %0,0’lık oranla BBP’dir. Ardından %0,6’lik oranla Vatan Partisi, Demokrat Parti ve Yeniden Refah gelmektedir. Ankete katılan erkek seçmenlerin genel seçimler için en yoğun belirttikleri siyasi tercihleri %40 oranla AKP’dir. Ardından %12,7’lik oranla MHP gelmektedir. Erkek seçmenlerin en düşük siyasi tercihleri %0,0’lık oranla Demokrat partidir. Ardından %0,5’lik oranla HÜDAPAR, Vatan partisi, Yeniden Refah ve BBP gelmektedir.

Her iki cinsiyet grubunun genel seçimlerde en yoğun bulundukları siyasal tercihleri AKP’dir. Ancak erkek katılımcıların sayısının fazla olması nedeniyle erkeklerin oranı daha fazladır. AKP’den sonra ikinci sırada en çok tercih edilen kadınlarda CHP iken erkeklerde ise MHP’dir.

Genel seçimler için ankete katılan kadın seçmenlerden kararsızım yönünde tercihte bulunanların oranı (%13,4) ankete katılan erkek seçmenlerden kararsızım yönünde tercihte bulunanların oranından (%12,2) biraz daha fazladır.

Genel seçimler için ankete katılan kadın seçmenlerden ‘oy kullanmazdım’ yönünde tercihte bulunanların oranı (%8,4) ankete katılan erkek seçmenlerden ‘oy kullanmazdım’ yönünde tercihte bulunanların oranından (%7,3) biraz daha fazladır.

Tablo 3. 16: Katılımcıların Cinsiyetleri ile Genel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım

		Bu Pazar genel seçim tercihi																
		AKP	CHP	MHP	İYİ P.	SAADET P.	HDP	HÜDAPAR	VATAN P.	Kararsızım	Oy kullanmadım	DEVA P.	GELECEK P.	DEMOKRAT P.	YENİDEN REFAH	ZAFER P.	BBP	Toplam
Cinsiyet	Kadın	N 50	30	12	6	5	3	2	1	24	15	21	6	1	1	2	0	179
		% 27,9	16,8	6,7	3,4	2,8	1,7	1,1	,6	13,4	8,4	11,7	3,4	,6	,6	1,1	0,0	100,0
Erkek		N 82	22	26	5	2	3	1	1	25	15	13	6	0	1	2	1	205
		% 40,0	10,7	12,7	2,4	1,0	1,5	,5	,5	12,2	7,3	6,3	2,9	0,0	,5	1,0	,5	100,0
Toplam		N 132	52	38	11	7	6	3	2	49	30	34	12	1	2	4	1	384
		% 34,4	13,5	9,9	2,9	1,8	1,6	,8	,5	12,8	7,8	8,9	3,1	,3	,5	1,0	,3	100,0

3.7.2.9. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Yerel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım

Ankete katılan katılımcıların cinsiyetlerine göre yerel seçim tercihleri arasındaki dağılım aşağıda Tablo 3.17’de gösterilmiştir. Kadın seçmenlerin yerel seçimler için en yoğun belirttikleri siyasi tercihleri %25,7’lik oranla AKP’dir. Ardından %16,2’lik oranla CHP gelmektedir. Kadın seçmenlerin en düşük siyasi tercihleri ise %0,0’lık oranla Vatan partisi ve BBP’dir. Ardından %0,6’lık oranla Demokrat parti ve Yeniden Refah gelmektedir.

Ankete katılan erkek seçmenlerin yerel seçimler için en yoğun belirttikleri siyasi tercihleri %38 oranla AKP’dir. Ardından %12,7’lik oranla MHP gelmektedir. Erkek seçmenlerin en düşük siyasi tercihleri %0,0’lık oranla Demokrat partidir. Ardından %0,5’lik oranla HÜDAPAR, Vatan partisi, Yeniden Refah ve BBP gelmektedir.

Her iki cinsiyet grubunun genel seçimlerde olduğu gibi yerel seçimlerde de en yoğun bulundukları siyasal tercihleri AKP’dir. Ancak erkek katılımcıların sayısının fazla olması nedeniyle erkeklerin oranı daha fazladır. AKP’den sonra ikincisi en çok tercih edilen genel seçimlerde olduğu gibi yerel seçimlerde de kadınlarda CHP iken erkeklerde ise MHP’dir.

Yerel seçimler için ankete katılan kadın seçmenlerden ‘oy kullanmazdım’ yönünde tercihte bulunanların oranı (%9,5) ankete katılan erkek seçmenlerden ‘oy kullanmazdım’ yönünde tercihte bulunanların oranından (%6,3) biraz daha fazladır.

Yerel seçimler için ankete katılan kadın seçmenlerden kararsızım yönünde tercihte bulunanların oranı (%15,6) ankete katılan erkek seçmenlerden kararsızım yönünde tercihte bulunanların oranından (%13,2) biraz daha fazladır.

Yerel seçimlerdeki kararsız kadın seçmen oranı (%15,6) genel seçimlerdeki kararsız kadın seçmen oranından (%13,4) daha fazladır. Yine yerel seçimlerdeki kararsız erkek seçmenlerin oranı (%13,2) genel seçimlerdeki kararsız erkek seçmenlerin oranından (%12,2) biraz daha fazladır.

Yerel seçimlerde oy kullanmama tercihinde bulunan kadın seçmen oranı (%9,5) genel seçimlerdeki oy kullanmazdım tercihinde bulunan kadın seçmen oranından (%8,4) daha fazladır. Yine yerel seçimlerde oy kullanmama tercihinde bulunan erkek seçmen oranı (%13,2) genel seçimlerdeki oy kullanmama tercihinde bulunan erkek seçmen oranından (%12,2) biraz fazladır.

Tablo 3. 17: Katılımcıların Cinsiyetleri ile Yerel Seçim için Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım

		Bu Pazar yerel seçim tercihi																Toplam
Cinsiyet		AKP	CHP	MHP	İYİ P.	SAADET P.	HDP	HÜDAPAR	VATAN P.	Kararsızım	Oy kullanmazdım	DEVA P.	GELECEK P.	DEMOKRAT P.	YENİDEN REFAH	ZAFER P.	BBP	
		N																
Kadın	N	46	29	13	7	2	3	2	0	28	17	22	6	1	1	2	0	179
	%	25,7	16,2	7,3	3,9	1,1	1,7	1,1	0,0	15,6	9,5	12,3	3,4	,6	,6	1,1	0,0	100,0
Erkek	N	78	23	26	5	2	5	1	1	27	13	15	5	0	1	2	1	205
	%	38,0	11,2	12,7	2,4	1,0	2,4	,5	,5	13,2	6,3	7,3	2,4	0,0	,5	1,0	,5	100,0
Toplam		N	124	52	39	12	8	3	1	55	30	37	11	1	2	4	1	384
		%	32,3	13,5	10,2	3,1	2,1	,8	,3	14,3	7,8	9,6	2,9	,3	,5	1,0	,3	100,0

3.7.2.10. Katılımcıların Genel Seçim için Parti Tercihleri ile İdeolojik Tanımlama Arasındaki Dağılım

Katılımcıların genel seçimler için belirttikleri siyasi tercihleri ile ideolojik kavramları arasındaki ilişki aşağıdaki Tablo 3.18’de gösterilmiştir. Ankette ‘bu pazar seçim olsa hangi partiye oy verirsiniz?’ sorusuna seçim sonuçlarına benzer bir şekilde AKP birinci sırada gelmektedir. AKP’nin kendini muhafazakâr demokrat olarak tanımlamasına paralel olarak AKP yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcıların çoğunluğu kendilerini muhafazakâr demokrat olarak belirtmiş. Ayrıca AKP yönünde tercihte bulunanların bir diğer çoğunluğu kendilerini İslamcı ve muhafazakâr olarak da belirtmiştir. İkinci sırada katılımcıların siyasal tercihleri CHP yöneliktir. CHP’ye yönelik tercihte bulunan katılımcıların çoğunluğu kendilerini Atatürkçü, solcu ve laik olarak belirtmişlerdir. Daha sonra üçüncü sırada seçmenlerin siyasal tercihleri MHP yönünde olmuştur. MHP yönünde siyasal tercihte bulunanların çoğunluğu kendilerini milliyetçi ve sağcı olarak belirtmişlerdir.

Dördüncü sırada seçmenlerin siyasal tercihleri Deva Partisi yönünde olmuştur. Deva Partisi yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcıların büyük bir çoğunluğu kendilerini demokrat olarak belirtmiştir. Beşinci sırada katılımcıların siyasal tercihleri Gelecek partisi yönünde olmuştur. Gelecek partisi yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcıların çoğunluğu cevap vermek istemedikleri görülmektedir. Deva partisinin ve Gelecek partisinin yeni kurulmuş partiler olmasına rağmen böyle bir sıralamada üst sıralarda görülmesi şaşırtıcı olmaktadır. Altıncı sırada katılımcıların siyasal tercihleri İyi parti yönünde olmuştur. İyi parti yönünde siyasal tercihte bulunanların çoğunluğu kendilerini milliyetçi, demokrat ve muhafazakâr demokrat olarak belirtmiştir.

Katılımcıların yedinci sırada siyasal tercihleri Saadet partisi yönünde olmuştur. Saadet partisi yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcıların çoğunluğu kendilerini İslamcı olarak belirtmişlerdir. Sekizinci sırada katılımcıların siyasi tercihleri HDP yönünde olmuştur. HDP yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcıların çoğunluğu ideolojik tanımlamaya cevap vermek istemediklerini belirtmiştir. Dokuzuncu sırada seçmenlerin siyasi tercihleri Zafer partisi yönünde olmuştur. Zafer partisi yönünde siyasal tercihte bulunanların çoğunluğu ideolojik tanımlamaya cevap vermek istemedikleri görülmektedir. Katılımcıların onuncu sıradaki siyasal tercihleri

HÜDAPAR yönünde olmuştur. HÜDAPAR yönünde siyasal tercihte bulunanların çoğunluğu ideolojik tanımlamaya cevap vermek istemedikleri görülmektedir.

Katılımcıların on birinci sıradaki siyasal tercihleri Vatan partisi ve Yeniden Refah yönünde olmuştur. Vatan partisi yönünde siyasal tercihte bulunanlar kendilerini Atatürkçü olarak belirttikleri görülmektedir. Yeniden Refah Yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcıların ideolojik tanımlamaya cevap vermek istemedikleri görülmektedir. On ikinci sırada katılımcıların siyasal tercihleri Demokrat ve BBP yönünde olmuştur. Demokrat parti yönünde siyasal tercihte bulunan kişi ideolojik tanımlamaya cevap vermek istemediği görülmektedir. BBP yönünde siyasal tercihte bulana kişinin kendisini muhafazakâr demokrat olarak belirttiği görülmektedir.

Tabloda görüldüğü gibi kararsız ve oy kullanmayacak seçmen sayısı oldukça fazladır. Anketin uygulandığı tarihlerdeki ekonomik ve siyasi gelişmelerin etkisinden kaynaklanmakta olduğu düşünülmektedir. Ayrıca ideolojik tanımlama konusunda cevap vermek istemeyen seçmen sayısı da oldukça fazladır. Seçmenlerin ideolojik tutumlarının azaldığı görülmektedir.

Tablo 3. 18: Katılımcıların Genel Seçim için Parti Tercihi ile İdeolojik Tanımlama Arasındaki Dağılım

		İdeolojik kavram															Toplam
		Atatürkçü	Laik	Milliyetçi	Sağcı	Solcu	Demokrat	Sosyal demokrat	Muhafazakâr Demokrat	Muhafazakâr	Sosyalist	İslamcı	Sosyalist Marksist	Diğer	Cevap vermek istemiyorum		
Bu Pazar genel seçim tercihi	AKP	4	0	8	9	0	5	1	32	12	1	28	1	0	31	132	
	CHP	14	4	0	0	5	3	1	3	0	1	0	0	1	20	52	
	MHP	1	0	13	6	0	0	0	1	0	0	2	0	0	15	38	
	İYİ P.	0	0	2	1	0	2	1	2	0	0	0	0	0	3	11	
	SAADET P.	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	4	7	
	HDP	0	0	0	0	0	0	0	1	0		0	0	0	5	6	
	HÜDAPAR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	3	
	VATAN P.	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	
	Kararsızım	10	1	3	6	0	1	0	4	2	1	0	0	1	20	49	
	Oy kullanmazdım	3	1	5	4	0	1	0	2	1	0	5	0	1	7	30	
	DEVA P.	0	0	0	0	0	12	1	0	1	0	0	0	0	20	34	
	GELECEK P.	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	10	12	
	DEMOKRAT P.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	
	YENİDEN REFAH ZAFER P.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	
	BBP	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	
	BBP	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	
Toplam	33	8	31	27	5	25	4	46	16	3	37	2	3	144	384		

3.7.2.11. Katılımcıların Yerel Seçim için Parti Tercihleri ile İdeolojik Tanımlama Arasındaki Dağılım

Ankete katılan katılımcıların yerel seçimler için belirttikleri siyasi tercihleri ile kendilerini tanımladıkları ideolojik kavramları arasındaki ilişki aşağıdaki Tablo 3.19’da gösterilmiştir. Katılımcıların yerel seçim için belirttikleri siyasi tercihlerinde birinci sırada genel seçim için belirttikleri gibi AKP gelmektedir. Ancak genel seçimde AKP yönünde siyasi tercihte bulunan seçmen sayısı; yerel seçimde AKP yönünde siyasi tercihte bulunanlardan 8 seçmen daha fazladır. AKP yönünde siyasal tercihte bulunan seçmenlerin çoğunluğu kendisini muhafazakâr demokrat ve İslamcı olarak belirtmiştir.

İkinci sırada CHP gelmektedir. CHP yönünde siyasal tercihte bulunanların çoğunluğu kendisini Atatürkçü ve solcu olarak belirtmişlerdir. Üçüncü sırada katılımcıların siyasal tercihleri MHP yönünde olmuştur. MHP yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcılar kendilerini çoğunlukla Milliyetçi ve sağcı olarak belirtmiştir.

Dördüncü sırada Deva Partisi gelmektedir. Deva Partisi yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcılar kendilerini çoğunlukla demokrat olarak belirtmişlerdir. Beşinci sırada İyi parti gelmektedir. İyi parti yönünde siyasal tercihte bulunan seçmenlerin çoğunluğu kendilerini milliyetçi ve demokrat olarak belirtmiştir. Altıncı sırada katılımcıların siyasal tercihleri Gelecek partisi yönünde olmuştur. Gelecek partisi yönünde siyasal tercihte bulunan seçmenlerin çoğunluğu ideolojik tanımlama konusunda cevap vermek istemedikleri görülmektedir. Genel seçim tercihlerinde olduğu gibi yerel seçim tercihlerin de Deva partisi ve Gelecek partisi gibi yeni partilerin bulunması şaşırtıcıdır. Yedinci sırada seçmenlerin siyasal tercihleri HDP yönünde olmuştur. HDP yönünde siyasal tercihte bulunanların çoğunluğu ideolojik tanımlama konusunda cevap vermek istemediği görülmektedir.

Katılımcıların sekizinci sırada siyasal tercihleri Saadet partisi ve Zafer partisi yönünde olmuştur. Saadet partisi yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcıların çoğunluğu kendisini İslamcı olarak belirtmiştir. Zafer partisi yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcıların çoğunluğu ideolojik tanımlama konusunda cevap vermek istemedikleri görülmektedir. Dokuzuncu sırada siyasal tercih HÜDAPAR yönünde olmuştur. HÜDAPAR yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcıların çoğunluğu ideolojik tanımlama konusunda cevap vermek istemedikleri görülmektedir. Onuncu sırada katılımcıların siyasal tercihleri Yeniden Refah yönünde olmuştur. Yeniden Refah yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcıların ideolojik tanımlama konusunda cevap vermek istemedikleri görülmektedir. On birinci sırada katılımcıların siyasal tercihleri Vatan partisi, Demokrat parti ve BBP yönünde olmuştur. Vatan partisi yönünde siyasal tercihte bulunan kişi kendisini Atatürkçü olarak belirtmiştir. Demokrat parti yönünde siyasal tercihte bulunan kişi ideolojik tanımlama konusunda cevap vermek istemediği görülmektedir. BBP yönünde siyasal tercihte bulunan kişi kendisini muhafazakâr demokrat olarak belirtmiştir.

Genel seçimler için belirtilen siyasal tercihlerde olduğu gibi kararsız seçmen ve oy kullanmayacak seçmen sayısı oldukça fazladır. Kararsız seçmenlerin çoğunluğu kendilerini Atatürkçü, sağcı ve Muhafazakâr demokrat olarak belirtmektedir. Yerel seçimlerde kararsız seçmen sayısı genel seçimlerdeki kararsız seçmen sayısından daha fazladır. Oy kullanmayacağını belirten seçmenlerin çoğunluğu milliyetçi ve İslamcı olarak belirtmiştir. Ayrıca genel seçimlerde olduğu gibi yerel seçimler içinde ideolojik tanımlama konusunda cevap vermek istemeyen seçmen sayısı da oldukça fazladır.

Tablo 3. 19: Katılımcıların Yerel Seçim için Parti Tercihleri ile İdeolojik Tanımlama Arasındaki Dağılım

		İdeolojik kavram														
		Atatürkçü	Laik	Milliyetçi	Sağcı	Solcu	Demokrat	Sosyal demokrat	Muhafazakâr Demokrat	Muhafazakâr	Sosyalist	İslamcı	Sosyalist Marksist	Diğer	Cevap vermek istemiyorum	Toplam
Bu Pazar yerel seçim tercihi	AKP	4	2	8	8	0	5	1	29	11	0	26	1	0	29	124
	CHP	14	4	0	0	5	4	1	3	0	0	0	0	1	20	52
	MHP	1	0	12	8	0	0	0	1	0	0	4	0	0	13	39
	İYİ P.	0	0	2	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0	6	12
	SAADET P.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	4
	HDP	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	6	8
	HÜDAPAR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	3
	VATAN P.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	Kararsızım	11	1	3	7	0	0	1	8	2	2	0	0	1	19	55
	Oy kullanmazdım	2	1	6	3	0	1	0	2	2	0	5	0	1	7	30
	DEVA P.	0	0	0	0	0	12	1	0	1	0	0	0	0	23	37
	GELECEK P.	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	10	11
	DEMOKRAT P.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
	YENİDEN REFAH ZAFER P.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
	BBP	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4
	BBP	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
	Toplam		33	8	31	27	5	25	4	46	16	3	37	2	3	144

3.8. Malatya Seçmenlerinin Oy Verme Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Yorumlanması

Malatya seçmenlerinin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi için hazırlanan sorulara verilen cevapların her biri toplanarak aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, frekans ve yüzdeleri alınmıştır. Bu sayede genel ve yerel seçimlerde ayrı ayrı seçmen davranışlarında etkili olan faktörler belirlenecektir.

3.8.1. Genel Seçimlerde Malatya Seçmenlerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Malatya seçmenlerinin seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi için anketimizin ikinci sayfasında yer alan genel seçimle ilgili tüm sorulara verilen cevaplar toplanmış ve her bir sorunun aritmetik ortalaması, ($\bar{x}$) standart sapması, frekansı ve yüzdesi hesaplanmıştır. Ayrıca hesaplanan veriler Tablo 3.20’de gösterilmiştir.

Tablo 3.20’de de takip edileceği gibi ‘Gündemdeki ekonomik gelişmeler genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ cümlesine katılım oranı $\bar{x}$ = 4.06 olduğu ortaya çıkmıştır. Bu oran ile gündemdeki ekonomik gelişmeler Malatya seçmenlerini etkileyen en önemli faktörlerden birinci sırada yer alır. İkinci sırada $\bar{x}$ = 3,94 oran ile ‘Partilerin demokrasi ve insan hakları görüşü genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi ortaya çıkmıştır. Üçüncü sırada; $\bar{x}$ = 3,90 oran ile ‘Siyasi lider/ parti lideri genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi ortaya çıkmıştır. Dördüncü sırada $\bar{x}$ = 3,86 oran ile ‘Gündemdeki siyasi gelişmeler genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi ortaya çıkmıştır. Beşinci sırada $\bar{x}$ = 3,83 oran ile ‘Gündemdeki dış politikadaki gelişmeler genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi ortaya çıkmıştır. Altıncı sırada $\bar{x}$ = 3,81 oran ile ‘Parti liderinin konuşmaları genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi ortaya çıkmıştır.

Devam edecek şekilde yedinci sırada $\bar{x}$ = 3,78 oranla ‘Siyasi partilerin siyasi, sosyal ve ekonomik politikaları genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi ortaya çıkmıştır. $\bar{x}$ =3,73 oran ile ‘Adayın eski hizmet, projeleri ve yatırımları genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi sekizinci etkili olarak ortaya çıkmıştır. Dokuzuncu sırada $\bar{x}$ = 3,72 oran ile ‘Adayın tecrübeli olması genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi ortaya çıkmıştır. Son olarak onuncu sırada etkili olan $\bar{x}$ =

3,68 oranla ‘Adayın kişilik özellikleri genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi ortaya çıkmıştır. Malatya seçmenlerinin seçmen davranışlarını etkilemeyen faktörler arasında $\bar{x}= 1,86$ oran ile ‘Ailem genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi ilk sırada yer alır. ‘Adayın cinsiyeti genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi $\bar{x}= 1,92$ oran ile ikinci sırada etkisiz faktördür. Üçüncü sıradaki etkisiz olan ifade $\bar{x}= 2,20$ oran ile ‘İçinde bulunduğum sosyal çevrem genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesidir.

Tablo 3. 20: Genel Seçimlerde Malatya Seçmenlerinin Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Sonuçlarının Veri Özeti (1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum)

Genel Seçim Soruları			1		2		3		4		5	
	$\bar{x}$	σ	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ailenin etkisi	1,86	1,22	209	54,4	100	26	17	4,4	34	8,9	24	6,3
Dini inanışın etkisi	2,63	1,42	101	26,3	127	33,1	17	4,4	88	22,9	51	13,3
Sosyal çevrenin etkisi	2,20	1,23	127	33,1	153	39,8	30	7,8	45	11,7	29	7,6
Adayın yaşının etkisi	2,26	1,22	121	31,5	146	38	38	9,9	54	14,1	25	6,5
Adayın kişilik özelliklerinin etkisi	3,68	1,08	26	6,8	43	11,2	22	5,7	229	59,6	64	16,7
Adayın eğitim durumunun etkisi	3,18	1,32	69	18	59	15,4	27	7	190	49,5	39	10,2
Adayın cinsiyetini etkisi	1,92	1,19	197	51,3	92	24	34	8,9	47	12,2	14	3,6
Adayın tecrübeli olmasının etkisi	3,72	1,08	25	6,5	43	11,2	12	3,1	236	61,5	68	17,7
Adayın eski hizmet, proje ve yatırımlarının etkisi	3,73	1,07	18	4,7	53	13,8	17	4,4	219	57	77	20,1
Siyasi lider/ Parti liderinin etkisi	3,90	1,27	24	6,3	52	13,5	31	8,1	108	28,1	169	44
Parti liderlerinin konuşmaları etkisi	3,81	1,28	35	9,1	37	9,6	38	9,9	128	33,3	146	38

Tablo 3.20: Genel Seçimlerde Malatya Seçmenlerinin Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Sonuçlarının Veri Özeti (Devamı)

Genel Seçim Soruları	1		2		3		4		5			
	$\bar{x}$	σ	N	%	N	%	N	%	N	%		
Siyasi Parti sempatisizliğinin etkisi	2,83	1,27	69	18	98	25,5	90	23,4	83	21,6	44	11,5
Siyasi partilerin ideolojik çizgilerinin etkisi	3,09	1,33	63	16,4	76	19,8	70	18,2	113	29,4	62	16,1
Siyasi partilerin dini çizgide siyaset yapmalarının etkisi	3,03	1,37	69	18	81	21,1	69	18	99	25,8	66	17,2
Siyasi partilerin siyasi, sosyal ve ekonomik politikalarının etkisi	3,78	1,11	25	6,5	35	9,1	35	9,1	193	50,3	96	25
Partilerin demokrasi ve insan hakları görüşünün etkisi	3,94	1,11	21	5,5	36	9,4	17	4,4	180	46,9	130	33,9
Partinin gazete, dergi ve afişlerdeki reklamlarının etkisi	3,03	1,37	69	18	96	25	24	6,3	142	37	53	13,8
Televizyon, radyo ve internetteki seçim kampanyalarının etkisi	3,00	1,37	71	18,5	97	25,3	25	6,5	140	36,5	51	13,3
Sosyal medyanın etkisi	3,10	1,40	60	15,6	104	27,1	33	8,6	110	28,6	77	20,1
Kamuoyu araştırma sonuçlarının etkisi	3,03	1,30	55	14,3	107	27,9	41	10,7	133	34,6	48	12,5
Gündemdeki dış politikadaki gelişmelerin etkisi	3,83	1,37	32	8,3	63	16,4	17	4,4	96	25	176	45,8

Tablo 3.20: Genel Seçimlerde Malatya Seçmenlerinin Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Sonuçlarının Veri Özeti (Devamı)

Genel Seçim Soruları	1		2		3		4		5			
	$\bar{x}$	σ	N	%	N	%	N	%	N	%		
Gündemdeki siyasi gelişmelerin etkisi	3,86	1,35	31	8,1	58	15,1	23	6	93	24,2	179	46,6
Gündemdeki ekonomik gelişmelerin etkisi	4,06	1,27	35	9,1	24	6,3	19	4,9	108	28,1	198	51,6

3.8.2. Yerel Seçimlerde Malatya Seçmenlerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Yerel seçimlerde Malatya seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi için anketimizin üçüncü sayfasındaki yerel seçim ile ilgili sorulara verilen cevaplar toplanmış ve her bir sorunun aritmetik ortalaması, standart sapması, frekansları ve yüzdeleri hesaplanmış ve Tablo 3.21 'de gösterilmiştir. Böylece Malatya seçmenini etkileyen faktörler belirlenmiştir.

Yerel seçimlerde Malatya seçmenlerini etkileyen faktörlerin en önemlisi ve birinci sırada yer alan $\bar{x}= 4,09$ oran ile 'Gündemdeki ekonomik gelişmeler yerel seçimlerde oy verme davranışlarımızı etkiler' ifadesi ortaya çıkmıştır. İkinci sırada etkili olanlar $\bar{x}= 4,07$ oran ile 'Adayın tecrübeli olması ve adayın eski hizmetleri, projeleri ve yatırımları yerel seçimlerde oy verme davranışlarımızı etkiler' ifadeleridir. $\bar{X}= 4,04$ oran ile 'Adayın kişilik özellikleri yerel seçimlerde oy verme davranışlarımızı etkiler' ifadesi üçüncü sırada ortaya çıkmaktadır. Dördüncü sırada $\bar{x}= 3,88$ oran ile 'Partilerin demokrasi ve insan hakları görüşü yerel seçimlerde oy verme davranışlarımızı etkiler' ifadesi ortaya çıkmıştır. Beşinci sırada $\bar{x}= 3,80$ oran ile 'Gündemdeki siyasi gelişmeler yerel seçimlerde oy verme davranışlarımızı etkiler' ifadesi yer almaktadır.

Sıralamayı takip edecek olursak altıncı sırada 'Gündemdeki dış politikadaki gelişmeler yerel seçimlerde oy verme davranışlarımızı etkiler' ifadesi $\bar{x}= 3,75$ oranla ortaya çıkmıştır. Yedinci sırada $\bar{x}= 3,67$ oran ile 'Siyasi partilerin siyasi, sosyal ve ekonomik politikaları yerel seçimlerde oy verme davranışlarımızı etkiler' ifadesi ortaya çıkmıştır. Son olarak sekizinci sırada $\bar{x}= 3,51$ oranla 'Siyasi lider/ parti lideri yerel seçimlerde oy verme davranışlarımızı etkiler' ifadesi ortaya çıkmıştır.

Yerel seçimlerde Malatya seçmenlerini etkilemeyen faktörlerin başında $\bar{x}= 1,85$ oranla ‘Ailem yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi ortaya çıkmıştır. İkinci sırada etkilemeyen $\bar{x}= 1,95$ oranla ‘Adayın cinsiyeti yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi ortaya çıkmıştır. $\bar{X}= 2,14$ oranla ‘Adayın yaşı yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi etkilemeyen üçüncü sırada ortaya çıkmıştır. Son olarak dördüncü sırada $\bar{x}= 2,16$ oran ile ‘İçinde bulunduğum sosyal çevrem yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi ortaya çıkmıştır.

Tablo 3. 21: Yerel Seçimlerde Malatya Seçmenlerinin Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Sonuçlarının Veri Özeti (1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum)

Yerel Seçim Soruları			1		2		3		4		5	
	$\bar{x}$	σ	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ailenin etkisi	1,85	1,20	212	55,2	95	24,7	18	4,7	39	10,2	20	5,2
Dini inanışın etkisi	2,53	1,40	112	29,2	126	32,8	17	4,4	85	22,1	44	11,5
Sosyal çevrenin etkisi	2,16	1,23	136	35,4	148	38,5	31	8,1	39	10,2	30	7,8
Adayın yaşının etkisi	2,14	1,20	145	37,8	130	33,9	34	8,9	57	14,8	18	4,7
Adayın kişilik özelliklerinin etkisi	4,04	1,20	25	6,5	32	8,3	25	6,5	120	31,3	182	47,4
Adayın eğitim durumunun etkisi	3,34	1,31	57	14,8	60	15,6	18	4,7	193	50,3	56	14,6
Adayın cinsiyetini etkisi	1,95	1,24	200	52,1	86	22,4	31	8,1	48	12,5	19	4,9
Adayın tecrübeli olmasının etkisi	4,07	1,19	26	6,8	33	8,6	7	1,8	138	35,9	180	46,9
Adayın eski hizmet, proje ve yatırımlarının etkisi	4,07	1,20	22	5,7	39	10,2	17	4,4	118	30,7	188	49
Siyasi lider/ Parti liderinin etkisi	3,51	1,12	30	7,8	54	14,1	42	10,9	206	53,6	52	13,5
Parti liderlerinin konuşmaları etkisi	3,48	1,09	33	8,6	48	12,5	40	10,4	227	59,1	36	9,4

Tablo 3.21: Yerel Seçimlerde Malatya Seçmenlerinin Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Sonuçlarının Veri Özeti (Devamı)

Yerel Seçim Soruları	1				2		3		4		5	
	$\bar{x}$	σ	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Siyasi Parti sempatisizliğinin etkisi	2,75	1,20	68	17,7	102	26,6	106	27,6	74	19,3	34	8,9
Siyasi partilerin ideolojik çizgilerinin etkisi	2,97	1,30	68	17,7	77	20,1	86	22,4	103	26,8	50	13
Siyasi partilerin dini çizgide siyaset yapmalarının etkisi	2,97	1,31	67	17,4	85	22,1	74	19,3	106	27,6	52	13,5
Siyasi partilerin siyasi, sosyal ve ekonomik politikalarının etkisi	3,67	1,08	26	6,8	38	9,9	39	10,2	214	55,7	67	17,4
Partilerin demokrasi ve insan hakları görüşünün etkisi	3,88	1,06	19	4,9	36	9,4	21	5,5	203	52,9	105	27,3
Partinin gazete, dergi ve afişlerdeki reklamlarının etkisi	3,01	1,38	78	20,3	85	22,1	22	5,7	152	39,6	47	12,2
Televizyon, radyo ve internetteki seçim kampanyalarının etkisi	2,98	1,42	85	22,1	83	21,6	22	5,7	142	37	52	13,5
Sosyal medyanın etkisi	3,02	1,41	70	18,2	98	25,5	36	9,4	112	29,2	68	17,7
Kamuoyu araştırma sonuçlarının etkisi	2,94	1,33	69	18	100	26	41	10,7	130	33,9	44	11,5
Gündemdeki dış politikadaki gelişmelerin etkisi	3,75	1,42	40	10,4	60	15,6	26	6,8	85	22,1	173	45,1
Gündemdeki siyasi gelişmelerin etkisi	3,80	1,38	37	9,6	55	14,3	27	7	91	23,7	174	45,3

Tablo 3.21: Yerel Seçimlerde Malatya Seçmenlerinin Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Sonuçlarının Veri Özeti (Devamı)

Yerel Seçim Sonuçları	1		2		3		4		5			
	$\bar{x}$	σ	N	%	N	%	N	%	N	%		
Gündemdeki ekonomik gelişmelerin etkisi	4,09	1,25	31	8,1	25	6,5	25	6,5	100	26	203	52,9

3.8.3. Malatya Seçmenlerinin Genel ve Yerel Seçim Tutumlarının Karşılaştırılması

Malatya seçmen davranışlarının genel ve yerel seçim olarak karşılaştırılması ANOVA testi kullanılmıştır. Bu test “ ikiden fazla bağımsız değişkenin aritmetik ortalama değerlerinin birbirinden farklı olup olmadığını”¹⁸⁶ belirtir. Bu test bize ‘p’ değerini verir. P değeri 0,05’in altında ise bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu istatistiksel olarak kabul edilir. P değeri 0,05’in üstünde çıkması ise bize bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını yani benzer olduğu istatistiksel olarak kabul edilir. Bu test anket çalışmasındaki genel ve yerel seçim soruları için yani her bir faktör için teker teker uygulanmıştır. Aşağıda Tablo 3.22’de her bir faktör için incelemede bulunulmuştur.

Malatya seçmenlerini için genel ve yerel seçimlerde ‘ailem oy verme davranışımı etkiler’ birinci ifade için $p=0,000$ çıkmıştır. Yani bu birinci faktörden seçmenlerin etkilenmesi, genel ve yerel seçimlerde çok önemli derece farklıdır. Ayrıca bu faktör genel seçimlerde yerel seçimlerden bir tık daha yüksektir. (Genel seçim 1. Faktör $\bar{x}=1,86$ Yerel seçim 1. Faktör $\bar{x}=1,85$).

Malatya seçmenlerini etkileyen ikinci faktör olan ‘dini inanışım oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi için $p=0,000$ çıkmıştır. Buda ikinci faktörden seçmenlerin etkilenmesi, genel ve yerel seçimlerde çok önemli derecede farklıdır. Bu farklılıkta bu faktörün genel seçimlerde daha yüksektir. (Genel seçim 2. Faktör $\bar{x}=2,63$ Yerel seçim 2. Faktör $\bar{x}=2,53$).

Malatya seçmenlerini etkileyen faktörlerden üçüncü faktör ‘içinde bulunduğum sosyal çevrem oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi için $p=0,000$ çıkmıştır. Buda genel

¹⁸⁶ Kozak, *Bilimsel Araştırma*, 138.

ve yerel seçimlerde üçüncü faktörün etkisinin çok önemli derece farklı olduğunu gösterir. Genel seçimlerde bu faktörün etkisi daha yüksektir. (Genel seçim 3. Faktör $\bar{x}=2,20$ > Yerel seçim 3. Faktör $\bar{x}=2,16$).

Dördüncü faktör olan ‘Adayın yaşı oy verme davranışını etkiler’ ifadesi için $p=0,000$ çıkmıştır. Yani bu değer Malatya seçmenlerini etkileyen bu dördüncü ifadenin genel ve yerel seçimlerde çok önemli derecede farklı olduğunu gösterir. Ancak bu faktörün seçmenlere etkisi genel seçimlerde daha yüksektir. (Genel seçim 4. Faktör $\bar{x}=2,26$ > Yerel seçim 4. Faktör $\bar{x}=2,14$).

Malatya seçmenlerini etkileyen beşinci faktör ‘adayın kişilik özellikleri oy verme davranışını etkiler’ ifadesi için $p=0,000$ çıkmıştır. Buda yine Malatya seçmenleri için beşinci faktörün yerel ve genel seçimlerde çok önemli derecede farklı olduğunu gösterir. Ayrıca Bu faktörün etkisi yerel seçimlerde daha yüksektir. (Yerel seçim 5. Faktör $\bar{x}=4,04$ > Genel seçim 4. Faktör $\bar{x}=3,68$).

Altıncı olarak seçmen davranışlarını etkileyen ifade ‘adayın eğitim durumu oy verme davranışını etkiler’ ifadesidir. Bu faktör için $p=0,553$ çıkmıştır. Bu da altıncı faktörün Malatya seçmenleri için genel seçimlerde ve yerel seçimlerde anlamlı bir farklılık olmadığını gösterir. Yani adayın yaşının, genel ve yerel seçimlerde seçmenlere etkisi için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığını dolayısıyla benzerlik olduğunu gösterir.

Seçmenleri etkileyen yedinci faktör olan ‘adayın cinsiyeti oy verme davranışını etkiler’ ifadesi için $p=0,000$ çıkmış ve Malatya seçmenleri için bu faktörün genel ve yerel seçimlerdeki etkisi çok önemli derecede farklılık göstermektedir. Bu faktörün etkisi yerel seçimlerde biraz daha yüksektir. (Yerel seçim 7. Faktör $\bar{x}=1,95$ > Genel seçim 7. Faktör $\bar{x}=1,92$).

Sekizinci faktör olan ‘Adayın tecrübeli olması oy verme davranışını etkiler’ ifadesi için yapılan test sonucu $p=0,000$ çıkmıştır. Buda genel ve yerel seçimler için bu faktörün etkisinin çok önemli derecede farklı olduğunu belirtir. Yerel seçimlerde bu faktörün etkisi genel seçimlere göre daha fazladır. (Yerel seçim 8. Faktör $\bar{x}=4,07$ > Genel seçim 8. Faktör $\bar{x}=3,72$).

Malatya seçmenlerini etkileyen faktörlerden dokuzuncu sırada olan ‘adayın eski hizmet proje ve yatırımları oy verme davranışını etkiler’ ifadesi yer almaktadır. Bu

ifade için $p=0,000$ çıkmıştır. Böylece dokuzuncu faktörde genel ve yerel seçim karşılaştırmasında çok önemli derecede farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu faktörün Malatya seçmenlerini etkilemesi yerel seçimlerde daha yüksektir. (Yerel seçim 9. Faktör $\bar{x}=4,07 >$ Genel seçim 9. Faktör $\bar{x}=3,73$).

Onuncu faktör olarak belirtilen ‘siyasi lider/parti lideri oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi için $p=0,000$ çıkmıştır. Siyasi lider/ parti liderlerinin Malatya seçmenlerini etkilemesinde genel ve yerel seçimlerde çok önemli derecede farklılık vardır. Buna ek olarak bu faktörün etkisi genel seçimlerde daha yüksektir. (Genel seçim 10. Faktör $\bar{x}=4,07 >$ Yerel seçim 10. Faktör $\bar{x}=3,73$).

Seçmenleri etkileyen on birinci faktör ‘parti liderinin konuşmaları oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi için $p=0,001$ çıkmış ve bu faktörün genel ve yerel seçimlerde seçmenlere etkisinde önemli derecede farklılık vardır. On birinci faktörün genel seçimlerde etkisi yerel seçimlere göre daha yüksektir. (Genel seçim 11. Faktör $\bar{x}=3,81 >$ Yerel seçim 11. Faktör $\bar{x}=3,48$).

Malatya seçmenlerin etkileyen on ikinci faktör ‘siyasi parti sempatisizliği oy verme davranışımı etkiler’ ifadesidir. Bu ifade için $p=0,038$ çıkmıştır. Bu faktörün, genel ve yerel seçimler karşılaştırmasında önemli farklılık vardır. Bu faktörün etkisi genel seçimlerde daha yüksektir. (Genel seçim 12. Faktör $\bar{x}=2,83 >$ Yerel seçim 12. Faktör $\bar{x}=2,75$).

On üçüncü faktör olan ‘siyasi partilerin ideolojik çizgileri oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi için $p=0,019$ çıkmıştır. Bu faktörün genel ve yerel seçimlere etkisinde önemli derecede farklılık vardır. Ayrıca bu faktörün etkisi genel seçimlerde daha yüksektir. (Genel seçim 13. Faktör $\bar{x}=3,09 >$ Yerel seçim 13. Faktör $\bar{x}=2,97$).

Seçmenleri etkileyen faktörlerin on dördüncü sırasında yer alan ‘siyasi partilerin dini çizgide siyaset yapmaları oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi için $p=0,029$ çıkmıştır. Bu değer ile bu faktörün seçmenlere etkisi genel ve yerel seçimlere göre önemli derecede farklılık olduğunu gösterir. Ancak bu faktör genel seçimlerde daha yüksektir. (Genel seçim 14. Faktör $\bar{x}=3,03 >$ Yerel seçim 14. Faktör $\bar{x}=2,97$).

Malatya seçmenlerini etkileyen faktörlerden on beşinci sırada olan ‘Siyasi partilerin siyasi, sosyal ve ekonomik politikaları oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi için $p=0,000$ çıkmıştır. Siyasi partilerin siyasi, sosyal ve ekonomik politikalarının

Malatya seçmenleri üzerindeki etkisinde genel ve yerel seçim karşılaştırmasında önemli farklılık vardır. Bu faktörün etkisi genel seçimlerde biraz daha yüksektir. (Genel seçim 15. Faktör $\bar{x}=3,78>$ Yerel seçim 15. Faktör $\bar{x}=3,67$).

On altıncı faktör olan ‘Partilerin demokrasi ve insan hakları görüşü oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi vardır. Bu ifade için $p=0,000$ ’dır. Yani bu faktörün seçmenler üzerindeki etkisi genel ve yerel seçime göre önemli derecede farklılık vardır. Genel seçimlerde bu faktör daha yüksektir. (Genel seçim 16. Faktör $\bar{x}=3,94>$ Yerel seçim 16. Faktör $\bar{x}=3,88$).

Seçmenleri etkileyen faktörlerin on yedinci sırasında olan ‘partinin gazete, dergi ve afişlerdeki reklamları oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi için $p=0,000$ çıkmıştır. Bu değer ise bize Malatya seçmenlerini bu faktörün etkilemesi genel ve yerel seçim için önemli farklılığın olduğunu gösterir. Bu faktörün etkisi genel seçimlerde daha yüksektir. (Genel seçim 17. Faktör $\bar{x}=3,03>$ Yerel seçim 17. Faktör $\bar{x}=3,01$).

Malatya seçmenlerini etkileyen faktörlerden on sekizinci sırada yer alan ‘televizyon, radyo ve internetteki seçim kampanyaları oy verme davranışımı etkiler’ ifade için $p=0,000$ ’dır. Bu değer, bu faktörün genel ve yerel seçimlerde Malatya seçmenleri üzerindeki etkisinde önemli farklılık olduğunu gösterir. Ayrıca bu faktörün etkisi genel seçimlerde daha yüksektir. (Genel seçim 18. Faktör $\bar{x}=3,00>$ Yerel seçim 18. Faktör $\bar{x}=2,98$).

On dokuzuncu faktör olan ‘sosyal medya oy verme davranışımı etkiler’ ve yirminci faktör olan ‘kamuoyu araştırma sonuçları oy verme davranışımı etkiler’ ifadeleri için $p=0,000$ çıkmıştır. Böylece bu iki faktörün Malatya seçmenleri üzerindeki etkisinde genel ve yerel seçimlerde önemli derecede farklılık vardır. Sosyal medya genel seçimlerde yerel seçimlerden daha etkilidir. (Genel seçim 19. Faktör $\bar{x}=3,10>$ Yerel seçim 19. Faktör $\bar{x}=3,02$). Kamuoyu araştırma sonuçlarının etkisi de yine genel seçimlerde daha etkilidir. (Genel seçim 20. Faktör $\bar{x}=3,03>$ Yerel seçim 20. Faktör $\bar{x}=2,94$).

Son olarak yirmi bir, yirmi iki ve yirmi üçüncü faktörlere bakalım. Yirmi birinci faktör olan ‘gündemdeki dış politikadaki gelişmeler oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi için $p=0,000$ ’dır. Yirmi ikinci faktör olan ‘gündemdeki siyasi gelişmeler oy verme davranışımı etkiler’ ifadesi için $p=0,000$ çıkmıştır. Yirmi üçüncü faktör olan

‘gündemdeki ekonomik gelişmeler oy verme davranışını etkiler’ ifadesi için $p=0,000$ çıkmıştır. Gündemdeki dış politikadaki gelişmeler, siyasi gelişmeler ve ekonomik gelişmeler Malatya seçmenlerini etkilemeleri genel ve yerel seçimlere göre önemli derecede farklılık vardır. Gündemdeki dış politikadaki gelişmelerin ve siyasi gelişmelerin genel seçimlerde seçmenler üzerindeki etkisi daha yüksektir. ((Genel seçim 21. Faktör $\bar{x}=3,83>$ Yerel seçim 21. Faktör $\bar{x}=75$), (Genel seçim 22. Faktör $\bar{x}=3,86>$ Yerel seçim 22. Faktör $\bar{x}=3,80$)). Ancak gündemdeki ekonomik gelişmelerin yerel seçimlerde etkisi daha yüksektir. (Genel seçim 23. Faktör $\bar{x}=4,09>$ Yerel seçim 23. Faktör $\bar{x}=4,06$).

Yapılan analiz sonucu Malatya seçmenlerinin genel ve yerel seçim için etkileyen faktörlerin karşılaştırılması yapılırken aynı zamanda en son yapılan 2018 genel seçimi ve 2019 yerel seçimi için Malatya seçmenlerini etkileyen faktörlerin karşılaştırılması da ortaya çıkarıldığı söylenebilir.

Tablo 3. 22: Malatya Seçmenlerinin Genel ve Yerel Seçim Karşılaştırması

Malatya Genel ve Yerel Seçim Karşılaştırma Özeti		Genel Ort.	Yerel Ort.	P Değeri
1	Ailenin etkisi	1,86	1,85	0,000
2	Dini inanışın etkisi	2,63	2,53	0,000
3	Sosyal çevrenin etkisi	2,20	2,16	0,000
4	Adayın yaşının etkisi	2,26	2,14	0,000
5	Adayın kişilik özelliklerinin etkisi	3,68	4,04	0,000
6	Adayın eğitim durumunun etkisi	3,18	3,34	0,553
7	Adayın cinsiyetini etkisi	1,92	1,95	0,000
8	Adayın tecrübeli olmasının etkisi	3,72	4,07	0,000
9	Adayın eski hizmet, proje ve yatırımlarının etkisi	3,73	4,07	0,000
10	Siyasi lider/ Parti liderinin etkisi	3,90	3,51	0,000
11	Parti liderlerinin konuşmalarının etkisi	3,81	3,48	0,001
12	Siyasi Parti sempatisinin etkisi	2,83	2,75	0,038
13	Siyasi partilerin ideolojik çizgilerinin etkisi	3,09	2,97	0,019
14	Siyasi partilerin dini çizgide siyaset yapmalarının etkisi	3,03	2,97	0,029
15	Siyasi partilerin siyasi, sosyal ve ekonomik politikalarının etkisi	3,78	3,67	0,000
16	Partilerin demokrasi ve insan hakları görüşünün etkisi	3,94	3,88	0,000

Tablo 3.22: Malatya Seçmenlerinin Genel ve Yerel Seçim Karşılaştırması (Devamı)

	Malatya Genel ve Yerel Seçim Karşılaştırma Özeti	Genel Ort.	Yerel Ort.	P Değeri
17	Partinin gazete, dergi ve afişlerdeki reklamlarının etkisi	3,03	3,01	0,000
18	Televizyon, radyo ve internetteki seçim kampanyalarının etkisi	3,00	2,98	0,000
19	Sosyal medyanın etkisi	3,10	3,02	0,000
20	Kamuoyu araştırma sonuçlarının etkisi	3,03	2,94	0,000
21	Gündemdeki dış politikadaki gelişmelerin etkisi	3,83	3,75	0,000
22	Gündemdeki siyasi gelişmelerin etkisi	3,86	3,80	0,000
23	Gündemdeki ekonomik gelişmelerin etkisi	4,06	4,09	0,000

SONUÇ

Seçmenler kendi siyasi toplumsallaşma süreçleriyle elde ettikleri siyasi kültürleri ile siyasi davranışta bulunurlar. Tıpkı parmak izlerinin farklılığı gibi toplum içindeki bireyler birbirinden farklılık göstermektedir. Buna paralele olarak toplum üyesi bireyler farklı siyasal davranışta bulunurlar. Bu farklılığın çok çeşitli nedenleri vardır. Bireylerin seçim dönemlerinde kullandıkları oylar en bilinen siyasi davranıştır. Seçmenlerin üzerinde; yaş, cinsiyet, meslek, eğitim, gelir, aile, sosyal çevre, din, yerleşim yeri, siyasi lider, siyasi aday, siyasi parti, kitle iletişim araçları, seçim kampanyaları, sosyal medya, kamuoyu araştırmaları, siyasi gelişmeler ve ekonomik gelişmeler etkilidir. Bu faktörler seçmenler üzerinde farklı etki düzeylerindedir.

Ülkemizde cumhurbaşkanı ve milletvekilleri seçimi için yapılan seçime genel; belediye başkanı, belediye meclisi ve muhtarlık seçimi için yapılan mahalli idareler seçimine yerel seçimler denir. Cumhuriyetin ilanından 1946'ya kadar toplamda altı tane genel seçim yapılmış. Tek parti dönemini kapsadığı için bu genel seçimlerde mecliste sadece CHP olmuştur. 1946- 2000 yılları arası 14 tane genel seçim yapılmıştır. Bu genel seçimler çok partili olarak gerçekleşmiştir. 2000'lerden günümüze toplamda 5 genel seçim yapılmıştır. 1923'ten günümüze tüm seçimlerde Malatya'dan önemli isimler milletvekili olarak çıkmışlardır. Genel seçim tarihlerine kısa bir değindikten sonra şimdide yerel seçim tarihlerine değinilecektir. 1923-1946 dört yerel seçim yapılmıştır. Bu yerel seçimler tek parti dönemi yerel seçimleridir. 1946 çok partili hayat ile 2000 arası dokuz tane yerel seçim yapılmıştır. 2000 sonrası dört tane yerel seçim yapılmıştır. 1923'den günümüze yerel seçimler sonucu toplamda 24 önemli kişilik ve şahsiyetler Malatya'da belediye başkanlığı yapmıştır.

Çalışma için belirlenen hipotezlerden ilk altısı anketlerde katılımcılar ile ilgili demografik bazı bilgiler ve bazı diğer bulgular ile ilgilidir. Belirlenen hipotezlerden H₇, H₈ ve H₉ çalışmanın ana amacı ile ilgilidir. H₁ hipotezi olarak 'Seçmenlerin yaşları ile siyasi parti üyelikleri konusundaki siyasal katılımları göre farklılık göstermektedir' belirlenmiştir. Yapılan Ki-kare testi sonucu bu hipotez kabul edilmiştir. Bu test sonucu 18-53 yaş arası katılımcıların siyasi parti üyeliği yüzdesinin düşük olduğu, 53-58 yaş arası siyasi parti üyeliği yüzdesinin arttığını, 58-65 yaş arası siyasi parti üyeliği ile ilgili yüzdenin tekrar düştüğü ve son olarak 65 yaş üstü yaşlarda yüzdenin tekrar yükseldiği

görülmektedir. 18-53 yaş arasında kişilerin sınav hazırlığı, iş bulma, çalışma gibi dönemlerden geçtikleri ve bu yüzden siyasi parti üyeliklerindeki yüzdenin düşük olduğu düşünülmektedir. Siyasi parti üyeliklerinde yüzdenin yüksek olduğu yaş gruplarında ise emekli olduklarından ötürü bu tür siyasal katılıma zaman ayırabildikleri düşünülmektedir.

H₂ hipotezi olarak belirlenen hipotez ‘Seçmenlerin siyasi parti üyelikleri konusundaki siyasal katılımları ile seçmenlerin cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.’ Yapılan test sonucu bu hipotezde kabul edilmiştir. Test sonucu kadınların erkeklerden daha az siyasi parti üyeliği olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni olarak daha öncede bahsedildiği gibi ev işleri ve çocuk bakımı gibi işlerin toplumsal cinsiyet sonucu kadınlara dayatılması sonucu kadınların bu tür siyasal katılımlara zamanının kalmaması söylenebilir.

Bir diğer hipotez olan H₃ hipotezi ile belirlenen ‘Seçmenlerin siyasi parti üyelikleri konusundaki siyasal katılımları seçmenlerin eğitim durumlarına göre farklılık göstermektedir.’ Yapılan test ile bu hipotez kabul edilmiştir. Okuryazar değil ve okuryazar olan katılımcılar siyasi parti üyeliği olmadığını belirtirken ilkökul mezunu olan katılımcıların %9,1 oranında siyasi parti üyesi olduklarını belirtmişlerdir. Daha sonra ortaokul mezunu ve lise mezunu olan katılımcılarda siyasi parti üyeliği olan katılımcıların yüzdesi %36,4 ile artmaktadır. Eğitim durumu arttıkça bir siyasal katılım formu olan siyasi parti üyeliğine katılımın da arttığı gözlemlenmektedir.

H₄ hipotezi olarak belirlenen ‘Seçmenlerin genel ve yerel seçimlerdeki siyasal tercihleri seçmenlerin yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.’ Bu hipotez yapılan analiz sonucu kabul edilmiştir. Katılımcıların yaş grupları ile genel seçim tercihleri ardından katılımcıların yaş grupları ile yerel seçim tercihleri incelenmiştir. Her yaş grubundaki katılımcıların hem genel hem de yerel seçimlerde en fazla siyasal tercihleri AKP yönünde olmuştur. Genç katılımcıların genel ve yerel seçimlerde daha çeşitli partiler yönünde siyasal tercihte bulundukları gözlemlenirken yaşlı katılımcıların daha az çeşitte siyasal tercihte bulundukları gözlemlenmiştir.

Bir diğer hipotez olan H₅ hipotezi ‘Seçmenlerin cinsiyetleri ile genel ve yerel seçimlerdeki siyasal tercihleri istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.’

Bu hipotezimiz yapılan analiz sonucu kabul edilmiştir. Kadın katılımcıların genel ve yerel seçimlerde en fazla siyasal tercihte bulunduğu partiler AKP ve CHP iken erkek katılımcıların en fazla siyasal tercihte bulunduğu partiler AKP ve MHP olduğu ortaya çıkmıştır.

Belirlenen H_6 hipotezi ‘Seçmenlerin genel ve yerel seçimlerdeki parti seçimleri ile kendilerinin ait olduğu ideolojik kavramları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır.’ Ankette belirtilen ‘bu pazar genel seçim olsa hangi partiye oy verirsiniz’ ve ‘bu pazar yerel seçim olsa hangi partiye oy verirsiniz’ sorularına verilen cevaplar ile katılımcıların kendilerini tanımladıkları ideolojik kavram arasında analizler yapılmıştır. Bu analiz sonucu hem genel hem de yerel seçimler için en fazla siyasi parti tercih AKP yönünde olmuştur. Genel ve yere seçimlerde AKP yönünde siyasal tercihte bulunan katılımcılar ise kendilerini muhafazakâr demokrat ve İslamcı olarak belirtmişlerdir.

Çalışmanın temel amacı, Malatya seçmenlerini genel ve yerel seçimlerde oy kullanırken nelere göre oy kullandıklarının ortaya konulmasıdır. Bu temel amaç doğrultusunda araştırma için hipotezler belirlenmiştir. Hipotez olarak Malatya seçmenlerinin genel ve yerel seçimlerde farklı faktörlerden etkilenecek oy kullandıkları yönündedir. Bu hipotez için ANOVA testi iki seçim ile ilgili olan anket sonuçlarını karşılaştırmıştır. Bu analiz, sadece altıncı madde olan ‘adayın eğitim durumu oy verme davranışını etkiler’ ifadesi için anlamlı bir farklılığın olmadığı, diğer tüm maddeler için anlamlı farklılığın olduğunu göstermiştir. Yani seçmenler genel ve yerel seçimlerde bu faktör için aynı düşünceye sahiptirler.

Araştırma için belirlenen bir diğer H_7 hipotezi olarak; Malatya seçmenini genel seçimlerde medya, siyasi parti, parti lideri ve parti liderinin konuşmalarının etkilediği belirlenmiştir. Frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma analizleri sonucu bu faktörlerin etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak parti lideri, parti liderinin konuşmaları çok etkili iken medyanın etkisi olmasına rağmen çok yüksek bir etkisi yoktur. Burada hipotezde belirtilmemesine rağmen ‘partilerin demokrasi ve insan hakları görüşünün’ etkisi şaşırtıcı derecede yüksek çıkmıştır. Daha açıklayıcı bir anlatımla, Malatya seçmenlerini genel seçimlerde partilerin demokrasi ve insan hakları görüşü etkilemektedir.

Araştırma için belirlenen bir diğer hipotez H_8 olarak; Malatya seçmenini genel seçimlerde ekonomik gelişmelerin ve dış politikadaki gelişmelerin etkilediği belirlenmiştir. Yapılan frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma analizleri sonucu genel seçimlerde Malatya seçmenlerini ekonomik gelişmelerin ve dış politikadaki gelişmelerin etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca siyasi gelişmelerin etkili olduğu da ortaya çıkmıştır. Siyasi gelişmelerin etkisi, dış politikadaki gelişmelerin etkisinden önce gelmektedir.

Araştırma için belirlenen son hipotez olarak H_9 ; Malatya seçmenini yerel seçimlerde adayın kişiliği, adayın tecrübelerinin, eski hizmet, proje ve yatırımlarının etkilediği belirlenmiştir. Hipotezde belirtilen adayın kişiliği, adayın tecrübeleri, eski hizmet, proje ve yatırımları faktörlerinin yerel seçimlerde etkili olduğu analizler sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca ‘ekonomik gelişmelerin’ etkisi şaşırtıcı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Yani Malatya seçmenleri yerel seçimlerde ekonomik gelişmelerden de etkilenmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, Feride ve H. Faruk Uslu. *Siyaset Sosyolojisi*. Ankara: Dipnot Yayınları, 2006.
- Ağırdır, Bekir. *Hikâyesini Arayan Gelecek*. İstanbul: Doğan Kitap, 2020.
- Akgün, Birol, “Türkiye’de Siyasal Güven: Nedenleri ve Sonuçları”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 56/4 (2001): 4.
- Akgün, Birol. *Türkiye’de Seçmen Davranışı, Partiler ve Siyasal Güven*. Ankara: Nobel Yayınları, 2002.
- Alkan, Ö. Mehmet. "Osmanlı'dan Günümüze Seçimlerin Kısa Tarihi". *Görüş Dergisi*. 1/48 (1999): 3-5.
- Alkan, Türker. *Siyasal Toplumsallaşma*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1979.
- Almond, Gabriel Abraham and Sidney Verba. *The Civic Culture; Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. New Jersey, Princeton: Princeton University Press, 1963.
- Altan, Cemal. “Eğitim-Siyasal Eğilim İlişkisi: Mersin Örneği”. *Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi*. 12/1 (2011):321.
- Armağan, Servet. “Türkiye’de Parlamento Seçimleri”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Mecmuası*. 33/3-4 (1967): 45 – 100.
- Aslan, Seyfettin, “Çok Partili Hayata Geçiş Sürecinin Dinamikleri: 1945-1950”, İçinde *Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Türkiye’de Siyasal Hayat*, editör Ahmet Karadağ, 125-163, Malatya: Bilsam Yayınları, 2015.
- Ateş, Safiye. “Demokratik Seçim Sistemleri”, *Üniversite ve Toplum Dergisi*. 6/4 (2006): 81-82.
- Aydın, Mustafa. *Siyasetin Sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitap Pınar Yayınları, 2006.
- Aydoğan, Erdal ve Barış T. Mahmutoglu. “Mustafa Kemal Atatürk Döneminde Yapılan Seçimler Ve Karakteristik Özellikleri”. *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 5/10 (2013):18-21.
- Bakan, Ömer. “Halkla İlişkiler Faaliyetleri İçinde Kamuoyu Araştırmalarının Yeri”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi, 2000.
- Bennet, W. Lance and Salisbury R. Barts, “Rational Choice: The Emerging Paradigm in Election Studies”. *Research in Micropolitics*, ed. Samuel Long, 1-30. Stamford, CT: JAI Press Inc., 1987.
- Campbell, Angus and Cooper Hamer. *Cooper Group Differences In Attitudes And Votes*. Michigan: Michigan University Press, 1956.
- Campbell, Angus and Gerald Gurin and Warren E. Miller. *The Voter Decides*. Evanston, Illinois: Row, Peterson and Company, 1954.
- Çoker, Fahri. *Türk Parlamento Tarihi, Milli Mücadele ve TBMM, I. Dönem 1919- 1923*. Ankara: TBMM Vakfı Yayınları,1994.
- Çoker, Fahri. *Türk Parlamento Tarihi, TBMM-IV. Dönem (1931-1935)*. Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1996.
- Çukurçayır, M. Akif. *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2012.
- Dahl, Robert. *Modern Political Analysis*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall Inc. 1984.

- Downs, Anthony. *An Economic Theory of Democracy*. New York, United States of America: Harper & Row Publishers, 1957.
- Dursun, Davut. *Siyaset Bilimi*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım, 2016.
- Dursunoğlu, İsmail. “Sosyal Medya ve Siyasal Davranış İlişkisi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 22/15 (2017): 1579-1585.
- Dursunoğlu, İsmail. *Siyasal Davranış Göç Olgusu Üzerinden Bir Karşılaştırma*. Ankara: İmaj Yayınevi, 2018.
- Eco, Umberto. *Tez Nasıl Yazılır*, Çeviren Betül Parlak, İstanbul: Can Yayınları, 2020.
- Eraslan, Cezmi. *Atatürk'ten Sonra Türkiye'nin İç Politikası*. Ankara: ATAM Yayınları, 2002.
- Erikson, S. Robert. “Economic Conditions and The Presidential Vote”. *The American Political Science Review*. 83/2 (1989): 566.
- Erkmen, Ayşe. “Türkiye’de 1950 ile 2002 Yılları Arasında Uygulanan Genel Seçim Sistemlerinin Halk İradesine Etkisi”. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 18/3 (2018): 1215-1242. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/504264>.
- Gözler, Kemal. *Anayasa Hukukunun Genel Esasları*. Bursa: Ekin Kitabevi, 2017.
- Gözler, Kemal. *İdare Hukuku*. Bursa: Ekin Kitabevi, 2003.
- Güldiken, Nevzat. *Toplumbilim Boyutuyla Siyasal Katılım: Siyasal Katılım, Siyasal Güven, Siyasal Tıkanıklık, Oy Verme Davranışı*. Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık, 1996.
- Güneş, İhsan. “1923 Seçimlerinde Oylar Nasıl Kullanıldı?”. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. 46/1-2 (1991): 256-260.
- Haldun, İbn-i. *Mukaddime*, Çeviren Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018.
- Harrop, Martin and William Miller. *Election and Voters a Comparative Introduction*. London: McMillan, 1987.
- Kaçer, Murat. “Türkiye’de Belediye Başkanlığı Seçimlerinde Yenilenme (1963-2014)”. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 15/4 (2017):6-7.
- Kalaycıoğlu, Ersin. *Çağdaş Siyasal Bilim Teori, Olgu ve Süreçler*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım, 1983.
- Kalender, Ahmet. “Seçmen Tercihini Etkileyen Propaganda ve İletişim Faktörleri: Türk Seçmen Davranışı Üzerine Bir Araştırma”. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 1998.
- Kapani, Münci. *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: BB101 Yayınları, 2016.
- Karpat, H. Kemal. *Türk Demokrasi Tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2010.
- Katılmış Canan ve Abdulkadir Baharçiçek. “Malatya’da Yerel Siyasetin Dönüşümü Üzerinde Hamit Fendoğlu’nun (Hamido) Etkisi”. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*. 11/1 (2020):10-21.
- Kılıç, Selim. “İstatistiksel İfadeyle”. *Journal of Mood Disorders*. 6/3 (2016): 180-2. https://www.researchgate.net/profile/SelimKilic/publication/306085782_Chisquare_Test/links/601eade04585158939891334/Chi-square-Test.pdf.
- Kışlalı, Ahmet Taner. *Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*. Ankara: İmge Yayınları, 2003.

- Kışlalı, Ahmet Taner. *Siyaset Bilimi*. Ankara: İmge Kitabevi, 1990.
- Koçu, Reşat Ekrem vd. *Tarih Dünyası*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1950.
- Kozak, Metin. *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayım Teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık, 2018.
- Köse, İsmail. “Çok Partili Siyasal Hayat, Partilerin Seçim Beyannameleri ve Propaganda Görselleri”. *İletişim ve Diplomasi Dergisi*. 3/2 (2014): 152-191. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2154702> .
- Kubalı, Hüseyin Nail. *Anayasa Hukuku Dersleri: Genel Esaslar ve Siyasi Rejimler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1969.
- Küçük, Hilal Ö.ve İsmail Tamer Toklu. “Seçimlerde Oy Verme Davranışını Ne Etkiler? Z Kuşağı Üzerine Bir Alan Araştırması”. *Business & Menagement Studies: An International Journal*. 8/5 (2020): 4546-4574.
- Lane, Robert E. *Political Life: Why People Get Involved in Politics*. Glencoe, Illinois: The Free Press, 1959.
- Lazarsfeld, Paul F., Bernard Berolson and Hazel Gaudet. *The People's Choice How The Voter Makes Up His Mind In A Presidential Campaign*. New York: Columbia University Press, 1968.
- Le Bon, Gustave. *Kitlelerin Psikolojisi*, Çeviren Süleyman Doğru, İstanbul: Koridor Yayıncılık, 2019.
- Lipset, Seymour Martin. *Political Man*. London: Forgotten Books, 2018.
- Milbrath, Lester W. *Political Participation: How and Why do People Get Involved in Politics*. Chicago: Rand McNally College Pub. Co, 1977.
- Nie, Norman H., G. Bingham Powell Jr. and Kenneth Prewitt. *Social Structure and Political Participation: Development Relationships*. United States: Irvington Publishers, 1993.
- Olgun, Kenan. "Türkiye’de Cumhuriyetin İlanından 1950’ye Genel Seçim Uygulamaları". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. 27/79 (2011): 1-36.
- Öz, Esat. *Tek Parti Yönetimi ve Siyasal Katılım (1923-1945)*. Ankara: Gündoğan Yayınları, 1992.
- Özbudun, Ergun. “Seçim Sistemleri ve Türkiye”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 44/1 (1995): 521-539.
- Özbudun, Ergun. *Türkiye’de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1975.
- Özer, İnan ve Mehmet Mede., *Siyasal Katılma ve Seçmen Davranışı*. İstanbul: Ege Yayınları, 2008.
- Özkök, Ertuğrul. *İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü*. Ankara: Tan Yayınları, 1985.
- Öztekin, Ali. *Siyaset Bilimine Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2003.
- Polat, Ferihan. *Din, Siyaset ve Seçmen*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2010.
- Rohe, Karl. *Politik; Begriffe und Wirklichkeiten, Eine Einführung in das politische Denken*. Germany, Stuttgart: Kohlhammer, 1994.
- Rush, Micheal and Phillip Althoff. *An Introduction to Political Sociology*. London: Nelson, 1971.

- Sarıbay, Ali Yaşar. *Global Bir Bakışla Politik Sosyoloji*. İstanbul: Alfa Yayınları, 2000.
- Sitembölükbaşı, Şaban. *Parti seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Faktörler; Isparta Örnek Olay Araştırması 1995-1999*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2001.
- Sönmez, Naim. "Seçim Sisteminin Demokratikleştirilmesinin Bir Aşaması: 1950 Milletvekili Seçim Kanunu". *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6/2 (2013): 438-461.
- Tekin, Yusuf ve Çağatay Okutan. *Türk Siyasal Hayatı*. Ankara: Orion Kitabevi, 2019.
- Tuncel, Gökhan. "Siyasallaşma Sürecinde Din ve Etnisitenin Etkisi: Mardin Örneği". İçinde *Uluslararası Midyat Sempozyumu*, editör İbrahim Özcoşar, 685-699. Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi Yayınları, 2011.
- Tuncer, Erol. *3 Kasım 2002 Milletvekili Genel Seçimleri Sayısal ve Siyasal Değerlendirme*. Ankara: TESAV Yayınları, 2003.
- Tuncer, Erol. *Osmanlı'dan Günümüze Seçimler (1877-2002)*. Ankara: TESAV Yayınları, 2003.
- Turan, E. Ali. *Türkiye'de Yerel Seçimler*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008.
- Turan, Erol ve Metehan Temizel. *Türkiye'de Seçmen Davranışları*. Konya: Kömen Yayınları, 2015.
- Turan, Erol. *Siyaset Bilimine Giriş*. Konya: Palet Yayınları, 2011.
- Turan, İlter. *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*. İstanbul: Der Yayınları, 1986.
- Turan, Selahattin, "Liderlik Nedir". İçinde *Liderlik, Kuram- Araştırma- Uygulama*, editör Kürşad Yılmaz, 1-7. Ankara: Pegem Akademi, 2020.
- Uysal, Birkan. *Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınlar, 1984.
- Üste, Rabia, "1930- 1934 1938- 1942" İçinde *Tek Partili Dönemde Yerel Seçimler*, editör Fatih Güler, 5-440. Ankara: Nobel Yayınları, 2023.
- Üste, Rabia. "Yerel Seçimlerin Cinsiyeti: Seçimler ve Kadın Temsili". *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*. 18 (2017): 106.
- Yeşil, Ahmet. *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1988.
- Yıldırım, Kemal. "1950-2011 Yılları Arasında Yapılan Genel Seçimlere Yönelik Seçmen Davranışları Üzerine Bir Araştırma". *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2/4 (2013): 12-33.
- Yücekök, N. Ahmet. *Siyasetin Toplumsal Tabanı*. Ankara: A.Ü.S.B.F. Yayınları, 1987.
- Cumhuriyet Gazetesi Arşivi. *Belediye Seçimlerin Umumi Neticeleri*. 05.09.1950, 1, <https://egazete.cumhuriyet.com.tr/katalog/192/1950/5/1/5>.
- "2023'te 7 milyon yeni oy: Seçimlerde gençler belirleyici olacak!", Haber Global, 18.05.2022. (Erişim Tarihi:28.5.2022), <https://haberglobal.com.tr/gundem/2023te-7-milyon-yeni-oy-secimlerde-gencler-belirleyici-olacak-177478>.
- DEVA Partisi. "İlk Metaverse Mitingi". Erişim Tarihi 12.06.2022, <https://devapartisi.org/parti/e-arsiv/babacan-metaversedeki-ilk-siyasi-mitingde-konustu-gencleri-yeni-dunyann-bilgi-ve-becerisiyle-donatacagz>.

- Durma, Abdulhalim. “Cumhuriyetin Belediye Başkanları”. Erişim Tarihi 14.09.2023, https://www.academia.edu/67251253/Cumhuriyetin_Belediye_Ba%C5%9Fkanlar%C4%B1.
- Malatya Büyükşehir Belediyesi. “Eski Belediye Başkanları”. Erişim Tarihi 15.03.2023, <https://www.malatya.bel.tr/eski-belediye-baskanlari/>.
- Resmi Gazete, 12 Kasım 2012 Tarihli “6360 sayılı Kanun Hükmünde Kararname”, Sayı: 29377, (Erişim Tarihi 26.03.2023), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/06/20150605-16.htm>.
- Resmi Gazete. 1 Kasım 1991 Tarihli “Genel Seçim Sonuçları”. Sayı: 21038. Erişim Tarihi 24.01.2023, https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21038_1.pdf.
- Resmi Gazete. 14 Kasım 1983 Tarihli “Genel Seçim Sonuçları” Sayı: 18221. Erişim Tarihi 20.01.2023, https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18221_1.pdf.
- Resmi Gazete. 27 Nisan 1999 Tarihli “Genel Seçim Sonuçları”. Sayı: 23678. Erişim Tarihi 26.01.2023, https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23678_1.pdf.
- Resmi Gazete. 3 Ocak 1996 Tarihli “Genel Seçim Sonuçları”. Sayı: 22512. Erişim Tarihi 25.01.2023, https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22512_1.pdf.
- Resmi Gazete. 9 Aralık 1987 Tarihli “Genel Seçim Sonuçları”. Sayı: 19659. Erişim Tarihi 21.01.2023, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19659.pdf>.
- T.C. İçişleri Bakanlığı. “Türkiye Genelinde 116 Aktif Siyasi Parti Var”. Erişim Tarihi 05.06.2022, <https://www.icisleri.gov.tr/turkiye-genelinde-116-aktif-siyasi-parti-var>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. “5216 sayılı 10.07.2004 tarihli Büyükşehir Belediye Kanunu”. Erişim Tarihi 17.03.2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5216.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. “Cumhurbaşkanı Seçim Kanunu”. Erişim Tarihi 06.06.2022, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6271.pdf>.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. “Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun”. Erişim Tarihi 06.06.2022, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2972&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.
- TBMM. “1950 Genel Seçimlerinde Malatya Seçim Bölgesinde Partilerin Aldıkları Oy Oranları”. Erişim Tarihi 15.01.2023, https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/secim_sorgu.secim_cevresi_partiler?p_secim_yili=1950&p_il_kodu=44.
- TBMM. “TBMM Albümü 1920-2010, 1.Cilt”. Erişim Tarihi 10.01.2023, https://www5.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1/Cilt1.pdf.
- TBMM. “TBMM Albümü 1920-2010, 2.Cilt”. Erişim Tarihi 12.01.2023, https://www5.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt2/Cilt2.pdf.
- TBMM. “TBMM Albümü 1920-2010, 3. Cilt”. Erişim Tarihi 18.01.2023, https://www5.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt3/Cilt3.pdf.
- TBMM. “24. Dönem TBMM Albümü”. Erişim Tarihi 22.09.2023, https://www5.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/donem24/24_Donem_Album_20032013.pdf.

- TBMM. “Milletvekili Seçim Kanunu”. Erişim Tarihi 06.06.2022, <https://www5.tbmm.gov.tr/genser/2839.pdf>.
- TBMM. “Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 67. Madde”. Erişim Tarihi 21.05.2022, https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/tc_anayasasi.maddeler?p3=67.
- TBMM. “Türkiye Cumhuriyeti Milletvekili Genel Seçimleri”. Erişim Tarihi 29.01.2023, https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/secim_sorgu.genel_secimler
- TBMM. “Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun”. Erişim Tarihi 22.03.2023, https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc067/kanuntbmmc067/kanuntbmmc06703030.pdf.
- TDK. “Türk Dil Kurumu Sözlükler”. Erişim Tarihi 06.06.2022, <https://sozluk.gov.tr/>.
- Toplumsal Ekonomik Siyasal Araştırma Vakfı (TESAV). “1963-2004 Yılları Arasında Yapılan Yerel Yönetimler Seçim Sonuçları (Üye Sayıları – Oy Oranları)”. Erişim Tarihi 29.03.2023, <http://www.tesav.org.tr/wp-content/uploads/2018/02/20.-1963-2014yillariarasindayapilanyerelyonetimsecimsonuclari.pdf>
- TÜİK. “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları”. Erişim Tarihi 15.03.2022, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500>.
- TÜİK. “İllere göre Bitirilen Eğitim Durumu 15+yaş”. Erişim Tarihi 15.03.2022, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105>.
- TÜİK. “Milletvekili Genel Seçim Sonuçları Veri Tabanı, Seçim Çevresi ve İlçelere göre 2007-2011 Milletvekili Genel Seçimi Oransal Sonuçları (%)”. Erişim Tarihi 22.09.2023, <https://rapory.tuik.gov.tr/22-09-2023-13:33:20-1101303693578349272790712581.html>.
- TÜİK. “Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları Veri Tabanı, Seçim çevresi ve ilçelere göre 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 Milletvekili Genel Seçimi Oransal Sonuçları (%)”. Erişim Tarihi 22.09.2023, <https://rapory.tuik.gov.tr/22-09-2023-14:13:45-189929639219044299481943707940.html>.
- Yargıtay. “Siyasi Parti Genel Bilgileri”. Erişim Tarihi: 12.02.2022, <https://www.yargitaycb.gov.tr/kategori/109/siyasi-parti-genel-bilgileri>.
- Yüksek Seçim Kurulu. “1950-1977 Yılları Arası Seçim Çevresine göre Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları”. Erişim Tarihi 18.01.2023, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1950-1977/Malatya.pdf>.
- Yüksek Seçim Kurulu. “2002 Genel Seçim Sonuçları”. Erişim Tarihi 14.01.2023, https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2002MilletvekiliSecimi/2002_secim%20_sonuclari.pdf.
- Yüksek Seçim Kurulu. “2007 Genel Seçim Sonuçları”. Erişim Tarihi 17.01.2023, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2007MilletvekiliSecimi/gumrukdahil/gumrukdahil.pdf>.
- Yüksek Seçim Kurulu. “2011 Genel Seçim Sonuçları”. Erişim Tarihi 17.01.2023, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2011MilletvekiliSecimi/gumrukdahil/gumrukdahil.pdf>.

- Yüksek Seçim Kurulu. “Sandık Sonuçları”. Erişim Tarihi 15.11.2021, <https://sonuc.ysk.gov.tr/sorgu> .
- Yüksek Seçim Kurulu. “17 Kasım 1963 Mahalli İdareler Genel Seçimi Kesin Sonuçları”. Erişim Tarihi 20.03.2023, https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Mahalli/1963/KesinSecimSonuclari/1963_Belediye_Baskanligi_Secimleri_Sonucu.pdf .
- Yüksek Seçim Kurulu. “2 Haziran 1968 Mahalli İdareler Genel Seçimi Kesin Sonuçları”. Erişim Tarihi 20.03.2023, https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Mahalli/1968/KesinSecimSonuclari/1968_Belediye_Ba%C5%9Fkanligi_Secimleri_Sonucu.pdf .
- Yüksek Seçim Kurulu. “24 Haziran Genel Seçim Sonuçları”. Erişim Tarihi 28.01.2023, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/2018MV-96C.pdf>.
- Yüksek Seçim Kurulu. “24 Haziran Genel Seçim Sonuçları”. Erişim Tarihi 28.01.2023, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/2018MV-96C.pdf>.
- Yüksek Seçim Kurulu. “27 Mart 1994 Mahalli İdareler Genel Seçimi Kesin Sonuçları”. Erişim Tarihi 02.04.2023, <https://www.ysk.gov.tr/tr/27-mart-1994-mahalli-idareler-genel-secimi/2804>.
- Yüksek Seçim Kurulu. “18 Nisan 1999 Mahalli İdareler Genel Seçim Sonuçları”. Erişim Tarihi 03.04.2023, <https://www.ysk.gov.tr/tr/18-nisan-1999-mahalli-idareler-genel-secimi/2805>.
- Yüksek Seçim Kurulu. “31 Mart 2019 Mahalli İdareler Genel Seçimi Kesin Sonuçları”. Erişim Tarihi 20.04.2023, <https://www.ysk.gov.tr/tr/31-mart-2019-mahalli-i%CC%87dareler-secimi/77916>.
- Yüksek Seçim Kurulu. “7 Haziran 2015 Genel Seçim Sonuçları”. Erişim Tarihi 02.12.2022, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/7Haziran2015/KesinSecimSonuclari/ResmiGazete/D.pdf>.
- Yüksek Seçim Kurulu. “1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları”. Erişim Tarihi 02.12.2022, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1Kasim2015/KesinSecimSonuclari/96-D.pdf>.
- Yüksek Seçim Kurulu. “7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları”. Erişim Tarihi 22.03.2023, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/7Haziran2015/KesinSecimSonuclari/Cevre/Malatya.pdf> ve <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1Kasim2015/KesinSecimSonuclari/SecimCevresiSonuclari/Malatya.pdf>.
- Yüksek Seçim Kurulu. “Malatya İli Seçim Çevresi 24 Haziran Genel Seçim Sonuçları”. Erişim Tarihi 20.09.2023, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/Malatya.pdf>.
- Yüksek Seçim Kurulu. “1950-1977 Yılları Arası Milletvekili Genel Seçimleri”. Erişim Tarihi 19.01.2023, <https://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007>.

Yüksek Seçim Kurulu. “Milletvekili Seçimleri 1923-2011”. Erişim Tarihi 23.01.2023,
<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/1923-2011-MVSecimleri-Tuik.pdf> .

EKLER

EK-1.: Etik Kurul Onayı

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ETİK KURULU KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi	23/12/2021
Protokol No	11/03
Araştırma Başlığı	“Genel ve Yerel Seçim Farkına göre Malatya’da Seçmen Davranışları Üzerine Bir alan Araştırması”
Araştırma Türü	Nicel- İlişki Arayıcı Araştırma
Araştırmacılar	Fatma AKSÜT (Tez Öğrencisi) Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR (Danışman)
Karar	Başvuru dosyanıza ait araştırmanız etik açıdan uygun bulunmuştur.
Açıklama:	1. Etik Kurul Onayı, uygulama ve/veya veri toplama için araştırmacının ilgili kurum veya kuruluşlardan izin alma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. 2. Kurul üyelerine ait araştırma önerileri görüşülürken, ilgili yönerge gereğince, öneri sahibi üye görüşmelere katılmamış ve oy kullanmamıştır.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Haydar EFE
İnsan Araştırmaları Sosyal ve Beşeri Bilimleri
Etik Kurul Başkanı

EK-2.: Anket Formu

ANKET FORMU

Değerli Katılımcı;

Bu anket çalışması Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi için uygulanmaktadır. Anket formu Malatya merkez ilçeleri olan Battalgazi ve Yeşilyurt'a kayıtlı seçmenlerinin genel ve yerel seçimlerdeki seçmen davranışlarını etkileyen faktörler üzerine araştırma yapmayı amaçlamaktadır. Elde edilecek veriler “*Genel ve Yerel Seçim Farkına Göre Malatya Seçmen Davranışları Üzerine Bir Alan Araştırması*” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında kullanılacaktır. Söz konusu veriler 3. şahıslarla paylaşılmayacaktır. Bu yüzden ankette, isim kesinlikle sorulmayacaktır. Anket sonuçları sadece bilimsel araştırmalar için kullanılacaktır. Vereceğiniz cevaplar araştırmanın sonucu için önem arz etmektedir. Anket sorularına zaman ayırdığınız ve bilimsel bir çalışmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederim. Ayrıca anket sorularını cevaplamada gösterdiğiniz sabır ve samimiyet için teşekkür ederim.

Saygılarımla.

Fatma AKSÜT

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

Yaşınız;

()18-24	()32-38	()46-52	()58-64
()25-31	()39-45	()53-57	()65- üstü

Cinsiyetiniz;

- ()Kadın ()Erkek

Medeni Durumunuz;

- ()Evli ()Bekâr

Eğitim Durumunuz;

- ()Okuryazar değil ()Ortaokul mezunu ()Lisans (4 yıllık üniversite) mezunu
()Okuryazar ()Lise mezunu ()Lisansüstü mezunu
()İlkokul mezunu ()Ön lisans (2 yıllık üniversite) mezunu ()Doktora mezunu

Ailenizin aylık ortalama geliri;

- ()500TL ve altı ()1001-2000TL ()3001-4000TL ()5001TL ve üstü
()501-1000TL ()2001-3000TL ()4001-5000TL

Mesleğiniz;

- ()Kamu görevlisi, memur ()Esnaf ()Ev hanımı ()Çiftçi
()Özelde çalışan ()Sanayici ()Serbest meslek ()Öğrenci
()Kamu kuruluşunda yönetici ()Kamuda işçi ()Yüksek Öğretim elemanı
()Özel sektörde yönetici ()Özelde işçi ()Emekli ()İşsiz ()Diğer

Kendinizi aşağıdaki ideolojik kavramlardan hangisine dâhil edersiniz?

- ()Atatürkçü ()Sağcı ()Muhafazakâr Demokrat ()Sosyalist-Marksist
()Laik ()Solcu ()Muhafazakâr ()Diğer
()Demokrat ()Sosyalist ()Cevap vermek İstemiyorum
()Milliyetçi ()Sosyal Demokrat ()İslamcı

Bir siyasi partiye üyeliğiniz var mı?

- ()Evet ()Hayır

Bu pazar genel seçim(Milletvekili seçimi) yapılsa sizin tercihiniz ne olur?

- ()AKP ()MHP ()SAADET PARTİSİ ()HÜDAPAR ()Kararsızım.
()CHP ()İYİ PARTİ ()HDP ()VATAN PARTİSİ ()Oy Kullanmazdım.
()Diğer.....

Bu pazar yerel seçim(Büyükşehir belediye başkanı, belediye meclis üyeleri... vs.) yapılsa tercihiniz ne olur?

- ()AKP ()MHP ()SAADET PARTİSİ ()HÜDAPAR ()Kararsızım.
()CHP ()İYİ PARTİ ()HDP ()VATAN PARTİSİ ()Oy Kullanmazdım
()Diğer.....

EK 3: GENEL SEÇİMLERDE SEÇMEN DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER SORULARI

Aşağıdaki soruları **Genel (Milletvekili) Seçimlerini** göz önünde bulundurarak
cevaplandırınız.

Aşağıdaki sorulara **katılım düzeyinize** göre cevaplandırınız.

Her soru için **yalnızca bir kutucuğu** işaretleyiniz.

	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILIYORUM	KESİNLİKLE KATILIYORUM
Ailem genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Dini inanışım genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
İçinde bulunduğum sosyal çevrem genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Adayın yaşı genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Adayın kişilik özellikleri genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Adayın eğitim durumu genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Adayın cinsiyeti genel seçimlerde					

oy verme davranışımı etkiler.					
Adayın tecrübeli olması genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Adayın eski hizmetleri, projeleri, yatırımları genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Siyasi lider/ parti lideri genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Parti liderinin konuşmaları genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Siyasi parti sempatisizliği (Partiye aktif üye olmamakla birlikte sempati duymak) genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Siyasi partilerin ideolojik çizgileri genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Siyasi partilerin dini çizgide siyaset yapmaları genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Siyasi partilerin siyasi, sosyal ve ekonomik politikaları genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Partinin demokrasi ve insan hakları görüşü genel seçimlerde oy verme					

davranışımı etkiler.					
Partinin gazetede, dergide ve afişlerdeki reklamları genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Televizyon, radyo ve internetteki seçim kampanyaları genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Sosyal medya genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Kamuoyu araştırma sonuçları genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Gündemdeki dış politikadaki gelişmeler genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Gündemdeki siyasi gelişmeler genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Gündemdeki ekonomik gelişmeler genel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					

Son 2018 genel seçimlerde (Milletvekilliği seçimi) hangi partiye oy verdiniz?

()AKP ()MHP ()SAADET PARTİS ()HÜDAPAR ()Diğer.....

()CHP ()İYİ PARTİ ()HDP ()VATAN PARTİSİ ()Oy Kullanmadım.

**EK 4: YEREL SEÇİMLERDE SEÇMEN DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLER SORULARI**

Aşağıdaki soruları **Yerel (Belediye başkanı, belediye meclisi, muhtar...) Seçimlerini**
göz önünde bulundurarak cevaplandırınız.

Aşağıdaki sorulara **katılım düzeyinize** göre cevaplandırınız.

Her soru için **yalnızca bir kutucuğu** işaretleyiniz.

	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILYORUM
Ailem yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Dini inanışım yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
İçinde bulunduğum sosyal çevrem yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Adayın yaşı yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Adayın kişilik özellikleri yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Adayın eğitim durumu yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Adayın cinsiyeti yerel seçimlerde					

oy verme davranışımı etkiler.					
Adayın tecrübeli olması yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Adayın eski hizmetleri, projeleri, yatırımları yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Siyasi lider/ parti liderlerinin yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Parti liderinin konuşmaları yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Siyasi parti sempatanlığı (Partiye aktif üye olmamakla birlikte sempati duyma) yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Siyasi partilerin ideolojik çizgileri yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Siyasi partilerin dini çizgide siyaset yapmaları yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Siyasi partilerin siyasi, sosyal ve ekonomik politikaları yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Partinin demokrasi ve insan hakları görüşü yerel seçimlerde oy verme					

davranışımı etkiler.					
Partinin gazetede, dergide ve afişlerdeki reklamları yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Televizyon, radyo ve internetteki seçim kampanyaları yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Sosyal medya yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Kamuoyu araştırma sonuçları yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Gündemdeki dış politikadaki gelişmeler yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Gündemdeki siyasi gelişmeler yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					
Gündemdeki ekonomik gelişmeler yerel seçimlerde oy verme davranışımı etkiler.					

Son 2019 yerel seçimlerde (Büyükşehir belediye başkanı, belediye meclis üyeleri... vs.) hangi partiye oy verdiniz?

()AKP ()MHP ()SAADET PARTİSİ ()HÜDAPAR ()Diğer.....

()CHP ()İYİ PARTİ ()HDP ()VATAN PARTİSİ ()Oy Kullanmadım.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Fatma Aksüt	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Malatya/ İnönü Üniversitesi
Fakülte	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Bölümü	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	